

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva 5
— Telefon šte. 3122, 3123, 3124,
3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grojski trg št. 7.
Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2.
Telefon št. 190.
Računi pri pošti. Ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga čisto 78.180,
Wien št. 105.241

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno 25 din.
Za inozemstvo 40 din.

Uredništvo:
Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126; Maribor,
Grojski trg št. 7, telefon št. 2455;
Celje, Srossmayerjeva ulica št. 1,
telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo.

Nova mirovna fronta na Balkanu

Pomirjenje med Italijo in Grčijo — Obojestranski odpoklic čet z albanske meje — Zbližanje med Madžarsko in Jugoslavijo — Italija nadaljuje svojo pomirjevalno akcijo na Balkanu

Rim, 20. septembra. AA. (Stefani) Uradno se objavlja:

»Uvidevajoč, da je v sedanjem evropskem položaju koristno, da z največjo pozornostjo premetiramo sedanje odnose med obema državama, sta italijanska in grška vlada srečni, da moreta ugotoviti, da se odnosi med Italijo in Grčijo še naprej razvijajo v duhu iskrenega prijateljstva in popolnega medsebojnega zaupanja. Nov dokaz za ta čustva je dala italijanska vlada s tem, da je izdala ukaz, da se umaknejo italijanske vojaške sile z grško-albanske meje, medtem ko je grška vlada prav tako izdala podobne ukrepe.«

Rim, 20. septembra. b. Iz polslužbene italijanske objave izhaja, da sta se italijanska in grška vlada v zadnjih dneh posvetovali o novem položaju, ki je nastal po ruski intervenciji na Poljskem, ter sta izmenjali svoje misli glede medsebojnega sodelovanja, glede katerega sta ugotovili koristno izboljšanje v vsakem pogledu, tako da je med obema državama nastopilo ozračje popolnega medsebojnega zaupanja in vsestranskega pomirjenja. Ta okolnost je italijanski vladi omogočila, da se je odločila za odpoklic svojih čet z albanske grške meje, dočim bo isto storila na svoji strani tudi Grčija. V rimskih političnih krogih pripisujejo temu dejstvu izredno važen pomen za nadaljevanje italijanske pomirjevalne politike na Balkanu.

Nov balkanski blok

Rim, 20. septembra. b. Nekateri današnji listi objavljajo poročila svojih balkanskih poročevalcev, v katerih napovedujejo po presoji položaja na terenu možnost bližnje sklenitve novega balkanskega pakta, ki naj bi tesno medsebojno povezal Madžarsko, Jugoslavijo in Grčijo. Italijanski listi beležijo s posebnim zadovoljstvom pojave madžarskega zblíževanja z Jugoslavijo in naglašajo zlasti velik pomen gospodarski pomen, ki bi ga imela nova mirovna fronta na Balkanu, ki bi tesno sodelovala z Italijo. Prav zaradi gospodarskega pomena te mirovne fronte je po sodbi italijanskih listov zelo verjetno, da bi novi pakt pozdravila tudi Bolgarija.

Zdi se, da je s temi prognozami v zvezi tudi danes objavljeno izboljšanje italijansko-grških odnosov, ki bo gotovo močno vplivalo na novi balkanski razvoj. Ko bo po moskovskem obisku znano še stališče Turčije, o katerem sodi v italijanskih krogih, da more biti spričo turških odnosov do Rusije samo nevtralnica, bo politična slika Balkanskega polotoka že zelo jasna. V tu-

Italija mirno preceja novi evropski položaj

V Rimu smatrajo, da je nastopil odločilen trenutek za vso Evropo, med tem pa nadaljujejo z mirovnimi prizadevanji

Rim, 20. sept. b. Vsi tukajšnji inozemski opazovalci se strinjajo v tem, da se je Italija ves čas nove krize, ki je nastopila v začetku septembra, zadržala strogo neopredeljena. Ako zatrjujejo v dobro poučenih italijanskih krogih, da je italijanska vlada tudi najnovejšo evropsko dogodek v glavnem že v naprej pričakovala, odgovarja to med drugim tudi njeni mirni presoji položaja in pa okolnosti, da ni v tem času prav ničesar opustila, kar bi moglo preprečiti vojno. Italijanska miroljubnost se tudi sedaj ni prav nič spremenila. Glede na bližnji razvoj pa smatrajo v Rimu štiri dogodke za posebno važne:

1. Rusija je vse države, ki so z njo v diplomatskih stikih, s posebnimi notami obvestila, da hune ostati napram njim nevtralnica. 2. Rumunija je takoj in brez oklevanja izjavila, da svoje pogodbe s Poljsko ne smatra več za veljavne, da je torej v konkretnem primeru ni uveljavila. 3. V zvezi z novim položajem na Poljskem nastaja vprašanje, ali bodo zapadne velesile nadaljevale sedanjo vojno (in ali se jim bodo pridružile v tej ali oni obliki Zedinjene države Severne Amerike). 4. Kakšne utegne biti posledice bližnjega turškega obiska v Moskvi.

V Rimu prevladuje občutek, da je sedaj nastopil odločilen trenutek za vso Evropo, pri vsem tem pa ne kažejo niti najmanjše nervoznosti v presoji. Listi ne pišejo o nikakih nepričakovanih posledicah novega položaja ter presojajo ves sedanji razvoj zelo realistično, omenjujoč se samo na razumevanje dejstev in opuščajoč sleherni ugibanja. Med tem Italija slej ko prej nemoteno nadaljuje svojo pomirjevalno akcijo na diplomatskem področju. Njena prizadevanja v tej smeri potrjuje predvsem najnovejšo imenovanje državnega podtajnika v znanjem ministrstvu Bastianija za veleposlanika v Londonu, kar se je zgodilo v posebno kočljivem in nejasnem

kajšnjih krogih so nadalje pripravili, da bo Balkan po tem razčiščenju položaja svojo sedanjo pozicijo nevtralnosti z lahkoto obdržal tudi v nadaljnjem evropskem razvoju, neglede na sam razvoj vojnih operacij, ki bi se vodile izven njega.

Nove možnosti revizij

London, 20. sept. b. Tukajšnji listi z velikim zanimanjem zasledujejo razvoj rumunske zunanje politike. Po najnovejšem razvoju v vzhodni Evropi je bilo razumljivo, ako se je Rumunija dokončno odločila za stališče stroge nevtralnosti, kar ji je bilo med drugim olajšano tudi s tem, da se je tudi Rusija v svojih notah po vkorakanju sovjetskih čet na poljsko ozemlje odločno in jasno izrekla za nevtralnost napram vsem državam, ki vzdržujejo z njo diplomatske stike, torej tudi napram Rumuniji. Navzlic temu v tukajšnjih političnih krogih ne izključujejo možnosti nadaljnjih revizij v tem predelu Evrope, domnevajoč, da se utegne pojaviti s svojimi zahtevami proti Rumuniji, Madžarski in Bolgariji. Zato je razumljivo, ako skušajo vodilni rumunski krogi poglobiti svoje odnose z Moskvo, da bi se izognili pritisku z več strani.

„Times“ o italijanski politiki na Balkanu

London, 20. sept. b. Vsi londonski listi prinašajo še vedno dolge komentarje o posledicah najnovejšega ruskega posega v razvoj dogodkov. V tej zvezi posvečajo nekateri izmed njih posebno pozornost Italiji, o kateri sodijo, da s posebnim zanimanjem zasleduje razvoj dogodkov na Balkanu. Tako pišejo oficijozni „Times“, da je ruska vlada verjetno informirala italijansko vlado o svojih bližnjih namerah še pred intervencijo na Poljskem, vendar pa zanima sedaj Italijo, kakšne so možnosti morebitnega razširjenja ruskega vpliva na Balkanu. Italija je na tem področju živo zainteresirana. Pogosti stiki državnikov balkanskih držav v zadnjih dneh vzbujajo v Rimu domnevo, ki jo dele tudi v Londonu, da se bo večina balkanskih držav odločila za tesno sodelovanje z Italijo, ki utegne prevzeti vodstvo balkanskega bloka.

Italijanska nevtralnost in Francija

Pariz, 20. sept. p. V vsej francoski javnosti z velikim zanimanjem sledi razvoj italijanske nevtralnosti, posebno pa še po vkorakanju ruske vojske na Poljsko. Pri tem opozarjajo na to, da je italijanski tisk objavil dolge izvečke iz poročil angleških in francoskih listov o tej stvari. Italijanski listi v svojih poročilih pod pomembnimi naslovi podrobno razpravljajo o odločitvi zapadnih sil, da bosta kljub ruskemu vdoru na Poljsko nadaljevali vojno, vojaški strokovnjaki pa v italijanskih listih izredno hvalijo junaško zadržanje poljskega voajstva.

trenutku, kakor poudarjajo listi, ki pripisujejo temu imenovanju izredno velik pomen in ne prikrivajo, da ima Bastianini posebno misijo v Londonu. Vsi italijanski listi izražajo obenem nado, da bo Bastianini svojo misijo »odlično izvršile, za kar ga usposablja njegove izredne diplomatske sposobnosti. Zato ga je Mussolini tudi izbral kot naslednika Grandija, ki je Italiji storil velike usluge v Londonu v najtežjih časih njene povojne politike.

Turški obisk v Moskvi

Ankara, 20. sept. s. Uradno javljajo, da odide turški zunanji minister Saradzoglu v Moskvo jutri. Kot svrha njegovega obiska je navedeno, da bo z ruskimi politikami proučil vsa vprašanja, ki zanimajo obe državi. V oficijelnih turških političnih krogih tudi izjavljajo, da razgovori za sklenitev pogodb o medsebojni pomoči in gospodarskem sodelovanju s Francijo in Anglijo zadovoljivo napredujejo. V turškem javnem mnenju sedaj prevladuje prepričanje, da se bo posrečilo ohraniti status quo na Balkanu, v vzhodnem Sredozemskem morju in Črnem morju, kjer bi veljale turške obveznosti v pogodbah z Anglijo in Francijo.

Rim, 20. sept. p. Agencija Stefani poroča, da bo o priliki Saradzoglovega obiska v Moskvi podpisan nov rusko-turški sporazum. Po dosedanjih vestih naj bi se sedaj izločil vpliv zapadnih velesil s področja Črnega morja.

Vseameriška konferenca v Panami

New York, 20. sept. s. Jutri se začne v Panami izredna panameriška konferenca.

Na programu so vprašanja nevtralnosti, ekonomske kooperacije in ohranitve miru v Ameriki. Na konferenco pride tudi pet uradnikov nemškega poslanstva v Washingtonu, ki bodo prisostvovali konferenci kot opazovalci.

Vojna na morju

Kodanj, 20. sept. s. Nemška vojna mornarica je položila novo polje min južno od danskega otočja.

Rejkjavik, 20. septembra. AA. (Havas). V luko je priplula neka nemška podmornica. Trije moške njene posadke so ranjeni, eden med njimi smrtnonevarno. Islandska vlada je sporočila nemškemu konzulu, da bodo ranjenec prenesli v bolnišnice v Rejkjaviku s pogojem, da jih potem do konca vojne internirajo. Podmornica je nevarno poškodovana.

Poljski odpor še ni strt

Pri Kutnu ob reki Bzuri in pri Modlinu severozapadno od Varšave divjajo strašni boji — Junaška obramba poljske prestolnice

Varšava, 20. sept. br. Davi je bilo objavljeno običajno vojno poročilo, ki naglašja, da se poljsko vojaštvo in pomožne formacije na vseh odsekih fronte okrog Varšave junaško drže. Cela vrsta sovražnih napadov je bila odbita. Na severnem odseku fronte so Poljaki dosegli nadaljnje uspehe. V predelih okrog Kutna, Modlina in Lvova so v teku srđiti boji.

Letalski napadi na Varšavo so vsaj trenutno ponehali. Sovražnik je uspel večji del svojih letalskih sil s Poljske in jih očitno premestil na zapadno fronto.

Preselitev poljske vlade v Francijo

London, 20. sept. br. Tu so se danes razširile vesti, da namerava poljska vlada že v kratkem odpotovati iz Rumunije v Francijo. Dobro poučeni krogi zatrjujejo, da bo poljski vladi v Franciji priznan enak položaj, kakor je bil belgijski za časa svetovne vojne.

Umik poljske vojske v nevtralne države

Budimpešta, 20. sept. s. Doslej je pribelalo na Madžarsko iz Poljske 15.000 civilistov in več vojaških oddelkov, ki so bili takoj razoroženi in odpisani v notranjost države.

Budimpešta, 20. sept. AA. (Havas) Po izpovedbah beguncev, ki prihajajo iz Drohobiča in okolice, se še zmerom vrše srđiti boji. Nemci napadajo z boka Poljske begunce, ki prihajajo stalno v manjših skupinah čez mejo, pošiljajo v Munkač. V Rumunijo je doslej prispelo 60.000 beguncev iz Poljske.

Črnovice, 20. sept. AA. (Reuter) Med begunci, ki so danes prekorčili rumunsko mejo, je tudi general Prchala, poveljnik češke legije. Sovjetske oblasti so ga pridržale 12 ur nato pa izpustile. Okoli tisoč čeških legionarjev v polni vojni opremi je še vedno ujetih in jih Rusi še niso izpustili. Po izjavah prič. ki so prispeli danes semkaj, so se poljski in sovjetski vojniki bratili in ponujali drug drugemu cigarete.

Riga, 20. sept. br. Letonsko mejo je davi južno od Dvinske prekorčali neki poljski polk v polni bojni opremi. Orožje in oprema sta bila zaplenjena. vojaštvo pa je bilo internirano.

Maršal Rydz Smigly interniran v Rumuniji

Bukarešta, 20. sept. s. Rumunska vlada je na nemško intervencijo sklenila, da do konca vojne internira poljskega maršala Rydz-Smiglyja na svojem ozemlju. Francoska in angleška vlada sta si zaman prizadevali, da bi izposlovali zanj prost odhod v inozemstvo.

Kardinal Hlond v avdienci pri papežu

Castel Gandolfo, 20. septembra. AA. (Stefani) Sv. oče Pij XII. je sprejel danes dopoldne v dolgo avdienco kardinala primate Poljske dr. Hlonda.

Nemška poročila

Berlin, 20. septembra. AA. (DNB) Vrhovno poveljstvo sporoča: Bitka ob loku reke Visle, ki se je začela približno pred tednom pri Kutnu in se je raztegnila potem proti vzhodu do Bzuri, je postala, kakor se sedaj vidi, ena izmed največjih bitk, v kateri je bila uničena največja sovražna vojska v zgodovini sveta. Število ujetnikov je znašalo večerj samo ob Bzuri 105.000 mož, a še stalno raste. Poleg tega je sovražnik pretrpel izredno krvave izgube. Zaplenjen vojaški material je ogromen.

V vsej Poljski, katero smo zasedli, nudijo poljske čete močnejši odpor samo se v Modlinu in južno od Modlina, kakor tudi v Varšavi.

Naše prve čete, ki so preganjale sovražnika vse do črte Stril-Lvov-Brest-Bjal-

London, 20. septembra. AA. (Havas). Današnji »Daily Express« popisuje junaško smrt kapitana Johnsa, poveljnika od nemške podmornice potopljene, matične ladje za letala »Courageous« in prvi med drugim: Kapitan je v mraku stal sam na poveljniškem mostiču, pozdravljač z zastavo, plapolajočo nad njim. Ladja se je medtem stalno nagibala in končno izginila v valovih. Kapitan je gologlav pričakoval smrti. Mornarji, ki so se borili z valova, so dvignili roko v pozdrav, ko so videli poslednjo gesto junaškega kapitana.

S »Courageous« so rešili vsega skupaj 682 ljudi, med njimi 72 častnikov. Utonilo je torej 578 mož.

London, 20. septembra. AA. (Reuter). Mornariški minister Winston Churchill je poudaril v spodnjem domu, da ima dosti razlogov za to, da veruje, da je bila pod-

mornica, katere je potopila matično ladjo za letala »Courageous«, potopljena.

London, 20. sept. br. Neki nemški podmornici je danes uslo torpedirati angleško tovorno ladjo »Vaziristan«, ki je izpodrivala 5100 ton vode. Posadka parnika se je rešila z ladje z rešilnimi čolni. Njen pretežni del je pozneje prevzela neka ameriška ladja. Za 6 člani posadke pa ni sledu. Bržkone jih je rešil mali ameriški parnik »American Farmer«.

Francov obisk v Rimu

Rim, 20. septembra. AA. (Stefani) Uradno poročajo, da je spričo mednarodnega položaja uradni obisk generalisima Franca v Rimu odložen za nedoločen čas. Francov obisk je bil dogovorjen za konec septembra kot odgovor na svoječasni obisk italijanskega zunanjega ministra grofa Ciana.

Splošna mobilizacija na Slovaškem

Bratislava, 20. sept. p. Slovaška vlada je danes proglasila občo mobilizacijo. Mobilizacija se je že pričela izvajati na vsem slovaškem ozemlju. O njej sicer ni objavljeno nikak uradni komunikacije, pač pa je propagandno ministrstvo objavilo v vseh poluradnih listih, da je bila Slovaška prisiljena izdati posebne ukrepe za zaščito svojih meja in interesov.

Coprav naglašajo poučeni krogi, da vztraja Slovaška slej ko prej pri svojem stališču, da se ne bo neposredno zapletla v konflikt, se je vendar zvedelo, da bodo slovaške čete odposlane na Poljsko, kjer bodo zamenjale nemško vojaštvo, ki odhaja na zapadno fronto. Slovaške čete bodo razmeščene po Poljski in se bodo borile v prvi vrsti proti poljskim četnikom.

Rusi zasedli Lvov

Nemška vojaška delegacija odpotovala v Moskvo, da se posvetuje z rusko vlado o vseh vprašanjih, ki zanimajo Rusijo in Nemčijo na Poljskem

Moskva, 20. sept. AA. (DNB). Sovjetski generalni štab je izdal dne 19. t. m. naslednji komunikacije:

Sovjetske čete so Poljake potisnile nadalje nazaj. Po dvehurnem boju so zavzele snovi v severnem delu zapadne Bele Rusije mestni Vilno in Velika Brzostovica, 50 km vzhodno od Bjaliste, mesti Pužani in Kobrin, 40 km severovzhodno od Bresta Litovska, v zapadni Ukrajini pa mesta Vladimir Volinski. Sokal na Bugu, Brodi, Bobrko, Rohatn in Dolno. Konjeniški oddelki in tanki so prodrili s severovzhoda in z juga v predmestja Lvova.

London, 20. sept. AA. (Reuter). Po radiogramih iz Nemčije so ruske čete zasegle še vso nekdanjo poljsko-rumunsko mejo.

Črnovice, 20. sept. AA. (Stefani). Po vestih, ki je danes dospela v Moskvo, sestoji samo iz 4 oficirjev in bo ostala v Moskvi le malo časa.

Ogrožene baltiške države

Vedno bolj se razširjajo vesti, da namerava Rusija zasesti Litvo, Letonsko in Estonko

London, 20. sept. p. »Times« objavlja vest iz Helsinkov, v kateri so tamkajšnji dobro poučeni krogi mnenja, da je vprašanje le še vprašanje časa, čeprav nemško-ruski sporazum določa, da sme Rusija imeti na Vzhodnem morju le eno luko. Na Letonskem se je zadnje dni za Rusijo ugodno razpoloženje zelo ojačilo. Razumljivo je, da so bile vesti o vkorakanju ruskih čet na Poljsko ozemlje sprejete z nekim vznemirjenjem tudi v Finski, čeprav se vsi zavedajo, da jim z ruske strani ne grozi nobena nevarnost.

V Helsinkih obče sodijo, da bo Poljska prišla pod nekaj protektorat Rusije. Vprašanje pa je, komu bodo pripadli deli bivše avstroogrske Galicije, ki so pretežno naseljeni po Ukrajincih.

Stockholm, 20. sept. z. V tukajšnjih krogih vedno bolj prevladuje prepričanje, da namerava Rusija okupirati tudi baltiške države. Prva akcija je naperjena proti Estoniji, katero dolže sedaj v Moskvi in Berlinu, da podpira ne samo poljsko, nego tudi angleško mornarico. Sedaj iščejo samo povod, ki naj bi opravičil okupa-

cijsko akcijo. Nobenega dvoma ni, da namerava Rusija okupirati baltiške države, kakor je po sodbi tukajšnjih krogov pristala tudi Nemčija za ceno okupacije pretežnega dela Poljske in galicijskih petrolejskih vrelcev.

Berlin, 20. sept. br. Estonska agencija je danes uradno demantirala vesti, da namerava rusko vojno brodogradje blokirati estonske luke. Dejansko ruske vojne ladje zasledujejo poljsko podmornico »Orel«, ki ji je uspelo zbežati iz Tallina in se sedaj nahaja nekje v Finskem zalivu. Dokazano pa je, da ni mogoče estonskim oblastem pripisati nikake krivde za beg poljske podmornice.

Talinn, 20. sept. s. Estonska vlada demantira vesti, da bi ruska mornarica blokirala estonske luke. Ruska mornarica se sicer res nahaja v bližini estonske obale, vendar ne ovira estonske trgovske plovnobe.

Moskva, 20. sept. s. Agencija TAS poroča, da sta dva admirala estonske mornarice dala svoje ostavko.

CHAMBERLAIN O VOJNIH CILJH ANGLIJE

Na včerašnji seji spodnje zbornice je angleški ministrski predsednik odgovoril Hitlerju na njegova gdanska izvajanja ter pojasnjeval potek vojnih operacij in vojne namene Anglije

London, 20. sept. s. Na današnji seji spodnje zbornice je podal ministrski predsednik Chamberlain ekspezo o poteku vojne in zunanje politične položaja. Chamberlain je uvodoma omenil rusko intervencijo na Poljskem. Ruska akcija ni prila popolnoma nepričakovano. Po noti, ki jo je angleška vlada o tem prejela od ruske vlade, je izdala angleška vlada v ponedeljek izjavo, da dogodki ne bodo spremenili angleških obveznosti do Poljske. Učinek ruske intervencije na Poljsko je bil seveda zelo resen. Prezgodaj bi bilo dati o motivih in rezultatih te intervencije končno sodbo, toda eno je sigurno, da je ta pomenila tragedijo najhujšega značaja za samo žrtve — Poljsko. Ves svet sočustvuje s Poljsko, ki se še sedaj ne prizna poražena. Anglija in Francija nista mogli preprečiti napada Poljske, sta ji pa ponovno dali zagotovilo, da se bosta z vsemi silami borili zanjo naprej.

Odgovor Hitlerju

O Hitlerjevem včerašnjem govoru je dejal Chamberlain: Ni naš način, da bi govorili z grožnjami. Ne bom opustil svoje načina, da govorim mirno in trezno. Hitlerjev govor ni spremenil položaja. Hitler ni točno podal poteka dogodkov, ki so dovedli do vojne. Med mnogimi napačnimi trditvami je tudi ta, da je francoska vlada dala pristanek na italijansko posredovanje, angleška pa ne. Jutri bo vlada objavila dodatno belo knjigo, ki bo javnosti jasno pokazala točni potek dogodkov. Hitler je govoril tudi o humanih nemških metodah vojne. K temu moram samo reči, da metode se niso humane, če se jih tako samo imenuje. Bombardiranje nezaščitene mesta in streljanje s strojnimi na transporte beguncev je globoko preteslo ves svet. Kar pa pogrešam v Hitlerjevem govoru, je da ni niti z besedo omenil onih hrabrih mož, ki so se žele izgnati na bojnem polju svoje življenje ter otrok in žen, ki so bile s tem prizadete.

Vojni cilji Anglije

O vojnih ciljih Anglije je izrazil Chamberlain: Glavni naš namen je, da rešimo Evropo stalnega strahu pred nemškim napadom in omogočimo vsem narodom, da ohranijo svojo neodvisnost in svobodo. Nobena grožnja nas od tega cilja ne bo odvrnila. Nismo želeli vojne, temveč smo upali, da bo mogoča mirna rešitev s pogajanj. To upanje je izgubilo radi brutalnega napada na Poljsko.

Potek vojnih operacij

Nato je govoril Chamberlain o dosedanjem poteku vojaških operacij. Na zapadni fronti je francoska vojska osigurala važne strateške in taktične položaje in jih zadržala kljub ostremu protinapadu. V borbi proti podmornicam je Anglija na boljšem napram letu 1914. Takrat smo bili v defenzivi napram podmornicam, zdaj smo v ofenzivi. Često je nesigurno, če je podmornica potopljena ali ne, ker globinske bombe ne pokažejo jasne učinka. Najmanj šest ali sedem nemških podmornic pa je prejele svojo polno kazen za napade na naše ladje. V nekaterih primerih so bile posadke podmornic rešene. Pričakovati je bilo seveda težkih izgub in med njimi je tudi izguba ladje »Courageous«. Popolnoma sem prepričan, da bo s popolno izvedbo spremljevalnega sistema za trgovske ladje hitro izginila nevarnost podmornic in da bomo omogočili, da bodo morale trgovske ladje dovažati zadostno količino surovin in živil za prebivalstvo in industrijske potrebe. V tretjem tednu vojne je bilo že manj žrtve podmornic nego v drugem tednu. Skupno je zahvala podmorniška akcija izvemšila ladjo »Courageous« 139 človeških žrtve, 44 pa jih še pogrešajo. Prvi namen naše pomorske akcije je ta, da se uniči sovražno brodogradnje in onemogoči dovoz materiala sovražniku. Istotako na hočemo ščititi svoje brodogradnje kakor tudi nevtralnost, s katerim imamo skupen interes, da se nemoteno razvija mednarodna trgovina. Naša kontrola proti vojnemu tihotapstvu je nevtralnim državam res povzročila nekaj neprijetnosti, toda prizadevali smo si, da te omejitve na minimum. Naša kontrola je v skladu z mednarodnimi zakoni. Naše mere niso zahtevale še nobenega življenja, med tem ko je nemški način vojevanja, zlasti polnjenje min zahteval že žrtve nevtralnih držav.

Chamberlain je nato poudaril, da se vojna produkcija v Franciji, Angliji in dominionih vrši z vso hitrostjo. Napadalec je imel sicer prednost, ker je bil na napad pripravljen. Ne smemo na biti nepotrebnosti, če ni takol ugodnih rezultatov na naši strani. V dominionih se dela z vso silo, da bodo mogli doprinesti svoji delež. Letalsko moštvo iz dominionov je uspešno sodeluje v vojnih operacijah.

Proti avanturam

Chamberlain je nato zaključil: Naša vlada ne bo nikoli v vbeno smer, ki je ne odobri naši vojaški strokovnjaki in zavezniki, s katerimi smo v najožjem sodelovanju. Nobene žrtve in nobene akcije se v vojni ne ustrašimo, če naši svetovalci in zavezniki mislijo, da bi bial koristna. Ne bomo pa šli v avanture, ki bi nam prinesle morda mimogrede uspehe, škodovala pa bi končni zmagi. To bi vodilo k propadu. Chamberlain je izjavil, da ne more povedati, kdaj in kje bo prišel odločilni udarec proti sovražniku in je zaključil s citiranjem besed znanega poljskega generala, ki je izjavil: »Borili se bomo. Velik del države bo sovražnik zavzel in strašno bomo trpeli, toda končno bomo zopet vstali.«

Debata

Za Chamberlainom je govoril vodja opozicije Greenwood. Obžaloval je, da sta Anglija in Francija nudili Poljski premalo pomoči. Dejal pa je, da ta pomoč itak ne bi bila mogla Poljski pomagati. Mogoče pa jo je bilo dati hitreje in uspešneje.

Toplo pozdravlja izjavo, da padec Poljske ni spremenil odločnega angleškega stališča. Hitler popolnoma napačno razume Anglijo. Angleški narod se ne bo pustil odvrgniti od svojega cilja po nobenih dvomljivih mirovnih ponudbah.

Vodja liberalcev Sinclair je izrazil popolno odobravanje vladne politike in izjavil, da je hvaležen za vsako izjavo, ki kaže, da hoče vlada odločno nadaljevati vojno.

Mornariški minister Churchill je poročal o potopitvi matične ladje »Courageous«. Dejal je, da noče zmanjševati te izgube, toda ladja je bila ena najstarejših

angleških ladij; vršila pa je zelo uspešne akcije proti nemškim podmornicam. Izmed 1202 mož posadke jih je bilo 687 rešenih. Churchill je odklonil podrobnejše podatke o vzrokih potopitve.

V začetku seje je bilo članom vlade stavljenih več vprašanj. Na vprašanje o vojnih ciljih Anglije je izjavil ministrski predsednik Chamberlain, da hoče Anglija ustvariti stalen mednarodni sistem, ki bi preprečil vojne in omogočil pravično rešitev mednarodnih sporov na mirnem način. Podtanjnik za zunanje zadeve Buttler je dejal, da se angleška politika na Daljnem vzhodu ni izpremenila.

Koncentracija nemških čet pri Aachenu

Vsa zapadna fronta od luksemburške meje do Rena razgibana

Pariz, 20. sept. br. Uradno vojno poročilo, ki ga je davi izdal francoski glavni stan, pravi, da je nemško topništvo v pretekli noči hudo obstreljevalo francoske prednje postojanke vzhodno od reke Blies.

Po vesteh posebnih poročevalcev pariškega tiska je razgibana vsa fronta od luksemburške meje do Rena pri Karlsruhu. Francoske čete sredi topniškega ognja utrjujejo svoje postojanke na nemškem ozemlju. Nemško topništvo posebno hudo obstreljuje francoske postojanke v gozdovih ob Bliesu, ki so strateško izredno velikega pomena. Postojanke naproti tem gozdovom so bile ojačane. Kakor vse kaže, bodo skušali Nemci Francoze za vsako ceno spet izrinuti iz teh predelov.

V okolici Aachena so bili izvršeni zadnje dni posebni nemški vojaški ukrepi. Francosko vrhovno poveljstvo je o njih točno obveščeno. Francoski generalni štab računa z vsemi možnostmi ter je budno na straži.

Pariz, 20. septembra. AA. (Havas) Dočim vlada v francoskih vrstah na vsej zapadni fronti mir, pretrgan le s topniškim obstreljevanjem in živahnostjo v odseku, ki ga označuje jutrnje poročilo z besedami »vzhodno od reke Saar« in večerno z besedami »vzhodno od reke Blies«, pa se na nemški strani opažajo živahne akcije. Predpreklo noč so Nemci izvršili hud napad, snoti prav tako. Oba nemška napada sta bila odbita. Zaradi običajne redkobe sednosti poročila francoskega generalnega štaba ni moči ugotoviti, kje so Nemci obkral napadli. Lahko se pa podčrta strateški pomen predela reke Blies, 15 km od vasi Gilbach pri Hornbachu ob meji. Pokrajino med reko Blies in mejo preseka z juga proti severu rečica Dot, ki teče precej globoko med gozdnimi pobočji, visokimi 397 m. Zavzete levega brega resno ogroža Saarbrücken.

Angleški vojni minister v Parizu

Pariz, 20. sept. s. Angleški vojni minister Hoare Belisha in minister brez portfe. lja lord Hankey sta v spremstvu treh angleških štabnih oficirjev dospela danes v Pariz. Imela sta najprej daljši razgovor z ministrskim predsednikom Daladierom, nato pa se je vršila skupna konferenca še z

Odmev Hitlerjevega govora

Različna presoja v francosko-angleških in nemško-italijanskih krogih

Pariz, 20. sept. s. Hitlerjev govor ni izval v francoski javnosti posebnega odmeva. Nihče ni pričakoval, da bi Hitler stavil kake sprejemljive ponudbe. Njegove grožnje niso izvale nobenega presenečenja. Francoski vladni krogi slej ko prej naglašajo, da bo Francija ostala zvesta svojim obveznostim in da bo postopala v največji solidarnosti z Anglijo. Posebno opozarjajo francoski listi na to, da Hitler ni niti z besedico omenil podpore Italije in da je samo izjavil, da sloni italijansko-nemško prijateljstvo na njegovih osebnih stikih z Mussolinijem.

V Angliji

London, 20. sept. s. Hitlerjev govor v angleški javnosti ni napravil nikakega posebnega vtisa. Hitler ni povedal ničesar, kar bi spremenilo sedanjí mednarodni položaj. Glavni Hitlerjev cilj je bil brezuspešen poskus razdvojitve Anglije in Francije. Če se v Berlinu še sedaj vdvajajo takim sanjam, je to le dokaz, da so zgubili razumevanje za realnost. Kar se tiče Hitlerjeve grožnje z nekim novim orožjem, proti kateremu naj bi bili Anglija in Francija brezmočni, izjavljajo v mero-dajnih angleških krogih, da tudi Anglija in Francija še nista izigrali vseh kart in da imata v rezervi še razna presenečenja za Nemce, če bo to zahteval razvoj dogodkov. Naglašajo pa da so se podobne nemške grožnje čule tudi že v pretekli svetovni vojni, da pa se je nazadnje izkazalo, da vse nove vrste orožja, ki so se pričele uporabljati, niso napravile nikakega takega stvarnega učinka, da bi se spričo njega kakorkoli odločil potek nadaljnjih vojaških operacij na raznih frontah.

V Rimu

Rim, 20. septembra. AA. Diplomatski urednik agencije Stefani piše: Včerašnji Hitlerjev govor je svetovni javnosti ponovno orisal razvoj in potek poljsko-nemškega spora. Hitlerjevi predlogi so bili zmerni, umestni in razumni, toda na drugi strani so jih z usodno brezobzirnostjo in trdovratnostjo zavrnili, tako da bo o vsem tem imela govoriti zgodovina. Yes

vrhovnim poveljnikom francoske vojske Gamelinom, šefi francoskega vojnega in mornariškega generalnega štaba ter višjim uradničtvom zunanjega ministrstva.

Nemško poročilo

Berlin, 20. sept. br. Poročilo nemškega vrhovnega poveljstva pravi, da je na zapadu prišlo le posamič do prask med izvidniškimi oddelki.

Zbiranje nemških čet okoli Aachena

Pariz, 20. sept. br. O posebnih vojaških poročila, da Nemci koncentrirajo okoli Aachena velike množice vojaštva in vojnega materiala. Baje je zbranih tam že okoli 1500 do 1800 nemških bombnikov.

Pariz, 20. sept. br. O posebni vojaških pripravah v bližini Aachena, o katerih so že snoti listi objavili prve vesti, je davi »Matine« objavil daljše poročilo, v katerem pravi, da so koncentracije nemških čet na področju med Aachenom in belgijsko ter luksemburško mejo izzvale v belgijski in luksemburški javnosti silno pozornost. Razširile so se govorice, da bo Nemčija znova napadla Belgijo, kakor za časa svetovne vojne ter da bo skušala preko luksemburškega ozemlja napasti glavno francosko silo od strani, da bi tako razbremnila njen pritisk na Siegfriedovo črto. Če bi Francozom uspelo zavzeti Saarbrücken, je po mnenju omenjenega lista resno računati na izvedbo teh nemških načrtov.

General Brauchitsch odpo-toval na zapadno fronto

Berlin, 20. sept. s. Vrhovni poveljnik nemške vojske, ki je doslej poveljeval osebno operacijam na poljski fronti, je danes dospel na zapadno fronto, kjer bo prevzel vrhovno poveljstvo.

Hitlerjev namestnik v Palatinatu

Kaiserlautern, 20. septembra. AA. (DNB) Snoti je semkaj prispel namestnik voditelja rajha minister Rudolf Hess. Ogledal si je obsejno pokrajino Palatinat in zapadne utrdbе, nato je pa nadaljeval vožno v zapadno Nemčijo.

civilizirani svet lahko vnovič ugotovi, kako upravičeni so bili predlogi Rima in nazariranje Rima o dogodkih. Zdj se vidi, kako je bila ta vojna usodna in tragična za Poljsko, pri vsem tem pa nepotrebnost. Zdj je usoda stori la svoje na vzhodu in se besede uvidenosti lahko ponove na zapadu. Vojna na zapadu je brez koristi in to spoznanje mora biti jasno v zavesti vseh narodov. Nesmotna bi bila nova trpljenja in novo rušenje za obrambo tistega sistema, ki ga dejansko nič več ni, in ki je očitno propadel, ker nima več dejanske osnove. V Rimu imajo slej ko prej pred očmi pravo pot, kakor so jo imeli v abesinskem in španskem vprašanju in tudi glede Poljske. Zdj stojimo spet na razpotju. Instinkt Italije in njeno opozarjanje na pravo pot se je pokazalo že v teku stoletij in se tudi danes kaže.

V Ameriki

Washington, 20. sept. AA. (Reuter). Včerašnji Hitlerjev govor v Gdansk u smatrajo tukajšnji uradni krogi kot Hitlerjevo mirovno ofenzivo, ki bi jo diplomatska podprla Italija, morda pa tudi Sovjetska Rusija. Tu poudarjajo, da včerašnji Hitlerjev govor ni zbudi tolikšnega zanimanja kakor njegovi prejšnji govori. V Ameriki ga ni poslušalo posebno mnogo ljudi. Tudi v ameriških uradnih krogih so kazali skoraj indiferentnost. V poučenih krogih izjavljajo, da je bistvo Hitlerjevega govora v tem, da je odkril svojo živo željo, da se prepreči dolga vojna. Splošno prevladuje mnenje, da bodo zavezniki odklonili mirovno ponudbo, naj bo izražena v kakršnikoli obliki.

Na Madžarskem

Budimpešta, 20. sept. p. Madžarski tisk je danes komentiral Hitlerjev govor v Gdansk v glavnem v tem smislu, da je še zmerom mogoča mirna rešitev sedanjega krvavega spora. Kancelar je naglasil, kakšno brezpomembna je vojna z Anglijo in Francijo, iz katere nihče ne bo mogel iziti kot zmagovalce, nego bodo nazadnje vsi dejansko premagani.

Družine vpoklicanih dobe državno podporo

Važni sklepi ministrskega sveta — Načrt uredbe o pobljanju draginje v načelu že sprejet

Beograd, 20. sept. p. Pod vodstvom ministrskega predsednika Dragiša Cvetkovića se je vršila danes dopoldne seja ministrskega sveta, ki je trajala od 11. do 14. ure. Ministrski svet se je bavil z različni vprašanji, ki so bila v glavnem gospodarskega značaja.

Tako je v načelu sprejel načrt uredbe o pobljanju draginje, ki ga je predložil minister za socialno politiko in narodno zdravje dr. Budisavljević. Uredba se nanaša na celo vrsto blaga, katerega cene se bodo v bodoče kontrolirale. Tako obsega vsa živila, jedi in pižaje, vso krmo, obleko, obutev, kurivo, sredstva za razsvetljavo, kmetijske stroje in naprave, vsa sredstva za pospeševanje kmetijske proizvodnje, pogonska sredstva, gradbeni material, stanovanja, lokale in obče vse predmete, ki so v običajnem konsumu. Na luksuzne predmete se uredba seveda ne nanaša.

Na predlog finančnega ministra dr. Šuteja je ministrski svet sklenil znižati cene soli. Tako se bo znižala cena soli za živil-

no od 1.25 na 0.50 din za kilogram, kuhinjski soli pa za enkrat od 2.50 na 1.50, pozneje pa na 1 din za kg. V nekaj dneh bo o tej stvari objavljena posebna uredba. Efekt v korist konsumenta bo znašal 160 milijonov pri ceni 1.5 din in nad 200 milijonov pri ceni 1 din za kg kuhinjske soli.

Nadalje je ministrski svet sklenil, da se bodo dajale vojnim obveznikom, ki se pozivajo na orožne vaje, a nimajo sredstev za vzdrževanje svojih družin, posebne državne podpore. Tudi vsem kmetičkim posestnikom, ki oddajajo svojo živino vojaškim oblastem, bo izplačana določena odškodnina.

Na predlog notranjega ministra dr. Mihailovića je ministrski svet sprejel uredbo, na osnovi katere je bil notranji minister poodlaščen, izvesti spremembe mestnih svetnikov in županov, odnosno imenovati komisarija v Beogradu in Ljubljani, hrvatski ban pa je bil v enaki meri poodlaščen za izvedbo enakih sprememb v Zagrebu.

Stari intrigant zopet na poslu

Citirali smo, kako je »Hrvatski dnevnik« komentiral resolucijo Glavnega odbora Jugoslovenske nacionalne stranke in mogli smo potrditi nekatere njegove predpostavke v pogledu gledanja JNS na novo ustvarjeno stanje v državi in glede njenega nadaljnjega postopanja. Glasilo dr. Mačka je pravilno razumelo resolucijo JNS, da se ta stranka postavlja na tla realnosti, in mi smo mogli dodati, da JNS ne spada med tiste, ki špekulirajo na druge prilike in se bavijo z mislijo, da bo prišel čas, ko bo mogoče zopet vse na glavo postaviti. Hrvatski politiki z dr. Mačkom na čelu vedo iz izkušenj, da JNS ne vodi politike podtikanja in neiskrene taktike. To je dokazala tudi v vsej dobi, odkar je sklenila svoj volilni sporazum z dr. Mačkom in zato so njeni odnosi napram vsem opozicijskim grupam, a tudi napram Kmetko-demokratski koaliciji pred vstopom dr. Mačka in njegovih prijateljev v vlado in po njihovem vstopu ostali prijateljski in so očuvali atmosfero medsebojnega zaupanja.

Tudi v vprašanju narodnega edinstva je JNS vedno govorila iskreno. Nikdar ni dopuščala dvomov, da svoje vere v jugoslovensko misel ne bo opustila. »Hrvatski dnevnik« je to lojalno zabeležil. Morda baš zaradi tega svojega programskega stališča je JNS z večjo svobodo lahko sodelovala pri delu na sporazumu in se zavzela za temeljito spremembo dosedanjega stanja v naši državi. Od vsega početka je ona pri tem računala z globoko segajočimi spremembami v našem državnem ustroju, katerim je postavljala in tudi danes še postavlja eno edino mejo: čuvanje državne celine in občutka usodne povezanosti Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Vseu temu je dala izraza resolucija Glavnega odbora JNS in v tem duhu je bila ta resolucija vzeta na znanje tudi od onih krogov, ki nosijo neposredno odgo-

vornost za rešitev hrvatskega vprašanja z dne 26. avgusta.

Je le dokaz nelojalnosti in moralne nekorektnosti, če sedaj zagrebški »Obzor« pokuši intrigirati, da resolucija JNS odkriva željo te stranke, naj bi se vrnil hegemonistični režim, češ vztrajanje pri načelu enega naroda in trditve, da samo jugoslovensko edinstvo in nedeljiva državna celina morejo biti zanesljivi temelji enakopravnosti so dokaz da je JNS pobornica hegemonistične in avtoritativne politike. Še posebej napada »Obzor« dr. Kramerja in dr. Angelinovića, češ da s svojimi slovenskimi in hrvatskimi tovariši iz Glavnega odbora bojita, da bosta v novi situaciji politično likvidirana. »Jutro« pa zamera, da ignorira akcijo dr. Korošca za osnivanje slovenske banovine.

Da kar naprej povemo: kar je »Jutro« o tej akciji moglo napisati, je objavilo. »Obzor« se torej laže, ko trdi, da jo ignoriramo. Kar se pa ostalih njegovih izjavjanj tiče sta njihov izvor in namera tako jasna, da bi bilo odveč o tem razpravljati. V tem oziru ima »Obzor« preizkušeno tradicijo. Intrigiral je proti jugoslovenskim nacionalistom v Sloveniji v času, ko je njegov šef udobno sedel v diktatorskem Vrhovnem zakonodajnem svetu in reguliral z uspehom svojo penzijo, intrigiral je pod režimom Milana Stojadinovića, ko je bil pobornik aranzmaja i la Brežice in nadaljuje svojo igro tudi sedaj. Naročniki so vedno eni in isti. V ostalem »Obzor« ne predstavlja nikogar in ne izražava mišljenja nobene resneje skupine ljudi, najmanj pa seveda mišljenje vodstva hrvatske politike. To mu je bilo opetovano iz najbolj avtoritativnega mesta že javno sporočeno. Navzlic temu pa se oblastno napihuje, kakor bi bil res od nekoga postavljen za tolačca.

Ce Bog da, bodo prošli kmalu tudi dnevi črnega kabineta in podobne intrige bodo prenehale.

Beleške

Prepoved javnega radijskega sprejemanja

Poročali smo že, da je policijska uprava v Beogradu prepovedala sprejemanje tujih radijskih vesti v javnih lokalih, na ulicah in trgih ali pri odprtih oknih zasebnih stanovanj. Kakor nam poročajo iz Zagreba, je sedaj slično odredbo za Hrvatsko banovino izdala tudi banska oblast v Zagrebu. Na prostem, v javnih lokalih in v zasebnih prostorih z odprtimi okni je prepovedano sprejemanje vseh onih tujih radijskih vesti, predavanj in glasbe, s katerimi se vrši propaganda v korist ali škodo te ali one vojujoče se države. Odlok utemeljuje izdano prepoved z naslednjim uvodom:

»Glede na nevtralnost naše države v sedanjem evropskem spopadu, je velike važnosti in nujno potrebno, da uredi tudi prebivalstvo svoje zadržanje v skladu s tem stališčem. Potrebno je, da se posveča pozornost vsem pojavom, ki bi imeli značaj propagande v korist ali škodo katerekoli vojujoče se stranke ter da se na vsak način in brezpogojno zagotovi manifestacija naše popolne nevtralnosti. Zato odredjam...«

Seja vodstva SDS

Kakor poročajo listi, se bo sestal 2. oktobra v Novem Sadu glavni odbor Samostojne demokratske stranke. Sestanku bo predsedoval predsednik SDS g. Adam Pribević, poleg ministra dr. Srdjana Budisavljevića ki je član stranke, pa mu bodo prisostvovali tudi nekateri hrvatski ministri kot člani Kmetko demokratske koalicije.

O novi hrvatski telovadni organizaciji

Bivši zvezni starosta Hrvatskega Sokola Milan Praunsperger objavlja skupaj z zadnjim zveznim načelnikom dr. Milanom Dečkom v zagrebških listih izjavo, ki zanika časopisne vesti, da sta se izrekla proti obnovi Hrvatskega Sokola in se izjavila za ustanovitev nove hrvatske telovadne organizacije »Hrvatski Junak«. Med drugim pravi:

»Res je, da sva zagovarjala ustanovitev nove hrvatske telovadne organizacije, ki bi se imenovala »Hrvatsko bratstvo«. Pravila za to novo organizacijo so bila že izdelana z odobritvijo. V to novo telovadno organizacijo bi lahko vstopili vsi nekompromitirani Hrvati brez razlike vere. Vodili jo bi samo kvalificirani ljudje, v prvi vrsti načelniki in voditelji bivšega Hrvatskega Sokola.«

Iz te izjave je razvidno, da kljub nedavni ustanovitvi »Hrvatskega Junaka« vprašanje hrvatske telovadne organizacije še ni dokončno postavljamo z dnevnega reda.

Muslimani in banovina Hrvatska

Sarajevska »Muslimanska svijest« objavlja poziv muslimanom, ki so prišli pod banovino Hrvatsko. Poziv pravi, da je dolžnost muslimanov, ki prehajajo pod upravo banovine Hrvatske, podpirati z vsemi silami novo upravo vse dotlej, dokler ne bi bili resno ogroženi muslimanski interesi, kar pa se nikoli ne bo zgodilo. Poziv nato nadaljuje:

»Naši splošni muslimanski stvari boste najbolje služili, če boste živeli v čim lepših odnosih z vašimi katoliškimi sosedi. Mi vemo, da želite iz vsega srca, da bi bili vsi bosanski in hercegovinski muslimani združeni v skupni upravni zajednici in da nas ne bi delile nobene meje. Bodite prepričani, da isto želimo tudi mi. Zaradi tega bomo morali v bodoče še bolj zediniti vse muslimanske sile in ohraniti za vsako ceno politično edinstvo muslimanskega življa. Ne izstopajte iz muslimanskih vrst in ne nasedajte raznim političnim spekulantom, ki žele razbiti slogu med muslimani. Počakajte še kratak čas, da se bodo prilike razčistile. Takrat pa bomo pričeli z borbo za avtonomno Bosno. Še sedaj pa vam moremo reči, da dr. Maček in Hrvatska seljačka stranka nista v načelu proti avtonomiji Bosne in Hercegovine.«

Sklepi francoske vlade

Pariz, 20. sept. br. Francoska vlada je imela danes dopoldne po predsedstvu nekak dni redno sejo, ki je bila pod predsedstvom prezidenta republike Lebruna v Elizejski palači in je trajala dobri dve uri.

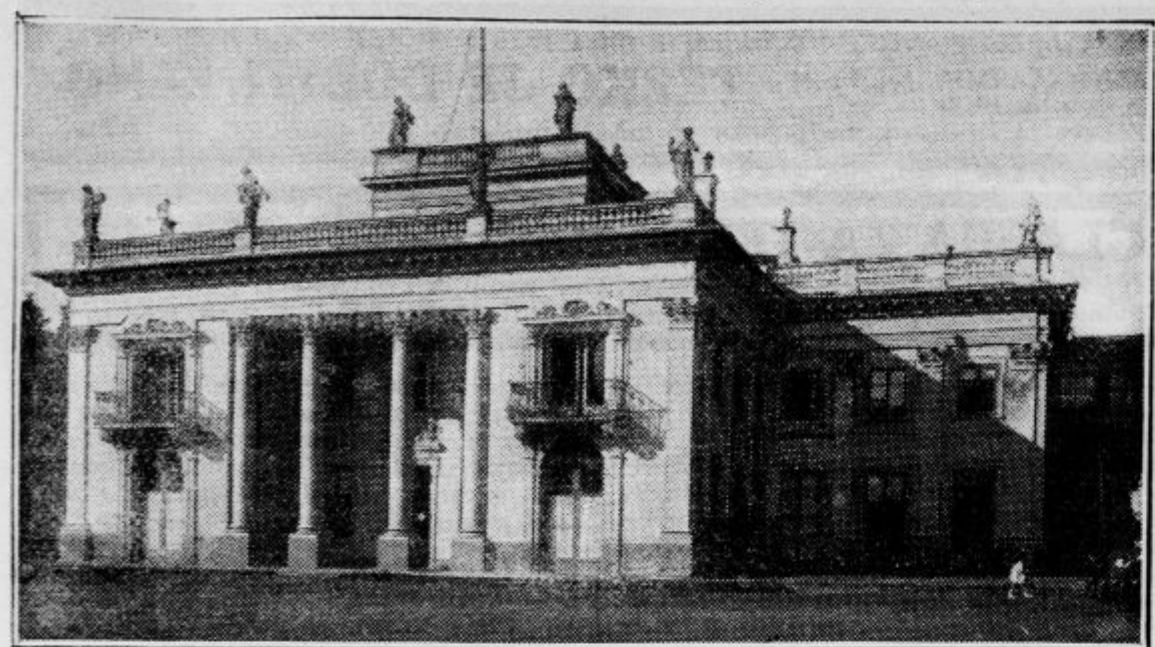
Po seji je bil izdan komuniké, ki pravi, da je ministrski predsednik Daladier izčrpno poročal o vojaškem in političnem položaju. Njegovo poročilo je bilo sprejeto na znanje in soglasno odobreno. Ministrski svet je na svoji današnji seji izrazil poljskemu narodu in vojski vse priznanje sprčo njenega velikega junaštva in prepričanje, da bo v končni zmagi zaveznikov dosegla Poljska svoje pravice. Nato je proučil vrsto novih vojaških in političnih ukrepov. Posebej je ponovno potrdil solidarnost Francije in Velike Britanije v borbi za skupne ideale.

Vremenska napoved

Zemunska: Vedro bo v primorskih krajih, delno oblačno pa v ostalih delih države. Precej oblačno bo v vzhodnih predelih. Lahan dež bo tu pa tam. Toplota se ne bo znatno spremenila.

Naši kraji in ljudje

Peš od Varšave do rumunske meje
Novinar Leković o strahotah vojne na Poljskem

Letni dvorec kralja Stanislava Avgusta Poniatowskega v Varšavi

Beograd, 20. septembra. Jugoslovanski novinar Ananij Leković se je v tork zjutraj vrnil iz Poljske. Zadnji dve leti je stalno bival v Parizu, od koder se je neposredno pred pričetkom sovražnosti med Poljsko in Nemčijo podal s skupino Francozov v Varšavo. Tako je bil pričatelj bombardiranja poljske prestolnice in burnih dogodkov v njej. Naposled se je sklenil umakniti v domovino. Zaradi pomanjkanja prometnih sredstev je opravil pot od Varšave do rumunske meje peš in je imel priložnost spoznati številna poljska mesta in vasi v vojnih dneh, obenem pa je tudi od blizu motril borbo poljske vojske. V »Vremenu« je opisal svoje doživljanje. Ker v znatni meri izpopolnjujejo zapiske g. Ivana Matka, ki jih objavlja »Jutro« v podlistku, naj povzamemo naslednje:

— Bil sem v svoji hotelski sobi — pripoveduje Leković — ko so ob 6. zjutraj zatulile sirene. Takoj nato so zarjaveli topovi poljske protiletalske artilerije. Sovražna letala se nad Varšavo še niso videla. Okrog 10. zjutraj je sledil drugi alarm: nekaj nemških letal se je prvič pojavilo nad poljsko prestolnico. Nemška letala so v pričetku bombardiranja izključno vojaška poslopja, mostove in kolodvoze. Ko se je prebivalstvo otreslo prvega strahu, se je začelo zbirati po parkih in je opazovalo borbe letalcev, ki so bile za večino prvostopsna senzacija. Prve dni je protiletalska obramba delovala učinkovito. Topovi so treskali neprestano. Polagoma pa so začeli Nemci pošiljati eskadre po 70 do 100 letal naenkrat. Nebo je bilo tako gosto prekrito z letali, da je bila artilerija popolnoma ohromela. Toda prebivalstvo je najbolj demoraliziralo pomanjkanje kruha, katerega je zmanjkalo že tretji dan po pričetku sovražnosti. To pomanjkanje so povzročili Nemci z bombardiranjem ozadja, rušeč železniško progo in glavne prometne voze, razen tega pa je bila pomanjkanja kriva tudi nezadostna organizacija dovažanja hrane na fronto in v napadene kraje.

— Ali tudi ob nezadostni organizaciji in ovirah pri vzdrževanju zvez med ozadjem in fronto se je poljska vojska borila zelo hrabro. Hrabrost so podkrepljevala novice, ki so pod močnimi naslovi prinašale poročila z zapadne fronte, v katerih so javljale, da je Siegfriedova črta močno načeta ter da izpraznjujejo Köln, Essen in Nürnberg. Drugi dan borbe je radijska postaja Varšava II. objavila, da je v Nemčiji izbruhnila revolucija. Vse te vesti so poleg iskrene zaupanja v učinkovito pomoč Francije in Anglije vzdrževale poljske vojske v vztrajnosti in v borbi do kraja. Pozneje, ko so vsi počeli dvomiti o učinkovitosti te po-

— Pri neredni stolidi, napetosti črev vsled zapeke prav odlično odjava naravna »Franz-Josefov« grenka voda zaostanke prebave nakopičene v črevih. V zdravniški praksi se uporablja »Franz-Josefov« voda s polnim uspehom pri odraslih kakor tudi otrocih.

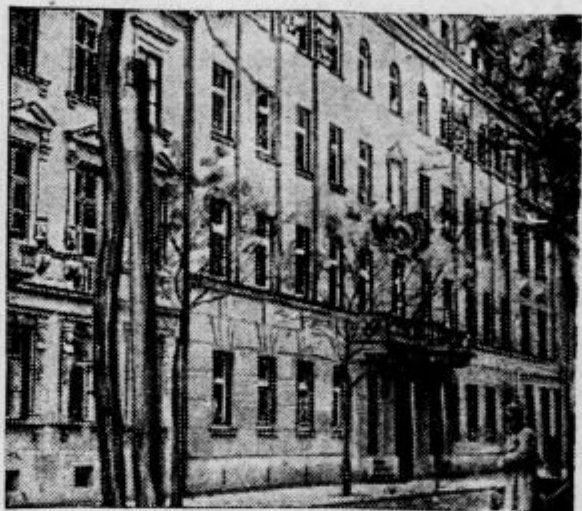
Reg. po min. soc. dol. in z. zdr. S-br. 15.485 25 V 35.

moči in ko so napadi sovražnih letal bili vedno pogostejši in vedno močnejši, je morala vojske naenkrat uplahniti in prebivalstvo se je zgostilo.

Naglo propast Poljske so po moji sodbi povzročili predvsem: slaba organizacija obrambe, pomanjkanje hrane, pomanjkanje bencina — saj je na cestah ležalo prevrnjenih in razbitih sto in sto avtomobilov, vojaških obrambnih voz in celo tudi tankov, ki so bili brez bencina neuporabni. Nadalje je bila zdravstvena služba pomanjkljiva, saj so ranjeni in mrtvi ležali pogosto cele dni po cestah. Slabo je bila tudi organizirana evakuacija. V tem pogledu je značilno, da niso bila prometna sredstva rezervirana za evakuacijo prebivalstva, zlasti žena in otrok. Razen tega je moral vsak državljan, ki ni bil v borbi, zahtevati posebno dovoljenje, da se umakne iz napadene mesta. Zvez med ozadjem in fronto ni bilo. Sovražnik, ki je bombar-

diral ozadje, je s tem prisiljeval prve črte, da se umaknejo brez napada, da bi zaščitile nezaščiteno ozadje. Na ta način so čete izgubljale položaj in so se desorganizirale.

— Ko sem šel v glavnem peš od Varšave do rumunske meje, sem moral po vaseh iskati prenočišča. Moje presenečenje ni bilo majhno, ko sem našel popolnoma prazne vase, med tem ko ste po mestih lahko videli mnogo civilistov. Po nekaterih vaseh so bile samo ženske in otroci, nikjer pa za božjo voljo ni bilo ničesar dobiti za jesti. Ljudstvo je resnično stradalo in komaj pričakovalo konca vojne. To je veljalo posebno za vzhodni del Poljske, kjer se je tudi po svetovni vojni ohranil caristični polfevdalni režim: na ogromnih veleposestvih poljskih panov je živel kmet življenje najbednejšega mestnega proletariata. Skoraj vsi kmetje vzhodne Poljske so bili sezonski delavci na plemiških veleposestvih. Sklepal so z veleposestnikom pogodbe za vso delovno sezono in pogodbe niso mogli razveljaviti. Plača poljskega sezonskega delavca je znašala dnevno en zlot, k temu še kilogram turščice in 2 kg slame za konja ali vola, saj kmet brez živine ni dobil dela. — S tem je g. Leković zaključil svoja opažanja pri razpadu Poljske.

Sovjetsko poslanstvo v Varšavi

Bolezen med gamsi v Karavankah

Od drobnice so se tudi gamsi nalezli parkljevke

Preteklo pomlad in poletje so bile planine v Karavankah — posebno Stol in Begunjska — močno okužene po slinavki in parkljevki. Obbolelo je več sto glav goveje živine, ki je hudo trpela. Molzne krave so izgubile mleko, vendar je poginilo samo eno telet in še to ne naravnost zaradi slinavke in parkljevke, marveč je le zelo oslabele, se prehladilo v dežju ter poginilo za pljučnico. Te dni pa so že spet klicali živinodravnik na planino na Stolu. Zgodil se je nenavaden primer, da je namreč za parkljevko zbolela tudi drobnica. Na parkljih je bolnih precej jarcev, dočim je za slinavko, ki jo pozroča isti bacil kakor parkljevko, zbolelo le nekaj komadov. Pa tudi drobnica, tako sodi živinodravnik, bo kmalu prebolela neprijetno kugo. Strokovnjaki sodijo, da bo najprikladnejše, da se vsa drobnica zapre skupaj, da čimprej oboli in preboli parkljevko, nakar bo varna zoper to bolezen.

Pred parkljevko pa žal tudi divjad ni ostala varna. Že delj časa so širili ljudje vesti, da je na Stolu okužena po parkljevki in slinavki tudi srnjad in da so oboleli vsi gamsi v Karavankah. Ta vest se je širila prav tako, kakor lani o garjah. Iz vsega se je dalo razbrati, da govorico širijo ljudje, ki bi radi na račun kužne bolezni pobijali našo lepo divjad. Lovci so se za zadevo zanimali, vpraševali strokovnjake in prebirali lovsko literaturo. Iz te je bilo povzeti, da srnjad ni sprejemljiva za slinavko in parkljevko, pri gamsih pa so taki pojavi redki. To je bil povod, da so vznemirljive vesti o bolnih srnah in gamsih že precej ponehale. Naposled se je zadeva razčistila, toda žal v slabu.

Znani lovec Jože Koman iz Radovljice, ki skrbno motri, kaj se godi v gozdu in vsak nenavaden primer temeljito preišče, je opazoval v svojem lovišču na Stolu sta-

rejšo gamsovo kozo, ki je hodila že delj časa sama, brez mladiča. Čudno se mu je videlo, zakaj se koza ne priključi kaki troji, kar se navadno zgodi, če izgubi mladiča. Ko pa je opazil, da tudi nerodno in težavno stopa po trdem skalnatem progu, je gamsovo ustrelil. Plen je takoj natančno pregledal in ugotovil naslednje: Koza je bila že precej prebarvana, iz česar bi se dalo sklepati, da je v notranjosti zdrava. V trup je bila precej suhljasta, vendar močno trebusasta. Ko je lovec iskal vzrok težavne hoje, je opazil na vseh štirih nogah rane pri parkljih. Domalega da se parklji niso sneli. Koliko je morala trpeti uboga žival, ko je hodila po ostrem kamenju! Lovec je takoj posumil, da je gamsova bolna za parkljevko. Plen je zakopal, kar bi sicer ne bilo potrebno, ker je meso take živali užito. Eno nogo pa je odnesel k živinodravniku v Radovljico. In ta je potrdil, da je lovčeva domneva pravilna. Živinodravnik je pojasnil, da so to precej redki pojavi in da so parkljevko v pečine, kjer prebivajo gamsi zanesle ovce. Parkljevka pa sama na sebi tudi za gamse ni posebno nevarna. Kakor je g. Koman ugotovil, so bili ranjeni le parklji, medtem ko je bil smrček zdrav. Žival se torej lahko pase in ne hira premočno. Drugačnja pa je zadevščina glede mladičev. Na rogljani plena se pozna, da je koza imela od četrtega leta dalje in tudi letos mladiča, ki je gotovo poginil. To se lahko spravi v zvezo s tem, da živali, zbolele za parkljevko, izgube mleko. Brččas je koza, ki je morda zbolela že pred mesecem, izgubila mleko, nakar je mladič, ki ga mati sicer doji do jeseni, poginil. Ni pa izključeno, da je tudi kozliček zbolel za parkljevko in da je poginil zaradi bolečin na nogah.

Sploh so našli v zadnjem času več mrtvih kozličkov na Stolu in na Zelenici. Žal, da

Benzna uprava v Ljubljani priredi v torek 26. septembra predpoldna na sejmišču v Ormožu plemenski sejem rodovniško govedi pincgavske pasme.

Na sejem bo prignano večje število dobre plemenske živine, osobito mladih bikcev od 12 do 24 mesecev starosti ter mladih in dobrih plemenskih telcih, tako bo dana vsem zainteresentom izredna priložnost za nakup res dobre plemenske živine. Vse nadaljnj informacije se dobijo pri Zvezi selekcijskih organizacij za pincgavsko govedo v Ormožu.

jih niso točno pregledali in ugotovili vzroka smrti. Živinodravnik sodi, da bo mraz, ki bo kmalu pritisnil v planine, uničil bolezni, ki povzroča nevarni, izredno droben bacil, katerega ni mogoče videti niti z najfinjšim drobnogledom. Prav zato bi bilo popolnoma napadno, streljati divjad kar od kraja pod pretezo, da bi se bolezen zatrla ali preprečila. Pač pa naj bi se vsi lovci prizadevali ugotoviti bolne komade divjadi in se po možnosti prepricali o vzroku bolezni. Da bodo lovci to vestneje izvrševali bi bilo treba spremembe v lovskih predpisih. Kakor znano, je zdaj za vsako lovišče predpisano, koliko divjadi je dovoljeno odstreliti. To je gotovo zelo pravilno, kajti na ta način bodo izostali razni brakadski pokolji, ki so bili pri nas v navadi, posebno v jesenskih nedeljah. Pač pa ti predpisi precej ovirajo naše dobre lovce pri gojitvi. Marsikdo bi ustrelil kak bolan ali pohabljen komad, pa to opusti zaradi tega, ker bi bil prikrajšan pri odstrelu druge divjadi. Dobro bi bilo, da bi se taki komadi, če lovec dokaže, da so potrebni za odstrel zavoljo gojitve, ne šteli v število divjadi, dovoljene za odstrel. — a.

Nov obraz radovljiške graščine

Nekaj potrebnih pripomb na nedavno kritiko

Radovljica, sredi septembra. »Jutro« je že meseca junija obširno poročalo o obnovitvenih delih na radovljiški graščini. Poročilo vsebuje mnogo opomb kritičnega značaja, ki pa so zgrešile svoj cilj, ker jih je pisal pač laik. Radovljiška graščina spada med najlepše arhitektonske dokumente iz slovenske preteklosti. Njeni početki segajo v 11. stoletje. Takrat je pa bila dvorec brikseniških škofov. Ko je pa Radovljica prešla v last Ortenburžanov, se v njihovih zapisnikih iz leta 1263. za mesto samo omenja nobena stavba kot bivališče grofov, pač pa je ugotovljeno za začetek 14. stoletja, da so Ortenburžani bivali v svojem dvorcu v Radovljici. Na mestu sedanja graščine je bil prvotno zgrajen gradič. V 13. in 14. stoletju se je namreč med plemiško gospodo javljala težnja za večjo udobnostjo in posledica je bila, da so zapuščali močno utrjene gradove na težko dostopnih hribih in si postavljali gradiče v dolini, večinoma v bližini cerkva in cest. Tudi Ortenburžani so se odzvali težnjam časa in zgradili rodninski grad v Spitalu ter gradič v Radovljici, gradič, ki se je razvil v sedanjo mogočno stavbo.

Radovljica je spadala pod Lipniško gosposko, ki je imela v začetku svoj sedež na Pustem gradu. Šele ko si je gospoda zgradila svoj gradič v Radovljici in je Radovljica dobila v 14. stoletju trške pravice, je bil prenesen sedež njihove oblasti v Radovljico. Radovljiška (Lipniška) gosposčina je večkrat menjala svoje lastnike. Leta 1418. so jo dobili Celjski grofje, leta 1457. Habsburžani in Habsburžani nadvojvoda Ferdinand jo je leta 1616. prodal z vsemi 441 kmetijami, ki so bile raztresene po vsej Gorenjski, grofu Thurnu-Valsassini, predniku sedanjih lastnikov.

Sedanja radovljiška graščina ima odlično fasado, portal in štukaturne okraske, kar je nastalo v 18. stoletju. Plesec je omenjenega članka trdi, da okraski predstavljajo obraze nekdanjih lastnikov, da so nastali istočasno kakor na Kapusovi hiši v Kamni gorici, torej v 16. stoletju, in da so jih izgotovili isti ljudje. Ni mi znana zgodovina Kapusove hiše. Ker pa vem, da so pisec dostopni vsi podatki glede te hiše, sprejemam, da datirajo njeni reliefi iz 16. stoletja, toda v tem primeru jih niso mogli napraviti isti ljudje kakor v Radovljici, kajti tu gre za časovno razliko 200 let. Istotako prepustim pisca, da predstavlja okraske na Kapusovi hiši različna antična božanstva, ne morem se pa strinjati z njim, da bi obrazi na radovljiški graščini bile podobe nekdanjih lastnikov, ampak se

mi zdi pravilno mnenje lastnika, da so ti obrazi simboli.

Letos so pročelje radovljiške graščine obnovili. Način obnove nam omenjeni pisec prikazuje takole: »Ubogim umetnikom, ki je pred sto leti smeval in študiral, kako bi čim bolj živo prikazal zamišljene osebe. Ali se ne obrača v grobu, ko občuti, kako maže zidaraki čopci po tistih finih potezah —? Zidari ni kriv, saj on ni umetnik, on je le zidar... Oskrtnik tudi ni kriv, on pozna pač smreke. Gospodar graščine, ki ni naš državljan (podčrtal jaz) in se zadržuje v starodavnem Rimu, pa bi nam lahko pustil nepokvarjeno vsaj to, kar so nam ustvarili stari mojstri pred stoletji.«

Te vrstice jasno izpričujejo, da pisec v svojih izjavah in ugotovitvah ni objektiv. Dalje nam dokazuje, da sta mu popolnoma tuji štukatura in njena tehnika in da tudi ne ve, po kakšnih vidikih se je obnova vršila, kdo jo je vršil in kakšno so bili pogoji. Oskrtništvo posestev, ki spada v okvir graščine je v sporazumu z gospodarjem oddalo restavracijska dela stavbenemu podjetju Pangerc na Bledu. Med pogoji sta bila poudarjena predvsem dva momenta: Konservatorska načela in zaposlitev domačinov. Gospodar, ki je jugoslovanski državljan in oskrtnik sta pokazala s tem polno razumevanje do naše narodne preteklosti, hkrati pa tudi socialno uvidenost do naših ljudi. Podjetje pa je izpolnilo vse pogoje: zaposlilo je strokovnjake — reliefe sta n. pr. restavrirala dva absolventa kiparske šole v Ljubljani. Graščina je dobila nov obraz, — obraz ki ustreza konservatorskim, arhitektonskim, tehničnim in estetskimi načelom.

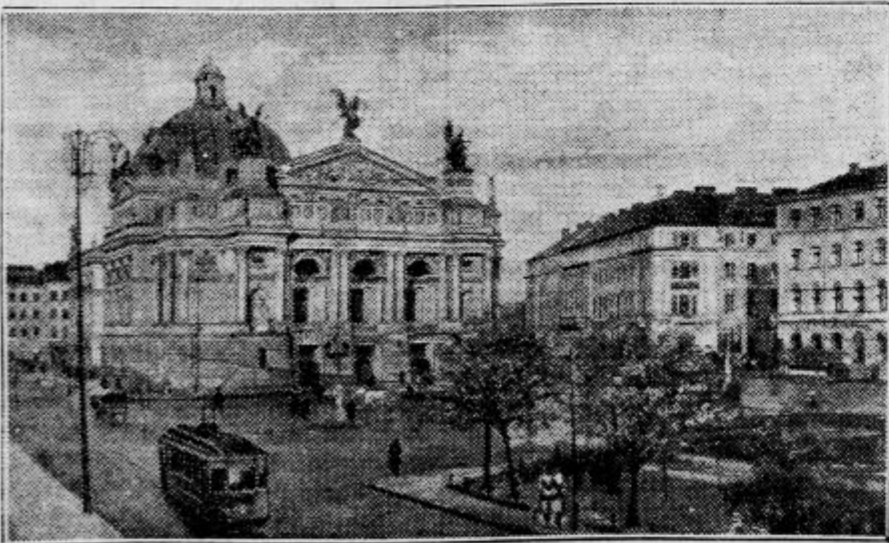
Zanimive so izjave, ki so jih podali nekateri gospodje glede na obnavljano restavracijo. Ljubljanski konservator je ob priliki ogleda izjavil, da so dosedanja dela izvršena v smislu zgodovinske obnovitve in da ustrežajo konservatorskim načelom. Arhitekt inž. Vurnik je dela pohvalil in poudaril arhitektonsko skladje ter preciznost izdelave. Akademski slikar Vavpotič pa je svoje mnenje resumiral v sledečem: Barve so zelo posrečene.

Radovljica sme biti upravičeno ponosna na svojo monumentalno zgradbo v sedanji obliki. Želeli bi le, da bi se tudi drugi lastniki zgodovinsko pomembnih stavb v naši bližini oprjeli prepotrebni obnovitveni del in da se ne bi več zadovoljevali s periodičnim nestrokovnim in nezadostnim popravljanjem z lastno roko. Radovljiška graščina naj jim bo za vzgled.

V. C.

Dnevi vojne v Lwovu

Doživljaji in zapiski medicinar Ivana Matka

Eden najlepših lwowskih trgov z Narodnim gledališčem

Ob petih popoldne so bila spet najhujša sovražna letala. Alarm pa je nekaj minut nato bil preklican. Ni minilo od tega četrte ure in bolnišnica je dobila telefonsko obvestilo, da je bil v mestecu Gródeck Jagielloński (25 km od Lwowa) bombardiran evakuacijski vlak iz Krakowa in kolodvor in da bodo ranjenci z avtobusi prepeljani v Lwow. V večernem mraku so prispeli prvi avtomobili z ranjenci. Zopet presunljiva slika: — prestreljena telesa, ovita v krvave cunje — večinoma rešeni ljudje, ženske, starejši moški, dva mlada fanta z odrgranimi nogami, tri mlade skavtine in mnogo otrok. Strašno trpljenje ranjencev pri odvijanju ran, pri slačenju obleke in premikanju ranjenih udov. Rane, povzročene od bomb, so strahovite. Kirurška ambulanta je spet videti pol klavnica pol mrtvašnica. Nekaj ljudi je med potjo umrlo. Ti leže tiho,

srečo zro predse, ti so odtrpeli svoje. Ranjencem dajemo morfijske injekcije, da jim oblažimo bolečine. Mnogi med njimi so v brezupnem stanju.

Pozno v noč prihajajo novi in novi avtomobili z ranjenci. »Las desastres della guerra«

Ranjenci se večinoma drže zelo junaske. Kljub bolečinam in trpljenju nam živahno pripovedujejo o poteku bombardiranja in sprašujejo o položaju na frontah. Spet nobi brez spanja. Do četrte ure zjutraj tečejo operacije — previjanje ranjencev in tako dalje... Ljudje, ki so še včeraj tekali, bili zdravi in celi, umirajo ali pa postajajo invalidi, pohabljeni.

Povsem smo se že navadili teme in dela ob minimalni razsvetljavi. Postajamo netopirji. Učimo se hoditi po temnem mestu ali gibanju se po bolniških poslopih v skoraj polni temi.

Sreda, 6. september. Visoko nad nami krožijo srebrna nemška letala. Kljub srditemu regljanju strojnici in rohnenju topov letajo brezskrbno nad mestom in opazujejo kdo vé kaj.

Civilna pasivna obramba se vsak dan bolje organizira. Kletna okna so vsa zaidana, pred nje so nasuti kupi peska. Večje hiše imajo v kletih prav dobra zaklonišča. Ponoči imajo sedaj vse hiše straže, ki stoje pred vhodi, kontrolirajo osebe, ki v hiše vstopajo in ki v primeru nočnega alarma prebude vse stanovce. Zatemnitev je zdaj že skoraj popolna. Res težko se najde okno, ki bi pripuščalo toliko svetlobe, da bi bilo nevarno. Tu in tam se dogode zaradi prevelike vestnosti organov pasivne obrambe celo prav komični pripetljaji, ki tudi v tem žalostnem času zbudijo nekoliko smeha. Tako sem bil zadnjič priča, ko je organ O. P. L. (obramba protiletalska) ustavil pasanta, ki je kadil cigareto, in mu ukazal, naj jo ugasi, češ, da daje nevarno svetlobo; seveda je na ulici zaradi tega nastal splošen smeh.

Nekaj ranjencev od včerajšnjega zračnega napada je zopet umrlo — kljub operacijam in vestni negi. Ves dopoldan in popoldan prihajajo svojci ranjencev — trudni zaskrbljeni obrazi — matere, očete, sestre in s strahom sprašujejo, ali je med ranjenci, ki so bili pripeljani, ta in ta in ali še živi...

Danes je nad Lwovom nekam zelo mirno. Samo dva ali trije alarmi in nekaj letal, ki krožijo visoko nad mestom ali pa samo prelete. Ljudje se že veselo, češ, Nemci so gotovo večino svojih letal morali zdaj vreči proti Franciji in Angliji in nam bo sedaj mnogo lažje. Jaz tega ne verljam, ker se pravo sistematično bombardiranje Lwowa kakor je to na primer v Varšavi, še začelo ni.

Poljskih lovskih letal nisem videl nad Lwovom od prvega dneva vojne. Očitno je Poljska osredotočila vse svoje letalske sile na fronto, ker je letalo zaradi pomanj-

kanja lastnih oklopnih divizij in močne utrjene linije edino sredstvo za obrambo proti nemškimi motoriziranim silam.

Gradba protiletalskih zaklonišč v bolnišnici ne gre z mesta. Organizacija nikakor ni v redu. Gradiva je dovolj, ljudi dovolj, ne delajo pa ne.

Pri kosilu sem z zdravniki — Ukrajinci — debatiral o političnem življenju Jugoslavije in o našem sporazumu. Sploh se ljudje za nove politične dogodke v Jugoslaviji zelo zanimajo in jim zaključene sporazuma zelo ugaja. Ukrajinci me sprašujejo o razmerju med Srbi, Hrvati in Slovenci kot narodi. Zelo se čudijo, da so pri nas tako široke narodne avtonomije in da pri nas ni nobenih močnih separatističnih tendenc, medtem ko je tukaj precej drugače. Vendar se je razmerje med Poljaki in Ukrajinci zelo poboljšalo — seveda v glavnem kot rezultat nemške »narodnostne politike« v vzhodni Evropi in v najnovejšem času kot rezultat nenapadnega pakta med Nemčijo in Sovjetsko Unijo. Ukrajinci stopajo v armado brez posebnega dezertstva. Procent dezertarjev je skoraj isti kakor pri Poljaki. Sploh je vojna močno ohromila narodnostna nasprotja in politične razprtije.

Nemško upanje na ukrajinsko vstajo je propadlo.

Popoldne so spet alarmi. Dve eskadri nemških bombardirerjev sta preleteli mesto v smeri proti letališču. Čez čas smo slišali iz daljave zamolke detonacije. Nemci bombardirajo letališče.

Četrtek, 7. septembra. Nemška armada še vedno napreduje s strahotno brzino. Ljudje se polasča nervoznosti. Neprestano razpravljajo in skušajo najti vzroke umika poljske vojske. Pojavlja se nezaupanje do lastne armade in vodstva. Ta pojav je zaenkrat neznačen, vendar se bo razvil v paniko, če bo stvar trajala še dalje časa. Vsek človek v Poljski je postal strateg in politik in vsak poskuša v sebi zopet najti vero v prihodnost, čeprav je sedanjo zaenkrat porazna. Nemška armada, o kateri je polj-

ska javnost bila stalno informirana kot o razkrojeni in od notranjih bojov demoralizirani organizaciji, je v neverjetno kratkem času zavzela ogromna poljska ozemlja. Najbogatejše poljske dežele so v nemških rokah in favorizirana poljska vojska je v obrambi.

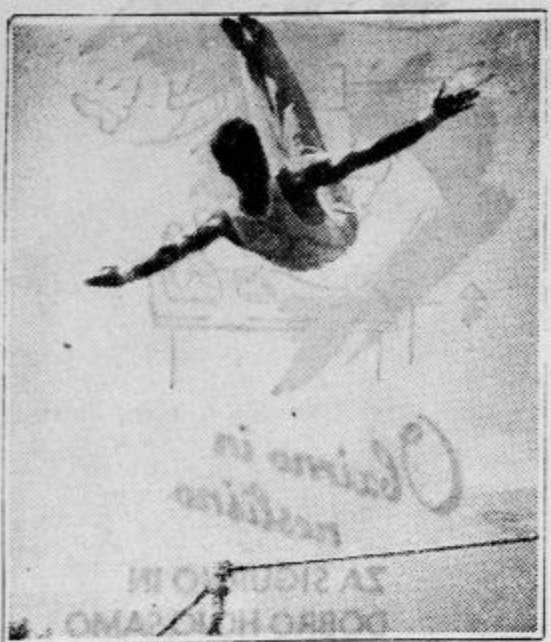
Opazam, kako ljudje z obupom skušajo ohraniti prepričanje, da je umik poljske vojske strategičen in da se bo poljska vojska na dano povelje ustavila in sprejela bitko. Poljaki na dejstva, ki se danes razvijajo, duševno sploh niso bili pripravljeni. In to se mora zdaj počasi revidirati.

Po strahotnem rezultatu prvega bombardiranja in zaradi nevarnosti nadaljnjih se učimo previdnosti. Kadar je alarm, se zatekamo le v visoke močno grajene hiše. Preden stopimo v kako hišo, prestejemo koliko stropov je od strehe do kleti. Kajti čim več stropov mora prebiti bomba, tem večja verjetnost je, da bo eksplodirala prej, kakor v parterju ali kleti in to je skoraj gotova rešitev ljudi, ki so skriti v kletnem zaklonišču. To je izkustvo, ki smo si ga pridobili od predhodnih napadov. Eno in dvonadstropne hiše so bile namreč večinoma uničene do tal.

Se nekaj zanimivega se je pojavilo zadnje čase v poljskem javnem življenju — borba proti diversantom —. Ime samo se je pojavilo šele pred kratkim v slovarju vsakdanjega občevanja. Danes se čuje ta beseda povsod. Diversanti se pojavljajo po vsej Poljski in vršijo sabotažo. Proti njim se je mobilizirala vsa javnost. Ljudje so postali previdni. V vseh zakloniščih, v vlakih in tramvajih so nabite tablice z napisi: »Pozor na diversante!« — »Pozor na špijone!«. Vse železniške garde-robe so zaprte, odkar je v Tarnovu v kolodvorski garderobi eksplodiral kovček s peklenjskim strojem in je bilo 18 ljudi ubitih in 32 težko ranjenih. Diversante spuščajo tudi nemška letala v osamljene predele s padali. Regrutirajo se pa tudi iz koruptivnih elementov, Poljakov, Ukrajincev, predvsem pa iz nemške manjšine.

(Dalje)

Pomembna sokolska tekmovanja in velika telovadna akademija v Ljubljani

ru. Za to tekmo je pripravljen večje število telovadcev, med katerimi je precej novih kandidatov.

V soboto bodo tudi savezne tekme članic za prvenstvo vrst za zastavo kraljice Marije. Te tekme bodo na letnem telovadšču Ljubljanskega Sokola. Pripravljenih je 6 vrst. Zmagovalka prejme prehodno darilo zastavo kraljice Marije. Borba bo huda pa tudi zanimiva, kajti članice so se dobro pripravljale in se prvikrat snidejo na taki najvišji tekmi.

V nedeljo priredijo naši najboljši tekmovalci in tekmovalke telovadno akademijo, katera bo ob 15. uri na letnem telovadšču Ljubljanskega Sokola, v primeru slabega vremena pa v telovadnici Sokola I. na Taboru. Iz vsega saveza nastopijo naši najboljši telovadci in telovadke. Prijavili so se iz Jesenice, Celja, Maribora, Zagreba, Beograda, Subotice, Novega Sada in Ljubljane. Tako zbranih naših vrhunskih telovadnih moči še nismo imeli priliko videti. Na telovadni akademiji bo slovesno izročena zmagovajna vrsta zastava kraljice Marije. Podrobni spored boste našli v prihodnjem številu Jutroja.

Predprodaja vstopnic za telovadno akademijo je v pisarni Ljubljanskega Sokola. Pridno segajte ponjnih in podprite v sedanjih težkih časih sokolske napore in sokolska stremjenja. Zdravo!

Domače vesti

* Ukaz o spremembah in dopolnitvah uredbe o oprostitvi mož ob vojaške službe objavlja »Službeni list k. b. banske uprave dravske banovine« v št. 75 od 20. t. m. Opozorjamo na te spremembe in dopolnitve vse one, ki sodijo, da so lahko oproščeni od vojaške službe. Nadalje objavlja »Službeni list« navodilo za pridobivanje pravice do specialnosti iz balneologije in klimatologije, nadalje konvencijo za izboljšanje usode ranjenec in bolnikov v vojskah za vojne in konvencije o postopanju z vojnimi ujetniki ter razne objave iz »Službenih novin«.

Zajesen

pariška in angleška moda!

Velika izbira barv in vzorčev:

MANUFAKTURA

F. KS **SOUVAN**
MESTNI TRG 24

* Zagreb dobi novo šolo za sestre pomočnice. Na Milarski cesti v Zagrebu, kjer so prej stale lesene barake šole za sestre pomočnice, dovršujejo novo palačo. Zidava je že tako napredovala, da bo celotna zgradba čez mesec dni pod streho. Čez zimo bo stavba počivala in se bodo dela zgodaj pomladi nadaljevala. V novi šoli bo prostora za 60 gojek, ki bodo imele v poslopju popoln internat. V šoli bo slavnostna dvorana za razne prireditve in zgrajeno je tudi že zavetišče pred napadi iz zraka. Doslej znašajo gradbeni stroški poldrugi milijon dinarjev, v celoti pa bo šola veljala 3 in pol milijona. Šole za sestre pomočnice imamo tudi v Beogradu, Ljubljani in Skoplju in se vanje sprejemajo gojke med 18. in 24. letom, ki so dovršile najmanj štiri razrede srednje šole. Ko dovršijo šolo, ki traja tri leta, stopijo v javno službo in se jim prizna kvalifikacija dovršene popolne srednje šole.

* Obnovljena velika vodovodna dela v severni in srednji Dalmaciji. Med najslabše razvite pokrajine v Jugoslaviji štejejo dalmatinsko Zagorje. Pomanjkanje vode je v teh krajih najhujša nadloga. Poleti morajo kmetje iz severne in srednje Dalmacije pešati na 20 do 30 km daleč, da donese na osliških domov nekaj sodečkov pitne vode. Že dolgo je napravljen načrt ministrstva za javne zgradbe, da se v dalmatinski Zagori izgradijo hidroelektrični objekti, katerih celi dobo dolge okrog 150 km. Vodovod bo napajal vse železniške postaje od Siverice do Vrhovine. S tem vred bo na področju šibeniškega, kninskega in splitskega sreza dobilo vodo 32 vasi z 18.000 prebivalci. Voda je zajeta pri izviri romantičnega jezera Torka na ustju reke Ciokele. Za prva dela je bil takoj dovoljen kredit 8 milijonov dinarjev, a za popolno izvršitev načrta je potrebnih 28 milijonov. Delo se vrši v etapah in zaposluje 500 delavcev. Doslej se je delo vršilo v režiji zasebnih podjetij in je delavstvo bilo zaradi prenizkih mezd skrajno nezadovoljno. Od oktobra dalje pa se bodo dela vršila v državni režiji in se bodo nadaljevala neprekinjeno do konca leta 1941. Ker je bila letos v dalmatinski Zagori slaba žetev, so prebivalci skrajno potrebni zaposlitve in zaslužka.

* Nad 30.000 ovac in več tisoč glav goveje živine prihaja sleherni leto na planino Vlačić v Bosni na poletno pašo. Ker je živina v tolikšni skupnosti vedno v nevarnosti, da se med njo razširi svinavka, parkljevka ali kašna druga kužna bolezen, ki utegne povzročiti ogromno škodo,

so planarji in živinorejci sklenili sami zavarovati svojo živino. Zgradili so na planini dve precejšnji poslopji za živino-zdravniško ambulanto. Na pristojno mesto so poslali prošnje, naj jim dodelijo živinovozdravnika izključno za planino Vlačić in naj oblastva prispevajo k nabavi potrebnih instrumentov in zdravil.

* Novi grobovi. V Ljubljani je umrla gđ. Vida Nagličeva, hči upokojenega urednika »Jutroja« g. Ivana Nagliča. K večnemu počitku jo bomo spremlili danes ob 17. uri izpred mrliške veže na Vidovdanski cesti k Sv. Križu. — V Kladetzi ulici 9. v Ljubljani je umrla gđ. Klara Balohova, učiteljica. Zadnjo pot bo nastopila danes ob 16. uri. — V Orlici pri Ribnici na Pohorju je umrla ugledna posestnica g. Julija Grčlova. Blago mater bodo pokopali jutri ob 9. — Pokojnim blag spomin, žaločim družinam naše iskreno sožalje!

* Planinski dom na Plešivcu (Uršljji gor.) bo od 24. t. m. do maja prihodnjega leta zaprt. Tudi na dan sv. Uršule 21. oktobra ne bo oskrbovan. Ključ od doma je pri gospodarju Kavsu v Slovenjem Gradcu. (—)

* Občni zbor slovenske sekcije Jugoslovenske ženske zveze bo v nedeljo 24. t. m. v sejni dvorani mestnega magistrata v Ljubljani. Odbor poziva včlanjena društva, da pošljejo številno delegacijo k obnemu zboru, in vabi ostalo slovensko žensko, ki se za delovanje sekcije zanima, da se udeleži zborovanja. Začetek ob 9.30. (—)

* Izšel je »Priročnik trgovinista« (sestavil prof. St. Kline) za enoletne trgovske tečaje, spremiljalne nadaljevalne šole in za trgovsko pisarniško prakso. Strani 148. Cena 36 din. Knjigo je založilo in jo dobavlja Trgovsko učilišče Robida s pravico javnosti v Ljubljani, Trnovska ulica 15. (—)

* Nova tehnična pisarna. Inž. Lapajne Svetko je dobil poveljenje ministrstva za gradbe in je odprl lastno tehnično pisarno v Ljubljani. Inž. Lapajne se bavi predvsem s statičnimi računi in projektiranjem inženjerskih konstrukcij za visoke, vodne in industrijske zgradbe. (—)

* Pri zaprtju in motnjah v prebavi vzemite jutraj na prazen želodec kozarec navadne Franc Jožefove grenčice.

* Poročila sta se gg. inž. Hinko Pogodnik iz Ruš in inž. Lida Podhajská iz Prage. Bilo srečno!

* Diploma. Slovenska dijaška zadruga v Pragi nam sporoča: Iz vrst našega članstva je bil pretekli mesec diplomiran za elektrotehnične inženjerje gosp. Bruno Bantani iz Hrastnika. Čestitamo!

* Predavateljski odsek Zveze kulturnih društev v Ljubljani vlijudno prosi vse one p. n. gospe in dame, ki bi bili v letošnji sezoni pripravljeni predavati pri društvih ZKD, da sporočijo tajništvo ZKD (Kazina 2, nadstropje) svoj natančen naslov ter naslove predavanj.

* Nove kazni za razširjevalce lažnih vestí v Beogradu. Uprava policije v Beogradu objavlja dnevno v listih imena onih, ki so bili od uprave kaznovani zaradi razširjanja lažnih vestí in vzmerniranja prebivalstva. Z 20 dnevi zapore so bili kaznovani neki tesar, pekovski pomočnik, natak, kočjaž in pek. Uprava policije v Beogradu se nadeja, da bodo prebivalci sami napravili konec defetističnemu početju.

* Mlad milijonar. S prvim vlakom, ki je krenil po novi železniški progi od Ustiprača do Foče, se je popeljal eden izmed najbogatših fantičev v Jugoslaviji. V naročju svoje majke je namreč potoval v Fočo petletni Milan Zirojevič, kateremu se je pri nedavnem zaključnem zbrajanju državne razredne loterije široko nasmehnila sreča. Mali Zirojevič je dobil polovico glavne premije v znesku enega milijona in 4 tisoč dinarjev. Milanova mamica je po rodu Fočanka in je poročena s trgovcem Zirojevičem iz Nikšića. Novinarjem je povedala: »Kupila sem srečko za sinka, ker sem bila prepražana, da bo nekaj zadel. Upala sem, da dobimo vsaj majhen dobiček, da kupimo fantku igrače. Glejte, pa smo zadeli kar cel milijon in še štiri tisoče kakor povrh.« Na vprašanja, kdo in kaj je, odgovarja mali Zirojevič: »Milijonar!« Kupil si bo mnogo igrac. Zdel prebivata mati in sinko doma v lepi Foči, saj je bilo vendar zadnje čase zaradi nesrečnega milijona toliko razburjanja!

* Prijazno srečanje z medvedji. Stanislav Jagotič in šefica Ercegovca sta si imela povedati to in ono pa sta se podala na sprehod v gozdno okolico. V gozdu se je pred njima nenkrat pojavil velik medvedji par z mladčini. Vsi trije medvedji so nekaj trenutkov radovalno motrili mladi človeški par. Nato sta se kosmatinec in kosmatinka vrnila v gozd, medvedek pa se je ljubezno približal fantu in dekletu, ki se nista prav nič ustrašila, in se jima je začel dobrikati in

NAJAKTUALNEJSI FILM SEDANJH DNI!

Zakaj sem postala vohunka

V glavnih vlogah najelegantnejša Francozinja EDWIGE FEUILLERE — ERICH v. STROHEIM in JEAN GALLAND.

DANES PREMIERA! Ob 16., 19. in 21. uri. Predvaja RDEČI KRIŽ v

FILM NAJNAPETEJSIH SENZACIJ! Zena, voditeljica francoske špijonaže se bori z vsemi sredstvi s šefom nemške špijonaže. Delovanje francoskega vohunškega urada, nazvanega »deuxième bureau«. Ljubzen, strast, hladnokrvnost in osveta najopasnije žene — vohunka! KINU UNIONU, tel. 22-21

valjati ob nogah. Naenkrat pa sta se stara dva medveda spet vrnila. Fant in deklet sta se umaknila, nakar sta medveda vzela mladiča s seboj in je vsa trojica izginila v gozdu.

* Letalska nesreča v Vrhu. V torek dopoldne ob 11. je poletel znani letalec in odskakovalec s padobranom Slavko Čajič s civilnega letališča v Vrhu, namenjen v Beograd. Letel je v dvosedu šolskega tipa. Z njim se je pejal prijatelj Ceda Vragović, kavarar. Nad hangarjem je Čajič še izvršil običajen pozdrav z aparatom. Ker pa je bil komaj 70 m visoko, je aparat izgubil ravnotežje in je treščil na tla. Popolnoma se je zlomil prednji del trupa, kjer sta sedela Vragović in Čajič, med tem ko so krila z zadnjim delom trupa ostala skoraj nepoškodovana. Čajič je bil toliko prsbeben, da je v poslednjem trenutku ugasil motor, zato se aparat ni vžgal. Tečajnik jadrane šole so takoj prihitali ponesrečenca na pomoč. Ceda Vragović je bil že mrtev, Čajiča pa so prepeljali v bolnišnico. Čeprav ima precejšnje poškodbe po glavi in rokah, upajo zdravniki, da bo okrevalec.

* Obsojen zaradi poškodb podpolkovnika Milovanovića. Pred malim kazenskim senatom v Beogradu se je moral zagovarjati podjetnik Evgenij Lavčević, ki je aprila 1937 na oglu Terazij in Paskeve ulice v Beogradu z avtom pregazil letalskega podpolkovnika Dušana Milovanovića. Lavčević je v divjem diru zavozil na trotoar, namenjen samo pešcem. Milovanović je dobil pretres možganov in si je šele v teku enega leta opomogel v vojaški bolnišnici. Obtoženec se je zagovarjal, da je nesreča bila zgolj slučajnost. Sodišče ga je obdolo na 2 meseca zapore, pogojno za 2 leti, podpolkovniku Milovanoviću pa mora plačati 6.000 din odškodnine za preštane bolečine.

* Strahotni zločin je bil izvršen v ponedeljek zvečer na periferiji Sombora. Doslej še neizsleden ubijalec je s strelom iz lovške puške usmrtil Sandorja Vlah, zidarskega pomočnika, starega 29 let. Smrt sama pa zločinca še ni zadostovala. Pokojniku je iztaknili oči, nato pa je truplo vrgel na bližnjo kopico slame in vse skupaj zažgal. Okrog 4. zjutraj je oče mladega Vlah vstal, ker se mu je zdelo, da se zunaj dogaja nekaj sumljivega. Zgledal je gorečo kopico v bližini domačije in je poklical sosedo, ki so hiteli gasiti. Na največje presenečenje so v ognju našli truplo mladega Sandorja. Preiskava je ugotovila, da Sandor Vlah ni bil oropan, ker je imel pri sebi še ves denar, torej je bil zločin izvršen iz maščevanja in se v tem pravcu vršijo poizvedbe.

* Strela je treščila v gostilno, polno gostov. Zadnje dni je na Kordunu kakor tudi na Jadranu vladalo hudo neurje. V četrtni so kmetovalci podnevi obrali silve in ko je zvečer začelo močno deževati, se je večina zatekla v gostilnico Janka Kolica. Naliv je bil vedno hujši, razvil se je pravcati orkan in začelo je treskati. Kmetje so se zadržali v gostilnici pozno v noč, čakajoč, da se vreme po malem umiri. Kakih 20 kmetov je želelo v skromni pivnici. Okrog 23. ure je strela treščila v gostilno in zažgala streho. Trije kmetje so nezavestni obežali na tleh, med ostalimi je zavladala panika. K sreči je bil v gostilni tudi vaški učitelj, ki je ljudi pomiril in skušal prizadetim trem kmetom nuditi pomoč. Vendar je njihovo stanje brezupno.

* Žrtve neurja v Hercegovini. Tudi v Hercegovini so zadnje čase besnele nevihte, ki so povzročile v raznih krajih mnogo škode. V vasi Lokvah pri Stocu je strela treščila v hišo kmeta Šatorja. Ubila je ženo, medtem ko je šator bil samo omamljen, otroku pa se ni zgodilo prav nič. V vasi Dubravah pri Mostarju je strela treščila v hišo kmeta Mustava Kremerja, ki je ubila Mustafa in njegovo ženo.

* Smola za občinski blagajno. Iz Slavonskega Broda poročajo, da so se zločinci v noči od nedelje na ponedeljek spravili na občinsko blagajno v Andrijevici. Blagajno so popolnoma razbili. Toda po napornem delu se morali prepirati o slabih časih. V blagajni namreč niso našli niti prebitega dinarja.

* V večnost si je svetil z zadnjo cigareto. V bližini železniške postaje v Oroljavu v Vojvodini je šel v smrt 20-letni Josip Kovač. Pričakal je vlak, nato se je s poslednjo prižgano cigareto vlegel na progo, da mu je lokomotiva odrezala glavo. Ko so železničarji našli truplo, so videli, da je fant v desnici krčevito držal vžgalico, v levi pa cigareto in si je tako sam posvetil v večnost.

Izrlača se Vam naročiti filme iz Ljubljane

in poslali iste v razvijanje ker Vam izgotovljene slike se isti dan k prejmemo - odposljemo Poizkusite enkrat — postanete prav gotovo naš stalmi odjemalec.

mamo na zalogi filme najnovejše smuizaje do 1941

Razvijamo in kopiramo priznane prvovrstno. Naš ček račun št 13-285. Naša tel št 25-66 in 25-67 — Se priporoča

Foto Tourist — Lojze Šmuc LJUBLJANA — ALEKSANDROVA C 8

* Vojna 400 fantov in deklet. Po stari navadi so se v bližini Šipadove železniške postaje Hrnjadi v srezo Bosanske Grehove zbrali fantje in dekleta iz okoliških vasi, da so obirali lesnike. Bilo je vsega skupaj 400 fantov in deklet. Ko je bila bratev opravljena, so se začeli na jasi zabavati s plesom in petjem. Naenkrat pa je odjeknil strel iz samokresa in že so začeli streljati tudi drugi, da je pokalo kakor iz strojne puške. Kakih 20 mladenčev, ki je po streljih odvrlo samokrese, se je začelo ubdelavati s kolli. Vojna je trajala polni dve uri in je premirje nastopilo šele po posredovanju starejših mož, ki so delali na bližnjem polju. Ranjena je bila cela vr-

OLIVIA DE HAVILLAND znana iz filma ROBIN HOOD — v najboljši burki KINO MATICA, tel. 21-24 **TEŽKO JE DOBITI ŽENO** ob 16., 19. in 21. uri Zabave in smeja željna publika bo gotovo prišla na svoj račun pri tem filmu.

GLASBA ZA TEBE

prelepa Robert Stolzova opereta v kateri sodelujejo poznani filmski igralci: Magda Schneider, Hans Söhnker, Paul Kemp in Fritz Imhof. Samo še danes ob 16., 19. in 21., predvaja RDEČI KRIŽ v KINU SLOGA, tel. 27-30

sta fantov pa tudi nekaj deklet. Borba je nastala zaradi ljubosumnosti.

* Zločin ponarejevalcev denarja. Na železniški progi pri Pivnici blizu Daruvarja so kmetje našli razmesarjeno truplo. Po dokumentih so dognali, da je pokojnik Ivan Pečar, star 60 let in doma iz Medjurja. Oblastva so ugotovila, da je bila za Pečarjem izdana tirilica zaradi ponarejanja denarja. Sodijo, da so Pečarja ubili njegovi sodelavci-ponarejevalci in so ga nato vrgli na progo, da ga je razmesaril vlak. Tako so hoteli zabrisati sledove svojega zločina. Uvedena je stroga preiskava. — Nadalje poročajo iz Daruvarja, da se je zidarski mojster Ivan Malnar iz Bujaovice vračal pijan iz vasi Janjilpe domov. Na železniški progi je zaspal. Vlak ga je tako silovito odbil, da je Malnar kmalu nato izginil.

* Umobolna ženska je zažgala pol vasi. Pred okroglim sodiščem v Travniku se je morala zagovarjati upokojenka Joka Kraljina iz vasi Kongore, kjer je pred tremi meseci zažgala svojo hišo, s katero je zgorelo šest sosednjih hiš in tri gospodarske poslopja. Joka je siromašna vdova s pokojnino 120 din. Težavno je žvela in še so ji nagajali sorodniki pokojnega moža. Hotela je zgoreti v lastni hiši. Pravi, da je sedela za ognjiščem, da bi zakurila. Že je prižgala vžgalico, tisti trenutek pa je v njeno hišo vstopil sosed Jure Mašić, ki jo je začel pretepati. Goreča vžgalica ji je padla iz roke na slamnico in tako je nastal požar. Sodišče ni verjelo njeni navadni obrambi, ker je bilo znano, da je že nekajkrat hotela zažgati. Ker pa je menda slaboumna, so jo oddali v umobolnico.

Dr. STÖSSEL

švicarski kosmetični preparati so odlične kakovosti in nizkih cen. — Depot Parfumerija »VENUS«, Tyrševa 9.

* Najzanesljivejši vodnik po radijskem svetu je tednik za radio, gledališče in film »NAS VAL«. Številka za prihodnji teden prinaša poseben pregled, kdaj najvažnejše radijske postaje Jugoslavije, Anglije, Bolgarije, Češke, Francije, Italije, Madžarske, Nemčije, Poljske in Rumunije oddajajo aktualna poročila o dogodkih po svetu in posebno na sedanjih evropskih bojiščih. Sledi zanimiva novela »Razbojnik pod posteljo« in rubrika »Radio in televizija«, v kateri so objavljena najnovejša poročila o dogodkih po radijskem in televizijskem svetu. Novo številko »Našega vala«, ki je tudi zelo lepo ilustrirana, zaključuje stran smešnic, saj je v sedanjem času zdravega smeha itak premalo. Zahtevajte že danes na ogled brezplačno številko, ki vam jo bo upravitelj takoj poslal. Mesečna naročnina stane samo 10 din, naroča pa se pri upravi v Ljubljani, Knaflejeva ulica 5.

* Triglavski dom na Kredarici je oskrbovan le do 25. septembra t. l. Ostale triglavske postojanke Staničeva koča, Aleksandrova dom, Vodnikova koča in koča pri Triglavskih jezerih so že zaprte. V Vratih je Aljažev dom oskrbovan do 2. oktobra; njegova okolica nudi izletnikom pestro sliko jesenske narave. Ob Bohinjskem jezeru je stalno oskrbovan »Zlatorog«, odtod je le tri ure oddaljen Dom na Komni, ki nudi prijeten odih v sedanjih razburljivih časih. Na Crni Prsti bo Orožnova koča oskrbovana do 1. oktobra, medtem ko je Malnarjeva koča že zaprta. Planincem z izkaznico je neoviran poset Julijskih Alp in Kamniških planin. Krekova koča na Ratitovcu ni več oskrbovana. Na Vršču bo Erjavčeva koča odslej oskrbovana le ob sobotah in nedeljah. V Kamniških planinah je že zaprta Češka koča. Do 25. septembra pa sta redno oskrbovani koča v Jermanovih vratih in Čojzova koča na Kokrškem sedcu, od 25. septembra dalje pa le ob sobotah in nedeljah do 31. oktobra. Stalno pa so oskrbovani Dom na Kravcu, Dom v Kamniški Bistrici, koča na Veliki Planini in Valvazorjev dom pod Stolom. Jesenska narava nudi obilne lepote planincem, zato pohitite v jesensko naravo. Vse informacije o planinskih izletih in postojankah dobite v pisarni SPD v Ljubljani, Aleksandrova cesta 4/I. telefon 40-56. (—)

Iz Ljubljane

u— Gradbena dela pri novi zatvornici niže šentpeterskega mosta vidno napredujejo. Na eni strani je k temu mnogo pripomoglo suho vreme minulih mesecev in nizko vodno stanje, ker ni oviralo težavnih poglavitnih del, ki so jih morali opraviti pod dnem vodne struge. Na drugi strani so pa deroč valovje, ki sta ga prinesla ob zadnjih deževnih nalivih Ljubljana in Mali graben, usmerili v Gruberjev kanal s tem, da so zaprli začrta zatvornico na Špilci. O podrobnem načrtu teh del, ki se postopno izvršujejo, smo v »Jutru« pred časom že poročali, zato se zaenkrat omejujemo zgolj na dela, ki so trenutno izvršena ali pa so v zgru. Na desnem bregu reke je dosedaj zgrajen betonski opornik od šentpeterskega mosta navzdol do tam, kjer bo stala mogočna zatvornica. Na desnem bregu betonirajo oporno zidovje in bo taisto kmalu raztegnjeno v taki razdalji, kakor je na nasprotni strani. Vsa letošnja pripravljala dela za graditev temeljev nove zatvornice so tedaj zadovoljivo napredovala ves čas, odkar se je gradnja pričela. Če ne bodo nastopile kakke večje jesenske povodnje, bodo z gradbenimi deli lahko nadaljevali še pozno do zime in pričakovati smemo, da bo skoraj gotovo zatvornica dovršena prihodnje leto približno do maja.

u— Obiščite Stiplovičkovo razstavo! Stiplovičkova umetnostna razstava v Jakopičevem paviljonu vzbuja v umetniških krogih splošno pozornost in priznanje. Vsi ljubljanski dnevniki so že priobčili kratke pohvalne komentarje. Tudi diašivo se zelo navdušuje za to razstavo. Razstava

je odprta vsak dan od 9. do 18. ure. Prav je, da v teh težkih časih s številnim posetom gmotno in moralno podpremo priznanega umetnika, ki razstavlja navzlic velikim stroškom in težavam kolektivno zbirko svoje grafike in olj.

Jeras blizu kolodvora skoraj nima več prostora. ČIK-bonbone je dobavil, nam za zimo jih pripravil. Glavna zaloga JERAS MAKŠ v Ljubljani, Miklošičeva c. 24

u— Na srednji drž. glasbeni šoli (drž. konservatoriju) v Ljubljani se bodo vršili naknadni sprejemni izpiti v petek 22. t. m. zjutraj iz violine, popoldne iz klavirja, v soboto 23. t. m. dopoldne iz teorije in intonacije za vse gojence, ki pridejo k naknadnemu sprejemnemu izpitu, popoldne pa za solopetje. Natančni razpored je na bit v veži zavoda. — Na Glasbeno akademijo se sprejemajo novi slušatelji do 25. t. m., bivši slušatelji visoke šole in pedagoškega oddelka drž. konservatorija v Ljubljani pa se bodo sprejemali od 1. do 15. oktobra t. l. — Šola Glasbene Matice še vedno sprejema gojence za klavir, violino, petje, orkestralne instrumente in teoretične predmete. Vpis dnevno od 9. do 12. in od 15. do 17. ure.

u— Francoske tečaje spet odprta za odrasle s 1. oktobrom 1939 francoski inštitut. Pouk bo v Ljubljani na moškem učiteljski, Resljeva cesta 10. Vpis od 26. t. m. naprej pri služitelju zgoraj omenjenega učiteljskega g. A. Dolencu. Mesečna ukovina je 15 din. Za to ukovino se lahko

obiskujejo vsi tečaji. Tečaji trajajo 7 mesecev. Nadaljni podatki so razvidni iz razglasa na uradni deski v veži moškega učiteljskega. Obisk priznanih tečajev toplo priporočamo in se interesi vabijo na pravočasni vpis.

u— Za mestne reveže je darovala družina Premk, Gestrinova ul. 8. mesto venca na krsto svoje vnučinke Silve Pemkove 100 din, mestna vrtnarja je pa v znamenje tega darila na krsto položila preprosto venec s trakovi v mestnih barvah. »Intex« tekstilna industrijska družba z. o. z. v Kranju, je pa poslala 62 m flanelastega blaga. Mestno poglavarstvo izreka darovalcem najtoplejšo zahvalo tudi v imenu ubdarovanih.

u— Ilirska ulica zaprta. Zaradi modernizacije so morali davci Ilirske ulice zapreti za vozni promet in bo morala ostati zaprta med Vidovdanskim in Fučigerjevo ulico vsaj 14 dni. Zaradi dobave inozemskega bitumena, ki je potreben za utrditve cestišča po načinu »schellmac«, se je delo v teh časih zakasnilo in padlo v nezanesljiv letni čas, kar naj posestniki upoštevajo in imajo potrpljenje. Za to delo je namreč potrebno toplo in suho vreme in približno 14 suhih in toplih dni, da bo Ilirska ulica dobro in lepo urejena.

Pogreb v Vranju preminulega g. brig. generala

ADOLFA KILARJA

bo v petek, dne 22. t. m. ob 3. pop. z glavnega kolodvora v Ljubljani na pokopališče pri Sv. Križu.

u— Ravnateljstvo abiturientskega tečaja zbornice za trgovino, obrt in industrijo na državni trgovski akademiji v Ljubljani sprejema prijave za vpis do 25. septembra 1939. Imena sprejetih slušateljev (ic) bo razglasilo na uradni deski 26. septembra.

u— Reven dijak, ki je izgubil včeraj popoldne 300 din na Poljanski cesti, prosi poštenega najditelja, da jih odda proti nagradi v upravi »Jutroja«. Denar potrebuje za knjige.

u— Hlšne uslužbenke, ki se žele udeleževati pouka v nemščini, naj se javijo v pisarni Zveze gospodinskih pomočnic v Wolfvovi ulici 10., II. veža, I. nadstropje. (—)

u— Iz legije koroških borcev. Svojemu članstvu sporoča glavni odbor žalostno vest, da je v Vranju preminil v najlepši moški dobi redni član našega društva, gospod Adolf Kilar, brigadni general. Zemski ostanki pokojnega našega soborca bodo prepeljani v Ljubljano in bo pogreb jutri, v petek ob 15. z glavnega kolodvora na pokopališče k Sv. Križu. Pozivamo članstvo, da polnoštevilno spremi ugodnega vojaškega dostojanstvenika in soborca iz bojev pred dvajsetimi leti na njegovi zadnji poti ter se v ta namen zbere četrte ure pred napovedanim časom pred postajnim poslopjem. Pokojnemu generalu, našemu soborcu in članu, želijo koroški legionarji miren počitek v domači zemlji, težko prizadetim svojemcu pa najiskrenejše sožalje!

NAZNANILO OTVORITVE.

Ing. LAPAJNE SVETKO pooblaščen gradbeni inženjer

Ljubljana — Bogiščeva ulica 3

Tehnična pisarna za statične račune, za projektiranje inženjerskih konstrukcij: skeletov vseh vrst, industrijskih, vodnih zgradb, v ojačenem betonu, lesu, železu.

u—Premiera izrednega aktualnega filma »Zakaj sem postala vohunka?« v kinu Union. Od danes naprej predvaja kino Union film, ki bo brezdvomno vzbudil veliko zanimanja v najširših krogih občinstva, ne samo takih, ki redno posejajo kino, temveč takih, ki si gredo pogledati najaktualnejša filmska dela. Film »Zakaj sem postala vohunka?« nas postavi nazaj v leto 1914., ko se je začela svetovna vojna. Francozi izgubljajo bitko za bitko, kajti vojna jih je zatekla nepripravljene. Nemci zmagujejo v vseh panogah, tako tudi v špijonaži. Tedaj se so Francozi odločili organizirati in ustanoviti svoj danes že vsepovsod slaven in znan vohunski urad »Deuxième bureau«. In ravno ta film, sijajno delo francoske filmske produkcije nam podaja velezanimivo sliko o organizaciji in delovanju francoskega vohunškega urada ter mu predločuje s kašnimi sredstvi se bori špijonaža in protišpijonaža v dnevih vojne. Predčuje nam delec in uspehe ene najnevarnejših žena. Francozinje, ki je bila takorekko voditeljica francoskega vohunškega urada. Z vsemi sredstvi se je borila ta žena na življenje in smrt s šefom nemške protišpijonaže, dokler se ni osvetila za smrt svojega očeta in svojih najbližjih sorodnikov. Kakor rečeno prikazuje ta film najnapetše senzacije, snov, ki bo vsakega človeka zanimala. (—)

Iz Celja

e—Regulacija ulice Za kresijo — Samostanska ulica. Mestno poglavarstvo v Celju razglašajo: Mestni svet celjski je v svoji seji dne 14. julija 1939 na prošnjo OUZD za spremembo regulacijskega načrta ulice Za kresijo — Samostanska ulica sprejmlj svoj sklep z dne 21. aprila 1939 v toliko, da se podaljša Samostanska ulica od Za kresije do Vodnikovice ulice po 8 m široki in 4 m visoki pasaji pod pokojem. da OUZD del pasaje na uradovnem zemljišču v celoti izgradi na svoje stroške po načrtu, odobrenih po gradbeni oblasti ter odstopi v javno uporabo, čim bo mestna občina izgradila tudi preostali del pasaje na sedanjem zemljišču g. Franja Dolžana oziroma bo otvorila na tem preostalem delu časno odprt 8 m široko ulico. Ta obveznost se vknjiži na nepremičnini OUZD. Dalje naj se pospešijo pogajanja z g. Franjom Dolžanom za odkup oziroma zamenjavo njegovega posestva da bi se ulica odprla za promet vsaj istočasno z otvoritvijo novega poslopja OUZD. V primeru brezuspešnih pogajanj se OUZD zaveže, da uporabi bodočo pasajo kot vežo in jo kot tako primerno uredi. Otvoritev pasaje pa se odloži na nedoločen čas. vse dotlej, dokler se ne sklene zadevni sporazum z g. Franjom Dolžanom. Proti temu sklepu so dopustne pritožbe na kr. bansko upravo dravske banovine v Ljubljani, ki jih je treba vlagati pri mestnem poglavarstvu v 15 dneh. Rok za pritožbe prične teči 25. t. m. Pravico do pritožbe imajo člani mestne občine, ki smatrajo, da sklep nasprotuje veljavnim zakonom in zakonitim nalogom oblasti.

e—Krajevna organizacija Legije koroniranih borcev v Celju poziva svoje člane, da se v čim večjem številu udeležijo pogreba umrlega člana tovariša Karla Kramerja, krojaškega mojstra v Celju. Pogreb bo v četrtek 21. t. m. ob 17. iz mrtnišnice na mestnem pokopališču v Celju.

e—Umrli je v terek na zagrebški kliniki v starosti 42 let krojaški mojster in posestnik g. Karel Kramer iz Celja. Pokojnik je bil soliden obrtnik in splošno priljubljen naroden mož. Truplo bodo prepeljali v Celje. Pogreb bo danes ob 17. iz mrtnišnice na mestnem pokopališču. Na Ostrožnem 74 pri Celju je umrl včeraj v starosti 73 let kamosovec ter bivši gostilničar in posestnik g. Jakob Ocvirk. Pogreb bo v petek ob 16. iz hiše žalosti na okoliško pokopališče. V Kasazah pri Petrovčah je umrla v ponedeljek 73-letna posestnica Fani Privskova, v celjski bolnišnici pa je umrla včeraj 43-letna žena strojnika Marija Muratova iz Rogatca. Pokojnik bodi ohranjen blag spomin svojcem naše iskreno sožalje!

Iz Maribora

a—Rotarijska vest. V Mariboru se je mudil guverner jugoslov. rotarijskega distrikta inž. Radovan Ala u p o v i č iz Zagreba. Mariborski rotarijci so ga s predsednikom tuk. rotarijskega kluba inž. V. Slajmerjem na čelu prisrčno sprejeli. G. guverner se je zelo pohvalno izrazil o delovanju mariborskih rotarijcev.

a—Pošta Studenci pri Mariboru dne 22. in 23. t. m. zaradi čiščenja uradnih prostorov ne bo poslovala s strankami. Občinstvo naj blagovoljno oddaja ta dva dneva pošiljke na mariborskih poštah.

a—Pri kopanju je utonil pri Sv. Ožbaldu v Dravski dolini 61letni delavec Franc Radolič. Skupno z dvema tovarišema je bil namenjen h kopanju v Dravi. Oba tovariša pa sta si premislila, ker se jima je zdela Drava premrzla. Radolič je sam šel v Dravo in pričel plavati. V naslednjem trenutku pa ga je zgrabil krč, pričel je klicati na pomoč. Toda preden sta mu mogla tovariša pomagati, ga je že zagnilo dravsko valovanje. Čez nekaj časa se je spet pojavil na površini Drave. Oba tovariša sta stekla ob Dravi do Vurnata, kjer sta svojega tovariša z drugo pogotegnila k obrežju. Toda Radolič je bil že mrtev.

a—Ukrajenci 3000 din sta zapravila v družbi deklic. Nedavni vlom v Arberiterjevo pisarno v Dravski ulici je sedaj pojasnjen. Mariborska policija je zajela nekoga Maksa in Rajmunda Januša, ki sta priznala, da sta odnesla iz omenjene pisarne ročno blagajno, v kateri je bilo 3000 din. Nato sta šla v Zagreb, kjer sta skoraj vseh 3000 din zapravila v družbi ljubimih zagrebških deklic, ki so ju pa zapustile, čim jima je denar skopnel.

a—Utopljenec — živ. V ponedeljek zjutraj je skočil mlajši možki z drž. mostu v Dravo. Pred skokom v Dravo je odvrnil legitimacijo, ki se je glasila na ime nekoga Hermana Bobeka. Oblastva so na tej podlagi ugotovila utopljeno identiteto. Sedaj pa se je izkazalo, da Herman Bobek živi in da je utopljeneц identičen z nekim Viktorjem Jelenom. Jelen je imel namreč pri sebi Bobekovo legitimacijo, ki jo je pred skokom odvrnil in ki je služila oblastu za ugotovitev identitete, ki pa ni bila pravilna.

a—Iz gledališke pisarne. Lanski abonenti se zadnjič opozarjajo, da jim zaželeni ponovno podaljšani rok poteče nepreklicno v četrtek 21. t. m. Po tem roku so preostali sedeži vsem abonementom na razpolago.

a—Šoferski izpiti bodo pri sreskem načelstvu Maribor desni breg 28. septembra s pričetkom ob pol 14. Zadevne prošnje je treba pravočasno vložiti.

a—Ce se zgleda škrtiča v stranišču. 35-letna deklica Marija Skratek, ki služi pri nekem posestniku pri Sv. Duhu pri Dravogradu, je rodila hčerko v stranišču, kamor se je ob porodnih krčih zatekla iz kleti, kjer je spala. Pri porodu pa je novorojeno dete padlo v greznico in se zadušilo. Zdravnik dr. Erato je dognal, da je prišel otrok živ na svet in da je umrl zaradi zadušitja. Mati je ovadena državnemu tožilstvu, ker je osumljena detomora.

a—Hace v mariborski okolici? Kakor domnevajo oblastva, se je znani razbojnik Anton Hace, ki je strahoval Gorenjsko, pojavil v mariborski okolici oziroma na Dravskem polju. Oborožen je z dvema samokresoma.

Iz Kočevja

kč—Nenadna smrt. V Beogradu, kjer je zadnja leta živel, je nenadno umrl znani kočevski Slovenec prokurist g. Joško Ilc. Zapuščila soprogo in sina gimnazista. N. v m p!

kč—Premestitev in slovo. Staro cerkev zapusti učitelj in pisatelj Lojze Zupanec. Premestjen je v Spodnji Log na Kočevskem, dočim ostane njegova soproga.

Gospodarstvo

Narodna banka in normalizacija poslovanja denarnih zavodov

Ze prejšnji teden smo poudarili, da so se morali denarni zavodi v zvezi z zopetno vzpostavitvijo normalnega poslovanja v znatnem obsegu založiti z gotovinskimi sredstvi, ki jih je dala na razpolago Narodna banka. V zadnjem tednu avgusta in prvem tednu septembra so se zaradi tega posojila pri Narodni banki povečala za 421 milijonov din. Iz najnovejšega izkaza Narodne banke od 15. t. m. pa je razvidno, da so se ta posojila v drugi četrtini septembra ponovno povečala za 137.6 milijona din in so dosegla 2393.6 milijona din (lani ob tem času 1653.5). V treh tednih je dala torej Narodna banka denarnim zavodom na razpolago 559 milijonov din samo v obliki posojil.

Kakor je znano, se je začelo normalno poslovanje denarnih zavodov 9. septembra in se torej najnovejši izkaz Narodne banke od 15. t. m. nanaša prav na razdobje prvih dni po vzpostavitvi rednega poslovanja. Znano je, da so bili dvigi po vzpostavitvi normalnega poslovanja razmeroma majhni in da bi lastna gotovinska sredstva denarnih zavodov prav za prav zadostovala. To potrjujejo sedaj tudi spremembe v stanju Narodne banke, kjer vidimo, da denarni zavodi najetega denarja niso porabili, temveč so ga pustili kar na žirovni račun pri Narodni banki. Privatne žirovne naložbe, ki so se v zadnjem tednu avgusta zmanjšale zaradi dispozicij denarnih zavodov za 217.5 milijona din, so znale ob koncu avgusta le še 605.5 milijona din. Ze v prvi četrtini septembra pa so se zopet dvignile na 639 milijonov din in po najnovejšem izkazu od 15. t. m. kar na 905.5 milijona din. V 14 dneh so torej narasle žirovne naložbe pri Narodni banki za 300 milijonov din. Iz tega razvoja se da sklepati, da bodo denarni zavodi najeti denar v kratkem zopet lahko vrnili Narodni banki, ker ga ne potrebujejo. To pa bo povzročilo, da se bo v zadnjih tednih narasli obtok bankovcev prišel zopet krčiti.

V drugi četrtini septembra se je obtok bankovcev namreč znova povečal za 203.8 na 869.3 milijona din (lani je znašal ob istem času 6327.0), v zadnjih treh tednih pa je znašalo povečanje obtoka bankovcev v celoti 1344 milijonov din. Kako so se v zadnjih tednih dvigale glavne postavke v izkazu Narodne banke nam kaže naslednja primerjava (v milijonih din):

	posojila	priv. žir.	obtok
22. VIII. 39	1834.8	822.7	7346.1
31. VIII. "	2132.0	605.5	7986.2
8. IX. "	2256.0	639.0	8486.5
15. IX. "	2393.6	905.5	8690.3

Povečanje obtoka bankovcev je v zadnjih tednih priložnost deloma tudi zaradi nekaterih drugih sprememb. Tako se je v drugi četrtini septembra povečala postavka vrednostnih papirjev (ki se v zadnjem času ni spreminjala in je znašala 263.9 milijona din) za 91.2 na 355.1 milijona din. Na drugi strani pa je postavka raznih aktiv v prvem tednu septembra narasla za 247.2 milijona din in v drugem tednu pa za nadaljnjih 294 milijonov din, tako da znaša ta postavka sedaj 2835.3 milijona dinarjev.

Pri teh spremembah gre gotovo za izvajanje uredbe o posebnih državnih blagajniških zapisih za 600 milijonov din. Kakor je znano, je v začetku septembra izšla uredba ministrskega sveta, ki pooblašča Narodno banko, da sme za potrebe narodne obrambe izjemno od predpisov člena 11. zakona o Narodni banki eskontirati blagajniške zapise finančnega ministrstva do zneska 600 milijonov din in se ti blagajniški zapisi ne vstevajo v znesek zapisov, ki so izdani na osnovi uredbe o izdaji državnih blagajniških zapisov. Uredba daje Narodni banki polno jamstvo za izplačilo teh blagajniških zapisov, in sicer v tem, da določa za izplačilo teh zapisov prvenstveno uporabo državnega dohodka od valorizacije zlate podlage Narodne banke, kadar bo ta valorizacija izvedena.

Med važnejšimi spremembami v izkazu Narodne banke je nadalje omeniti povečanje obveznosti z rokom. Te obveznosti so v prvi polovici septembra narasle od 30 na 300.8 milijona din. V tej postavki se knjižijo med drugim blagajniški zapisi, ki jih izdaja Narodna banka. Očitno je, da Narodna banka zopet pričela izdajati svoje blagajniške zapise, da ne bi obtoka bankovcev prekomerno povečala.

Ob koncu je še omeniti, da se je zlati zaklad Narodne banke v prvi četrtini septembra povečal za 61.8 na 1974.5 milijona din, v drugi četrtini septembra pa se je ponovno dvignil za 11.9 na 1986.4 milijona din (lani 1845.8). Tudi devize, ki se ne vstevajo v podlago so v prvi polovici septembra narasle za 23.4 na 532.0 milijona din. Tako so v 14 dneh izkazane zlate in

ga še tu v službi. Tako se uničuje pri nas rodbinsko življenje. Tik pred svojim odhodom na novo službeno mesto je dobil poziv na orožne vaje. Njegovega poslovnega večera so se udeležili Slovenci raznih smeri, ki mu žele mnogo sreče v bodočnosti.

Iz Ljutomer

lj—Sobotna predstava v Sokolskem kinu, dne 23. t. m. je delno namenjena v korist sreskemu odboru društva Rdečega križa. Predvajala se bo znamenita igra iz Napoleonovega življenja »Grafica Valevska«. Sreski odbor R. K. vabi vse Ljutomerčane in okoličane, da se udeležijo predstave in tako podpro njegova človekoljubna stremjenja.

lj—Samarijanski tečaj. Sreski odbor društva Rdečega križa pripravlja nižji samarijanski tečaj za prvo pomoč v nezgodah, ter vabi vse zainteresirane, moške in fante, žene in dekleta, naj se prijavijo pri tajniku odbora, pri občini ali pri gasilskih četah do 25. t. m. Tečaj bo dvakrat tedensko v večernih urah.

Iz Ptuja

—Zvočni kino bo predvajal danes ob 20. uri film »Ljubezen v džungli«. Za doatek se predvaja filmski dnevnik in kulturni film. (—)

devizne rezerve narasle za preko 86 milijonov. Iz izkaza ni razvidno, ali gre tu za pravi dotok zlata in deviz ali pa za prenos neizkazanih zlatih in deviznih rezerv.

Gospodarske vesti

—Naša trgovina v Italijo. Včeraj smo poročali, da se v Rimu mudi viceguverner Narodne banke dr. Ivo Belin zaradi ureditve nekaterih vprašanj plačilnega in trgovinskega prometa. Sedaj poročajo iz Beograda, da obstoji obojestranska želja, da se trgovina med našo državo in Italijo ne zmanjša. Obe državi sta preko svojih uradnih ustanov napravili ukrepe, da se medsebojna trgovinska izmenjava čim bolj intenzivira. Vprašanje prometa je že doela urejeno.

—Konferenca industrijev. V prostorih Industrijske zbornice v Beogradu se je včeraj pričela konferenca industrijev. Na prvi seji so razpravljali o stanju našega gospodarstva, posebno naše industrije v zvezi z novim položajem. Podrobneje so razpravljali o vprašanju domačih in tujih surovin, o možnosti normalnega dela v industrijskih podjetjih in o industrijskih kreditih. Sklenjeno je bilo, da se ustanove posebni odbori, ki bodo do podrobnosti proučili vse aktualne probleme. Odbori bodo do petka dovršili svoje delo, nakar bo plenum konference meritorno sklepal o vseh predlogih.

—Lombardiranje državnih vrednostnih papirjev. Zaradi najnovejših svetovnih dogodkov, ki so povzročili motnje v gospodarskem življenju, je opaziti tudi odmev na domačih borzah, kjer se je zmanjšalo povpraševanje in se je povečala ponudba vrednostnih papirjev, kar neizogibno povzroča popuščanje tečajev. Zaradi tega opozarjajo državni denarni zavodi lastnike državnih vrednostnih papirjev, naj ne prodajajo svojih papirjev za vsako ceno, ker imajo možnost lombarda, in sicer pri naslednjih državnih ustanovah: pri Narodni banki, Državni hipotekarni banki, Poštni hranilnici in Privilegirani agrarni banki. Anuitetna služba se pri vseh državnih posojilih izvršuje v popolnem redu, o čemer so se lastniki državnih papirjev lahko sami prepričali. Lastniki državnih vrednostnih papirjev so v zadnjih letih že večkrat prišli v slični položaj in so storili prav vse, kar so se poslužili kredita in niso prodajali papirjev.

—Ugodnost za prevoz svežih siliv. Z odlokom generalne direktorije državnih železnic je odobrena ugodnost z veljavnostjo od 15. septembra do 30. oktobra za prevoz svežih siliv, pakiranih in nepakiranih, v notranjem prometu, tako da se bo v bodoče računal razred 13. namesto razredov 6 in 8.

—Omejitve konsumna čokolade v Nemčiji. V Nemčiji so do 24. t. m. prepovedali vsako nadrobno prodajo čokolade in kakava, obenem so izdane omejitve glede prodaje slaščic. Po 24. septembru bo prodaja čokolade in slaščic na novo urejena.

—Hmelj, Zalec, 20. sept. Nakupovanje postaja živahniješe pri neizpremenjenih čvrstih cenah po 35 do 38 din za kg.

—V trgovinski register so se vpisale nastopne tvrdke: »Vineca trgovina z vinom, alkoholnimi pijačami in deželnimi pridelki, družba z o. z. na Jesenicah (osnovna glavna 200.000 din, na to vplačano v gotovini 100.000 din; poslovođje: Franc Aichholzer, trgovec in Alojzij Rožman, zasebnik, oba z Jesenic); »Birokra« družba z o. z. v Ljubljani, podružnica v Beogradu (trgovska zastopstva, nakup in prodaja pišarniških potrebščin, pisarnih, računskih, raznoževalnih in sličnih strojev; osnovna glavna 200.000 din, poslovođja: Miroslav Pogorelec, trgovec v Beogradu); »Idealteks« izdelovanje ovojnega materiala in vate, družba z o. z. v Domžalah (družba prevzame obstoječo tvrdko Idealteks Nyvlt — Šimek; osnovna glavna 200.000 din, na to vplačano v gotovini 100.000 din; poslovođje: inž. Boris Hribar, inženjer in pooblaščen inženjer v Ljubljani, Adolf Nyvlt, tekstilni podjetnik in Josip Šimek tekstilni uradnik, oba v Domžalah). — Pri Cinkarni d. d. v Celju so bili izbrisani izstopni člani upravnega sveta: Djoko Marković, inž. Veljko Jovanović in Bedrih Drucker, vpisani pa so bili novozvoljeni člani inž. Branko Budimir, ministrski svetnik v Beogradu, Vinko Prelog, tajnik Ljudske posojilnice v Celju, in Nikica Badovinac, odv. v Karlovcu. Namesto izstopnega inž. Veljka Jovanovića je sedaj podpredsednik družbe dr. Vladimir Nikolić, ministrski svetnik v Beogradu. Eksekutivni odbor pa tvorijo: predsednik: Doktor Lazarević, inženjer v Celju, ter člana Vladimir Nikolić, ministrski svetnik v Beogradu in dr. Hugo Roth, inženjer v Pragi. — Pri družbi Donau-Sava-Jadransko morje, železniska družba (prej Južna železnica), reprezentanca za kraljevino Jugoslavijo, sta bila izbrisana člana upravnega sveta inž. Dimitrije Naumo-

vić in Avgusto Biancheri, vpisana pa sta bila člana upravnega sveta inž. Mate Schneller, pomočnik prometnega ministra, in Angelo Toscani, italijanski minister v p. v Rimu.

—Gradbena dela. Banska uprava dravske banovine je razpisala licitacijo za regulacijska dela na Dravi v odseku St. Janž — Loka med km 39.30 in km 41.49 (proračun 796.000 din) in tretjo licitacijo za tlakovanje ceste do železniške postaje v Gor. nji Radgoni do carinarnice oziroma državnega mostu čez Muro (proračun 900.000 din).

—Licitacije. Dne 23. t. m. bo pri zavodu Kruševac-Obilicevo licitacija za dobavo usnja, 26. t. m. za dobavo strojne in turbinskega olja ter olja za Dieslove motorje in sredstva za odstranjevanje kotlovske kamna, 27. t. m. pa za dobavo dušikove kisline, meričev za paro ter plinskih in vodovodnih cevi.

Borze

20. septembra

Na jugoslovenskih borzah notirajo nemški kilirinski čeki nespremenjeno 14.30. Grški boni so se v Zagrebu trgovali po 28.75, v Beogradu pa po 28.74. Tečaj na svobodnem trgu se ravna po tečaju 55 din za dolar.

Na inozemskih borzah se je funt danes ponovno popravil. V Curihu se je deviza London od najnižjega tečaja 16.40 že v terek dvignila na 16.95, danes pa na 17.10. Deviza Pariz se je včeraj okrepila od 9.35 na 9.60, pa se je nadalje popravila na 9.65.

Na zagrebškem efektnejem tržišču je bila Volna škoda pri mlačni tendenci zaključena po 410 (v Beogradu je bil najprej promet po 406, pozneje pa je tečaj popustil do 395). Nadalje je bil promet v 4% agrarnih obveznicah po 56.75, v 6% begljskih obveznicah po 76.25 (v Beogradu po 73—75), v 6% dalmatinskih agrarnih obveznicah po 72.75 (v Beogradu po 70—71), v 6% šumskih obveznicah po 71.25 (v Beogradu po 69—71.50), v 7% Blairovem posojilu po 83 in v 8% Blairovem posojilu po 90.

DEVIZE

Ljubljana. Oficialni tečaji: London 170.90 —174.10, Pariz 96.85—99.15, New York 335.50—4415.50, Curih 995—1005, Amsterdam 2326—2364, Bruselj 746.50—758.50. —Tečaj na svobodnem trgu: London 213.65 —216.65, Pariz 121.14—123.44, New York 5480—5520, Curih 1242.87—1252.87, Amsterdam 2907.25—2945.25, Bruselj 933.02—945.02.

Važna izjava bana Šubašića

Posledice doseženega sporazuma za narod in državo

Beograd, 20. sept. p. Hrvatski ban dr. Ivo Šubašić, ki se mudi v Beogradu, je danes dopoldne konferiral s posameznimi resornimi ministri o vprašanjih, ki se nanašajo na prenos kompetenc na hrvatske banovinske oblasti.

Danes popoldne ga je sprejel v posebni avdijenci Nj. Vis. knez namestnik Pavle. Popoldne je ban dr. Šubašić v hotelu Astoriji sprejel novinarje, katerim je dal naslednjo izjavo:

Vsa hrvatska banovina in še posebej ves hrvatski narod sta sprejela sporazum ne le s popolnim političnim razumevanjem, nego tudi dostojanstveno, radostno in z občutkom gotovosti, da bodo sedaj prišli dnevi ustvarjanja in zadovoljstva v državi ter izgradnje narodnih sil napram zunaj. Danes vam lahko povem, da je spričo politične organizacije hrvatskega naroda prodrlo spoznanje pomena sporazuma, njegovega značaja in konstruktivnosti v vsej hrvatski banovini do zadnje stanice najširših narodnih slojev. Rezultate vsega tega je danes mogoče opaziti v slehernem dejanju naroda. Vsi poskusi, da bi se stanje v hrvatski banovini pojasmilo na drug način, kakor sem vam sedaj povedal, predstavljajo zgolj željo onih, ki bi radi služili sebi in svojim interesom, ne pa izgradnji narodnih sil in veličini naše skupne države ter njenim nalogam v našem delu Evrope.

V nas je sila pozitivnega dela zavzela toliko obseg, da bi sleherni defetizem zastal za nami in bi ga obče ne čutili. Zato sem globoko prepričan, da bodočnost ne bo demantirala teh mojih besed. Naše delo za državo je bilo zmerom pozitivno. Sedaj lahko odkrito rečemo, da se dviga narodna radost in spontana zahvala iz vseh skromnih domov našega naroda do največjega in najjačjega pospeševalca tega našega obtega narodnega dela in jačenja države v vdanosti do krone, do najdogovor-

nejšega nosilca kraljeve oblasti Nj. Vis. kneza namestnika Pavla. Veličino in dostojanstvo naroda, narodno zadovoljstvo in hvaležnost bo v ostalem v bližnjih dneh jasno opazila vsa država.

Na kaj se nanašajo te poslednje besede? so novinarji vprašali.

Ban je z nasmeškom odgovoril: Videli boste. Vsa borba hrvatskega naroda se je oslanjala na načelo enakopravnosti. Na tej osnovi je mogoče zgraditi vse življenje naroda v hrvatski banovini, v vseh njegovih področjih in manifestacijah. Politična zrelost vseh nas nam nalaga, da to načelo enakopravnosti Srbov in Hrvatov ne le spoštujemo, nego z vso skrupuloznostjo tudi dejansko izvedemo. Globoko sem prepričan, o zrelosti, zavesti in visoki politični vzgoji politikov v Hrvatski ter še posebej vsega političnega vodstva HSS. Verujem, da bo to načelo ostalo v veljavi ne le do jutri, nego da ga nikoli več ne bo mogoče prekršiti.

Na vprašanje, kdaj bodo prenešene kompetence na hrvatsko banovinsko oblast, je ban izjavil: Ko se prične kakšno delo z ljubeznijo in s požrtvovalnostjo, se izvaja, četudi niso na razpolago vsi instrumenti, ki so zanj potrebni. Banovina Hrvatska funkcionira že vse od svojega postanka. S tem hočem reči, da se pospešno razvija vse delo za izvedbo organizacije banovine, čeprav še do danes niso prenešene vse kompetence na banovinsko oblast in čeprav še niso organizirani in urejeni vsi potrebni oddelki, ki so bili po uredbi določeni in ki bodo banovinsko blast predstavljali pred narodom. Toda ta definitivna organizacija hrvatske banovine je samo še vprašanje nekaj dni. Pri svojem delu v tej smeri sem na vsakem koraku naletel na popolno uslušnost in razumevanje pri vseh faktorjih.

Nemški glas o italijanski politiki

Nemška poslužbena novinska agencija »Donau«, namenjena nemškim stikom z jugovzhodno Evropo, objavlja v svoji poslednji številki poročilo o italijanskem zadržanju napram nevtralnimi državam, zlasti onim v neposredni sosesčini. Nemška agencija je mnenja, da je poznavanje italijanske politike v tem pogledu odločilnega pomena za položaj v jugovzhodnem delu Evrope, na bližnjem vzhodu in v vsem sredozemskem bazenu. Italiji gre zasluga, da je na tem prostoru ohranjen mir. Ona je že doslej podvela vse mogoče akcije in storila vse mogoče korake, da bi se sedanji konflikt ne razširil. Nasprotniki Italije so skušali zmanjšati italijanski vpliv na Balkanu s tem, da so Italiji pripisovali name, kako bi iz svojih novih pozicij v Albaniji napadla sosedo. Namesto tega pa se nasprotni iz vseh držav v tem predelu Evrope stalno slišijo izjave odgovornih činiteljev, da je prav Italija ona vevilela, ki vodi tam politiko miru in stabilizacije.

Nemška agencija nato nadaljuje: Italijanski listi zaradi tega z zadovoljstvom beležijo v svojih poročilih iz balkanskih prestolnic, da so vlade in javno mnenje v balkanskih državah Italiji iskreno hvaležne za njeno zadržanje v tem težkih dneh. Tako poudarjajo zlasti oficijozni rumunski listi, da je Italija s svojo politiko prihranila balkanskim državam vojno.

Nemški interesi, piše, dalje agencija »Donau«, so tu povsem istovetni z italijanskimi, saj je tudi Nemčiji mnogo na tem, da ne bi jugovzhodne Evrope zajela vojna, ker bi to moglo škodovati njenim gospodarskim odnosom z balkanskimi državami. Prav to področje pa je posebno občutljivo in bo treba v bodoče skrbno paziti, da ne bo nasprotnik povzročil kake usodne škode. Kot protutež vsem takim in podobnim nasprotnim stremljenjem pa

prihaja prav sedaj nemško-ruski pakt, ki so ga balkanske države ugodno sprejele in ki bi mogel v nadaljnjem razvoju služiti za to, da se veliko držav v Evropi in Aziji odloči za miroljubno sodelovanje.

RADIO

Četrtek, 21. septembra

Ljubljana 12: Zborovske pesmi (plošče). — 12.45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13.20: Iz domačih logov (radijski orkester). — 14: Napovedi. — 18: Pester spored radijskega orkestra. — 18.40: Slovensčina za Slovence (dr. R. Kolarič). — 19: Napovedi poročila. — 19.30: Deset minut zabave. — 19.40: Nac. ura: Predavanje min. za telesno vzgojo. — 20: Originalna švicarska godba (bratje Malenšek). — 20.45: Reproduciran simf. koncert. — 22: Napovedi poročila. — 22.15: Lahka godba radijskega orkestra. — 22.30: Skladbe za čelo. — 20: Humor. — 21: Petje. — 21.30: Tamburaški zbor. — 22.15: Orgle. — Zagreb 17.15: Orkester. — 20: Zvočna igra. — 20.30: Zagrebški madrigalisti. — 22.20: Jazz. — Praga 20: Dramski večer. — 22.10: Lahka godba s plošč. — 23: Češka glasba. — Varšava: Program po napovedi. — Sofija 19: Petje. — 19.30: Simf. koncert. — 20.50: Lahka glasba. — 21.25: Lahka godba in ples. — Dunaj 16: Lahka godba. — 18.30: Mail orkester. — 20: Koncertni večer. — 22.30: Pesmi in klavirske skladbe. — Ber. lin 20: Orkester, zbor in solisti. — 24: Nočni koncert. — München 20.15: Jesenske pesmi. — 21.15: Orkester in solisti. — 22: Lahka godba. — Pariz 19.40: Plošče. — 20: Radijska revija. — 21.20: Lahka godba. — 22.40: Plošče. — Rim 20.30: Lahka glasba. — 21: Prenos Wagnerjeve opere »Valquiras«.

Varšava v ognju

Eksplozija nemške bombe v Varšavi

Kirurgi za bojiščem

Organizacija prve pomoči blizu fronte

Moderne vojske si ne moremo zamišljati brez dobro organizirane sanitetske službe, ki skrbi za to, da dobe ranjenci in bolniki že takoj za fronto potrebno pomoč. Bili so časi, ko so po bitkah ležali tisoči ranjencev po bojnem polju in se ni nihče brigal zanje in tudi ni bilo na razpolago zdravnikov ter potrebnega osebja, ki bi se zanje brigali. Prava vojna sanitetska služba izvira prav za prav šele iz časa, ko je švicarski človekoljub Henri Dunat osnoval organizacijo Rdečega križa.

Borci, ki so bili ranjeni v boju ali so obboleli, se zbirajo najprej v zbirališčih za ranjence. V kolikor so za to sposobni, odhajajo sami tja ali pa s pomočjo lažje ranjenih tovarišev. Težje ranjence spravljajo do zbirališča na nosilnicah, od zbirališča pa jih prevažajo z bolniškimi vozovi do obvezovališča, ki leži nekoliko kilometrov za fronto. Tam jih prevzame v prvo oskrbo četni zdravnik.

Ranjenci, ki lahko sami hodijo, odidejo nato do obvezovališča za lažje ranjene, ostale pa prevažajo sanitetci z bolniškimi vozovi ali avtomobili do glavnega obvezovališča, ki ga vodi divizijski zdravnik. Temu je na razpolago vrsta kirurgov in internistov. Glavno obvezovališče mora biti pa opremljeno z zadostno množino kirurških orodij in s poljsko operacijsko mizo. Na glavnem obvezovališču zdravnik torej lahko takoj prične obravnavati težje rane in obolenja, ki zahtevajo hitre pomoči, n. pr. rane v trebuhu, v prsih itd.

Nemška vojska v Gdynji

Vojski nemške vojske podirajo barikade in zasipavajo jarko v Gdynji

V vojnih dneh iz Luksemburga v Jugoslavijo

Dva dni po izbruhu vojne sem se odločil, da zapustim takrat še idilično mirni Luksemburg in odpotujem z mokraka na hladnega severa kam na sončni jug. Lahko reči, a težko storiti! Čez Francijo ni šlo: niso mi dali vizuma, češ da je treba za to posebnega dovoljenja iz Pariza. »Koliko časa bi moral čakati?« — »Stiri do šest tednov, ali še več, naposled pa lahko dobiš odklonilni odgovor, kar je najbolj verjetno.« In res so vozili Slutil sem, da bo glede na slabe zveze trajalo to potovanje 2-3 dni in sem si aktivno nabasal z živili. Na luksemburški meji je carinik ošinil s strogim pogledom moj živež in rekel, da ga brez dovoljenja ne smem vzeti čez mejo. Moral sem mu dolgo dopovedovati, da ne izvažam živil, marveč da sem se le preskrbel za dolgo pot. Naposled se je mož omehečal, zamahnil z roko in odšel. Vlak je kmalu odrinil čez mejo

v Nemčijo. Nemška kontrola je minila brez kakšnih preglavic, čeprav mi je v izidu veljal samo še za tisti dan. Povsod je bilo videti mnogo vojaštva. Mostovi so bili podminirani, zato je vlak po polzevo vozil preko njih. Prispel smo v Trier. Tu je stal vlak, namenjen v Luksemburg. Na vseh vagonih so bili veliki beli napis: »Luxembourg — neutre«, »Neutral — Luxemburg«, menda v opomin, da jih ne bi sovražniki zamenjali in obstreljevali. Vprašal sem, ali vozi kakšen vlak in v katero smer. »V Saarbrücken je promet ustavljen, morate čez Koblenz — Frankfurt Čez pol ure odhaja osebni vlak.« Bil sem ves srečen, da sem ujel vsaj tako zvezo.

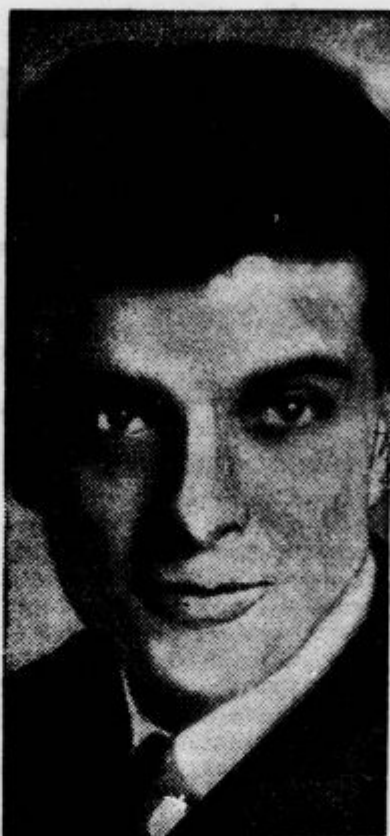
Levo obrežje Mosele je v daljavo nekaj kilometrov pokrito z barierami iz bodeče žice. Kakšno uro od Trierja je postaja »Pommern«, čije ime spominja na poljsko Pomorjansko. Tu smo videli z vlaka množico kmečkih vozov, postavljenih na travniku ob progi. »Bezugni iz Posaarja«, je pojasnil eden izmed sopotnikov. Vozil sem se po krasni, idilični krajini. Če ne bi videli vsepovsod vojaških jeklenih čelad, bi človek ne verjel, da je tu že vojna čona. Toda ko pogledaš nekoliko ostreje, vidiš zasilna letališča in bombarderje, maskirane z drevjem in grmovjem.

Vojna zahteva denarja

Vojne stanejo mnogo denarja. Tako je bilo v preteklosti in velja še v povečani meri za današnji čas. Država, ki se spusti v vojno, mora računati, da bo stanje zahtevalo od nje velika denarna bremena. Svetovna vojna je obremenila Nemčijo za 150 milijard mark. Prvi dve leti so Nemci potrosili okoli 50 milijard mark, tretje in četrto leto pa 100 milijard mark. Z davki so dobili samo 20 milijard mark. Vojna posojila so vrgla 90 milijard mark.

Danes je denarno gospodarstvo v Nemčiji predrugačeno. Kakor je nedavno povedal sam državni podtajnik v nemškem finančnem ministrstvu, upa nemška vlada, da bo s povišanimi davki zdaj boljše izhajala kakor v svetovni vojni. Davki, ki so l. 1933 znašali v Nemčiji sedem milijard mark, bodo v novem proračunskem letu znašali že 24 milijard mark. S temi financami računajo, da bo Nemčija lahko kos nalogi, ki si jo je zastavila.

Nov italijanski poslanik v Londonu

Italijanska vlada je imenovala za svojega novega poslanika v Londonu bivšega poslanika v Varšavi Bastianinija, ki velja za enega najposobnejših italijanskih diplomatov.

Proti tuji propagandi

Harold W. Dodds, rektor vseučilišča v Princetownu, država New York, je imel nedavno inavguralno predavanje ob začetku novega šolskega leta. V svojem govoru je opozoril profesorje in dijake vseh fakultet, naj se varujejo propagandne tehnike, ki je postala običajna v Evropi. Amerika, je dejal, mora ohraniti svoja demokratska načela in odgajati v tem duhu nove rodove.

Nemški evakuacijski ukrepi

Berlinski dopisnik kodanjskega lista »Politiken« poroča, da je v Nemčiji vse pripravljeno za evakuacijo 18 milijonov prebivalstva. Gre za izpraznitev mest, ki ležijo v ogroženem ozemlju. Istočasno so bili podzvati tudi ukrepi za prenos umetnin iz muzejev in cerkva na deželo.

Sloni in kamele

pri poljskem delu

Slone in kamele iz Hagenbeckovega parka so takoj ob izbruhu vojne poslali na imenja v Schleswig-Holsteinu, kjer bodo živali zaposlili pri kmečkih delih. Sloni in kamele bodo nadomeščali traktorje. Kamele že zdaj vežbajo, da bodo lahko pomagale pri oranju.

Samo pet cigar dnevno

Švedski listi beležijo, da je Nemčija čisto neopazno racionirala tudi porabo tobaka. Zaenkrat velja ta omejitev samo za cigare. Kadilcem ne smejo prodati več nego pet cigar dnevno.

Sneg na Bavarskem

Na Bavarskem je te dni zapadel prvi letošnji sneg. Vršac Zugspitze je visoko zasnežen.

Ne kupujte mačka v ureči!
Ne pijte kisle vode, ne da bi pazili, katero pijete!

Vaše zdravje je toliko vredno — da zahtevate

Radensko

tisto z rdečimi srci,
našo najboljšo mineralno vodo.
izrečno
v originalnih steklenicah!

Zaklonišča proti bombam v Londonu

Angleški kralj Jurij VI. in kraljica Elizabeta pregledujeta zaklonišča proti bombnim napadom v Londonu

Mirna Anglija

Alarmi s sirenam — Omejitve — Veleместo v temi
Poročevalci in cenzura — Zračna zaščita

Vsi nevtralni opazovalci so si edini v tem, da je Anglija ob vstopu v vojno kazala uporen, skoraj nepojmljiv mir, ki ga ni motila nobena panika.

Neposredno po govoru ministrskega predsednika v nedeljo 3. septembra, ko so se ljudje zavedli, da je Anglija v vojnem stanju, se je oglašil prvi letalski alarm. Tujenje siren je bilo slišati povsem širnem ozemlju Londona. Ljudje so se presenečeni pogledovali in so komaj verjeli, da bi se bila sovražna letala že tako hitro mogla približati britskemu otokom. Toda vsak je vedel, kaj mu je storiti. Vsak, celo zdravnik kakor Lloyd George, je pihel s plinsko masko v roki do najbližjega zaklonišča.

Že tedne prej je bilo za primer nevarnosti vse pripravljeno. Po dvasetih minutah se je oglašil znak, da je nevarnost mimo. Prvi pretres je minil. Ljudje so si prižgali cigarete in strmeli v nebo, kjer ni bilo videti letala, pač pa nešteto zaporovnih balonov, ki se jim je še nekoliko dni prej vse smejalo, a so sedaj postali prijatelji in uteha vseh. Ljudje jim zaupajo...

V vsakdanjem življenju so se pojavile seveda takoj razne omejitve. Noben inostrani časnik ni prišel več v državo, telefonske zveze s tujino so bile prekinjene. Živil pa ne manjka nikjer in zasebnik lahko dobi zadostne količine bencina. Sicer so uradno sporočili, da bo od srede meseca dalje veljala omejitev te dobave, vendar so zagotavljali, da bo mogel zasebnik, ki potrebuje svoj voz za poslovne namene, dobivati zadostne količine goriva. Zasebnih motornih vozil sprva niso zasegali za vojne namene, ker jih je bila dežela že prej dobila iz proste volje nešteti lastnikov takšnih vozil dovolj na razpolago. Naznanili so tudi omejitve za porabo električne toka in plina, vendar pa ne v takšni meri, da bi zavoljo tega trpelo normalno gospodinjstvo in delo v obratih.

Počasi se ljudje privajajo popolni temi, v katero se London zavija ponoči. Skozi okna ne prodre noben žarek, avtomobil vozijo skoraj brez luči z brzino največ 10 km. Promet je po izbruhu vojne sploh takoj trpel, kar je umljivo. Število avtomobilov se je skrčilo. Razne postaje podzemne železnice so zaprli in jih preuredili v zaklonišča. Drugače je vsakdanje življenje normalno. Mleko prinašajo redno na dom, prav tako liste, ki so sicer skrčili svoj obseg.

Umljivo je, da je že prvi dan vojne stopila v veljavo cenzura. Poročevalci inostranih listov pa poudarjajo, da posluje z največjim redom in kulantnostjo. Poročevalci lahko dobe v novem informacijskem ministrstvu podatke, ki si jih želijo, kadar hočejo. V ministrstvu so jim pripravili prostor, kjer lahko mirno delajo. Uredili so jim celo čajni prostor in na razpolago jim je 60 telefonov. Svoje članke in brzojavke lahko na mestu predložijo cenzuri, da jih tja takoj pregleda.

Vsi angleški listi so zrčalo zedinjenega naroda. Vsakdo opravlja delo, ki mu je namenjeno. Sosedje, ki se prej niti po imenu niso poznali, pomagajo drug drugemu pri vsakdanjih opravilih.

Služba za zračno zaščito posluje podnevi in ponoči, mnogi njeni člani nosijo gumasta oblačila za primer plinskih napadov. Uniforme, ki jih v Londonu prej skoraj ni bilo videti dajejo cestni podobni sedaj posebno oboležje. Gledališča in kinematografe so spočetka sicer zaprli, v ostalem pa je šlo londonsko življenje svojo pot. Le ponoči se ljudje bolj neposredno zavedo, da je država v vojni. Večkrat se oglasi tedaj letalski alarm. Tedaj je treba hitro zapustiti posteljo, vzeti plinsko masko v roke in steči, za silo oblečen, v najbližje zaklonišče. Do zdaj pa takšne resne nevarnosti še ni bilo.

Naskok pod sovražnim ognjem

Poljska pehota pri napadu v ognju nemškega topništva

Prof. Burekhardt v Kodanju

Zadnji komisar DN v Gdanskú prof. Burekhardt je na svojem potovanju dospel v Kodanj. Pravijo, da se bo od ondot odpeljal v Švico.

75 tisoč avtomobilov počiva

Vojni ukrepi na Danskem so prizadeh posebno hudo avtomobilski promet. Nad 75 tisoč avtomobilov mora počivati zaradi omejitev v porabi bencina.

A NEKDOTE

V neki šlezki vojni je pridiral težko ranjen častnik k Frideriku Velikemu, da bi mu izročil važno sporočilo. V enem dušku je povedal oznanilo. Kralj ga je po njegovih besedah vprašal: »Kaj ste ranjeni?« »Ne, mrtev sem,« je odvrnil častnik in se zgrudil brez diha na tla.

VSAK DAN ENA

Jockey: »Vidiš, tovariš, to je valovita linija, s katero prekosiš dandanes vsakega nasprotnika«
(»Everybody weekly«)

Kulturni pregled

Disertacija iz ljubljanske zgodovine

(France Škerl, »Ljubljana v prvem desetletju ustavne dobe 1860—1869«)

V knjigi na 160 straneh je izšla inau- guralna disertacija, ki je z njo dosegel doktorsko čast na Aleksandrovi univerzi mladi zgodovinar France Škerl. Sprejeta je bila na temelju referatov univ. profesorjev dr. Milka Kosa, dr. Nikole Rad- ojičica in dr. Balduina Saria. Spis je dobil 1. 1938 tudi nagrado mestne ob- čine ljubljanske. Izšel je v celoti, opre- mljen z imenikom ljubljanskih občinskih svetnikov v letih 1861—1868, s pregledni- co volilnega gibanja in z obsežnimi opom- bami (str. 129—155).

To zgodovinsko delo dr. Franceta Škerla je zanimivo in pomenljivo z dveh strani: Predvsem kot važen doprinos k zgo- dovinu mesta Ljubljane in sicer v dobi, ko se je začela razvijati v središ- nje mesto slovenskega kulturnega in na- rodno političnega življenja. Z druge strani pa je v tem razdobju ljubljanske zgo- dovine dokaj zanimiva gradiva, ki osvet- ljuje »slovenski obče politični razvoj«. Borbe za uveljavljanje sloven- skega elementa proti pritisku dunajske vlade, ki se je le prerada naslanjala na nemško manjšinsko plast, so tu prikaza- ne v luči neizpodbitnosti dejstev in v kra- jevno omejenem komunalnem krogu naj- večjega slovenskega mesta.

Pisec je razdelil svojo razpravo v dva dela: v prvem obravnava obče politični razvoj Ljubljane, v drugem pa komunalno gospodarstvo. Prvi del se zopet deli v dve poglavji: Ambrozeva doba in Costova do- ba. Časovno izhodišče je mlademu razis- kovalcu zlom avstrijskega absolutizma v letu 1860. Oktobrska diploma je prinesla tudi ljubljanskemu mestu novo življenje. »Občinski svetniki so bili starejši možje, ki so doživeli vrenje 1848. leta, zaslužili tedanji dvi svobode in občutili ljudsko gi- banje. Zavedli so se, da je treba streti absolutistične okove v mestni autonomiji... Zavedali so se, da mora vse delo mestne občine in njenih zastopnikov pre- vovati demokratičen in ustaven duh.« Pi- sec prikazuje s podrobnimi podatki pripra- ve za nove volitve, ki so prinesle zmago Ambrozevi skupini. Proti kandidaturi Nemca (?) Supantitschga je postal žu- pan Mihael Ambroz. Tega soustavovitelja čitalnice je slovensko prebivalstvo Ljub- ljane smatralo za svojega narodnega žu- pana, stališče, ki ga je pozneje razvoj po- litičnega življenja nekoliko spremenil, to pa zaradi Ambrozevega tipično slovenskega kompromisarstva. Po Ambrozu, ki je 1. 1864 umrl za mrtvoudom, je postal žu- pan dr. Costa. V njegovo dobo padejo mnogi zanimivi dogodki lokalne in splošne zgodovine. Med njimi volitve 1. 1865 in

vlada Belcredija, pridobitev Tivolija za ljubljansko mesto, pridobitev lokalne po- licije, izbruh vojne 1. 1866, kolera v Ljub- ljani, nove borbe za slovenstvo in za pro- gram Zedinjene Slovenije 1. t. d. L. 1867 je bil Costa ponovno izvoljen. Iz tega ča- sa so posebno značilni spori, ki so nastali zaradi Južnega Sokola, ojačanje nemške ekspanzijske politike po nastanku dualizma in Beustovi politični praksi. Dalje je zanimivo ozadje Costove suspenzije ter po- litične borbe z ene strani med ljubljanskim mestnim svetom in vlado, z druge strani pa v samem okviru mestnega sveta, kjer so si stali nasproti slovenski in nemški občinski svetniki. V znamenju teh značil- nih komunalnih borb, ki so samo del sploš- ne borbe, spremljajoče slovensko narodno prebujenje in njegove konsekvence, se raz- vijajo dogodki do novih volitev 1. 1869, ki je časovna meja piševega raziskovanja.

Drugi del dr. Škerlovega spisa je raz- deljen v poglavja, ki razglabljajo komu- nalno gospodarstvo. Predvsem obrav- nava pisec gradbeno delavstvo v teh devetih letih, ki so bila za razvoj Ljub- ljane dokaj koristna, bavi se s policijskim skrbstvom, s socialnim in zdravstvenim delom, s šolstvom in s finančnimi viri. Pi- sec je nabral v mestnem arhivu in v te- danjem tisku obilo podrobnega gradiva in ga z znanstveno metodičnostjo strnil v temeljite preglede tedanjega stanja Ljub- ljane. Ljubljancem bo s pridom čital ta poglavja, ki živo in pregledno prikazujejo našo prestolnico pred sedemdesetimi in več leti. Ob koncu podaja pisec svoje sklepne misli, ki z njimi karakterizira to dobo in kaže njene značilnosti ter njen po- men za slovensko politično zgodovino. Aprobacija, ki jo je dobilo njegovo delo na našem najvišjem znanstvenem forumu, nam daje zaupanje, da bo za zanesljivost podatkov. Pišeči materi, njenim žrtvam in trpljenju posvečena knjiga je tehten doprinos k slovenski zgodovini, danes morda potrebnejši, kakor je bil večar. Kajti v teh prelomnih časih ni mogoče do- volj pripočeti študija politične zgodovine našega naroda, njegovih borb v 19. stoletju, njegove rasti kljub tolikim oviram in takemu uveljavljanju moči nad pravico; spletke in zaničevanja nad resnico! Stara zgodovina naših mest ni brez pomena, vendar so vredni pose- bene priznanja oni znanstveniki, ki po- svečajo svoj raziskovalni trud in svojo raz- gledanost pojavom nedavne zgodovinske preteklosti, dobam, ko se je oblikoval naš narod in prevzemal oblast nad svojo zem- ljo in svojo usodo med drugimi narodi!

Zapiski

Uspeh Jakova Gotovca na Japonskem. Zagrebški »Jutarnji list« poroča, da so na nekem koncertu v Tokiju izvajali Gotov- čev »Simfonični koloz«. Skladba je imela tolik uspeh, da so jo morali ponoviti še na dveh nadaljnjih koncertih. Program teh koncertov je obsegal tudi Dvojakovo Peto simfonijo in tri piese iz Smetanove »Pro- dane neveste«. Glavemu koncertu je pris- tovaloval okrog 6000 oseb. Ob tej priliki je prišel v Tokiju izhajajoči list »The Times & Mail Thursday« poročilo japo- nskega glasbenika, ki podaja prav zanimi- ve misli o slovenski glasbi in posebej še o delih navedenih skladateljev, ki so to- likanj navdušila japonsko občinstvo. O Gotovčevi skladbi pravi: »Zadnji del programa je takisto predstavljal folklori- stično glasbo, »simfonični koloz« sodobne- ga hrvaškega skladatelja Jakova Gotov- ca. Vendar pa je tu folkloristični element več kakor samo predmet inspiracije: tu je folklor program, tendenca, nacionalna ma- nifestacija internacionalne struje, kakor jo lahko opazimo v glasbenih produkcijah skoraj vsake dežele v zadnjih dveh deset- letjih. Kolo, hrvaški ljudski ples, ki zanj pravijo, da je pri tem narodu še danes po- pularen, predstavlja avtor prav uspešno. Z vsemi glasbenimi možnostmi, ki so danes simfoničnemu skladatelju na razpolo- go. Tako je ustvaril prav učinkovito or- kestralno delo, ki ga že nekaj let uspeš- no izvajajo na koncertih po vsem svetu.«

K sporom za sodobno umetnost. V Beo- gradu je izšla v francosčini dvajset strani obsegača brošura Radovana Antunovi- ča »Klobiške« »Dadaisme impression- nable ou ce que signifie »Dada vraie« et »Dada simulée«. Pisec razvija v nji svoje stališče v teoretičnih sparih za moderno likovno umetnost in stavi nasproti tako zvanemu dadaizmu, ki naj bi bil bližji današnjemu estetskemu čutu kakor primi- tivistična »dada« pariškega kroja. Pri tem se polemično dotika raznih pojavov v do- mačem in tujem umetnostnem svetu, po- sebej pa napada umetnostno kritiko in poročevalstvo v listih. »Po veliki večini so ti kritiki tisti, ki samo kvirajo naš pra- vi estetski (umetniški) okus, kakor kva-

rijo naša prava čustva o resnični umetno- sti.« (str. 9). Spis, porojen očividno iz piševe osebne zagrenjenosti, vsebuje tudi nekatere zanimive, čeprav ne povsem no- ve misli o umetnostnih in splošno estetskih problemih.

Nov spis Georga Duhamela. Založba Mercure de France napoveduje v pariških listih, da bo kljub vojnim razmeram iz- polnila svoje založniške načrte. Med pr- vim knjigami nove sezone bo izšel novi spis Georga Duhamela »Le Combat con- tre les Ombres« (Borba zoper sence).

Nemška zbirka knjig trajne vrednosti. Tudi pri nas znane Krünerjeve izdaje so dobile novega tekmeča: Lipska založba Dietrich je nedavno ustanovila »Sam- lung Dietrich«, ki izdaja knjige enakega žepnega formata in podobne opreme kakor Krüner in vzbuja pozornost po svojem programu. V tej novi zbirki so izšli doslej med drugim: »Pisma Erazma Rotterdam- skega«, »Pisma nemških romantičnikov«, »Pi- sma Jacoba Burckhardta«, »Pascalove »Mi- si« Juristični slovar, Homerova »Iljada« in »Odiseja« v prevodu Thassila von Sche- ferja, Aischylova »Tragedije in fragmen- ti«, Novalisova knjiga »Romantični svet«, zbirka sentenc francoskih moralis- tov, Theophrastove »Slike karakterjev«, Hesiodovi zbrani spisi 1. t. d. Posebno za- nimljive je Schopenhauerjev »Bre- vir«, ki vsebuje na več ko 400 straneh najzanimivejše izveščice iz celotnega dela velikega filozofa iz Gdanskega. Njegov po- men za današnjega človeka označuje iz- dajatelj v uvodu: »To je torej nam lahko nudi Schopenhauer: jasno znanje o tragi- ki našega obstoja v prostoru in času, o dvomljivi vrednosti premnogih materialnih dobrin in o vrednosti vztrajanja, dela, bo- ja in premagovanja. In še nekaj nam la- hko daje Schopenhauer: Zvijenzsko mo- drost, tolažbo v starosti, v samoti, v umi- ranju; počitek v presledkih med življenjs- kimi boji, ko lahko opazujemo lepoto pri- rode in dovršenost umetnosti; takisto nas uči pravilno centrirati življenje v vsa plem- enita duševna prizadevanja.« Med dokumen- ti o Schopenhauerju je tudi značilno pri- znanje njegovi filozofiji, ki ga je izrekel v imenu nacionalno-socialistične Nemčije dr. Alfred Rosenberg lani v Gdansk.

SPORT

Nogometa na pretek

Varaždinska Slavija v Ljubljani

V nedeljo bo gostovala v Ljubljani — v okviru prvenstvenega sporeda hrvaško-slovenske lige — varaždinska Slavija.

Ta Slavija, iz Varaždina, ki čepi trenu- to za SK Ljubljano na zadnjem mestu v tabeli, je večino tekem odigrala izven do- mačega igrišča. Zato ne gre, da bi sodili njeno sposobnost po zadnjih rezultatih, kajti Slavija lahko prav iznenada zmeša štrne marsikomu. To je dokazala v prvi ligaški tekmi, ko je na vročih splitskih tleh odigrala s Hajdukom neodločeno. Belo- zeleni bodo morali torej tudi to pot zaigrati na manjši tekmi, ali še bolj — kakor so v tekmah doma dozdaj.

Novo kolo tekem za točke LNP

V nedeljo bo na sporedu novo — in spet precej pestro — kolo prvenstvenih tekem v območju LNP. Tudi ta nedelja bo pri-

nesla celo vrsto srečanj v vseh podsevej- nih razredih in skupinah; podrobni raz- pored bomo objavili v prihodnjih števil- kah. Danes nas privede tudi opozarjajo na naslednji dve ljubljanski tekmi:

Svoboda—Kranj

V IV. kolu prvenstva I. razreda LNP se bosta v nedeljo dopoldne ob 10. na igri- šču Ljubljane srečala gornja nasprotnika. Tekme med Svobodo in Kranjem so bile zmerom privlačne zaradi živahnega tem- pa. Nazadnje sta se moštvi Svobode in Kranja srečali poleti na proslavi Svobo- de. Takrat je bil rezultat 1:1. Kranj bo zdaj gotovo napel vse sile, da še nadalje ostane na čelu tabele, saj dosedaj še ni izgubil nobene tekme. Kdo ve, ali mu ma- di Svobodaši ne bodo ustavili zmagovite poti?

V predtekmi, ki bo ob 9., se bodo pome- rili juniorji Svobode in Hermesa, tudi za točke.

Reka—Jadran

Od vseh nedeljskih srečanj nedeljskega kola za prvenstvo LNP bo gotovo najzani- mivejši dvoboj »sosedov« iz Kolesje. Moštvi sta po močeh zelo enaki, situacija v le- stvicah je za oba kluba enaka, pa bo zato šla ta borba na Jadranu »na žive in mr- tve«, seveda vse v mejah sportnih para- grafov.

Dober tenis v Ljubljani

V torek sta na igriščih SK Ilirije zaigrala Boris Smerdu in Laslo, toda žal zaradi slabega vremena nista mogla končati niti dveh iger

V torek popoldne sta na teniških igri- ščih SK Ilirije nastopila v ekshibicijski igri Boris Smerdu in Laslo, trenutno najbolj- ša teniška igralca v državi za mušketirji. Zanimanje za njun nastop je bilo zelo ve- liko, toda žal je dež tik pred tekmo zelo škodoval obisku. Videlo pa se je, da se na- še občinstvo zelo zanima za to panogo in bi bilo treba le dobrih tekem, pa bi tudi te- nis v Ljubljani imel svojo stalno publiko.

Ilirija je hotela izvesti dvoboj z Beogradom, v katerem bi razen Radovanovića in Laslo kot gost igral tudi Boris Smerdu, kar pa ni bilo izvedljivo. Prav tako se za- radi izrednih razmer ni dal organizirati teniški dvoboj med Trstom in Ljubljano. Ker so bili hkratu odpovedani tudi ostali mednarodni turnirji, sta Boris Smerdu in Laslo prišla pokazati nekaj dobrega teni- sa v Ljubljano.

Najprej sta nastopila Smerdu in Laslo v singlu. Laslo je dobil svoj servis, Smer- du pa je takoj izenačil, toda Laslo je prišel kmalu s 3:1 v vodstvo. Sledila je ofenziva Smerduja, ki je prišel v prednost s 4:3, toda Laslo se ni dal ugnati in je spet do- segel vodstvo 5:4. Pri stanju 40:15 je imel dve set žogi, ki jih je izgubil, kar ga je veljalo tudi set, ki ga je Smerdu dobil s

Tekma se bo začela ob 10. na igrišču Jadrana.

V tem kolu bodo med prvorazrednimi igralci še: v Ljubljani Mars—Hermes, v Domžalah: Disk—Bratstvo, v Celju: Olimp—Hrastnik, v Trbovljah: Amater—Celje, v Mariboru: Železnikar—Rapid, v Čakovcu: Gradjanski—CSK in v Murski Soboti: Mura—Maribor.

7:5. V drugem setu je bila igra pri 4:3 za Smerduja prekinjena, ker bi sicer zaradi teme ni bilo mogoče odigrati še dveh.

V singlu je Laslo pokazal odlično bak- chand, volley in servis, forehand pa se ne more vzporediti z njegovim res odličnim backhandom. Najbolj pa imponira Laslov smash. Kakor je po postavi šibak, vendar smasha s tako močjo, da ga je skoraj ne- mogoče braniti. Smerdu je brez dvoma da- leko boljši igralec v singlu, ker ima po- polnoma izenačene udarce, backhand in forehand enako močna. Tudi na mreži je zelo siguren, toda to pot njegov prvi ser- vis ni »sedel«.

V dublu sta Smerdu Boris in Laslo igrala proti Ilirijanski dvojici Dacar—Smerdu Egon. Gosta sta bila oba zelo vi- grana, saj igrala zmerom skupaj. Na mre- ži sta skoraj nepremagljiva in sta bila tako Ilirijana že v naprej obsojena na po- raz. Oba odlično obvladata kratke žoge, servirata izvrstno in imata razen tega še obilen repertoar trikov. Škoda, da vreme ni bilo ugodnejše in je bilo treba zaradi tega tudi ta duble v drugem setu pri stan- ju 4:1 (prvega sta dobila s 6:2) preki- niti.

Člani klubov JAS. Prijave je poslati na na- slo Franc Jeglič, Kongresni trg 2. do 23. t. m. do 12 ure, oz., neposredno pred pri- četkom tekmovanja. Prijavnine in nagrad- ni. Spored in vrstni red disciplin je nasle- dnji:

v soboto 23. septembra ob 15.: 400 m zapreke (sen., omlad.), met diska (sen., omlad., jun. C in B) skok s palico (sen., omlad., jun. C), tek 800 m (sen., omlad.), tek 200 m (sen., omlad., jun. C in B), met kladiva (sen.), tek 5000 m (sen., omlad.), tek 1000 m (jun. B), skok v daljino (sen., omlad., jun. C in B), stafeta 4X100 m.

V nedeljo 24. septembra ob 9.30: 110 m zapreke (sen., omlad.), tek 400 m (sen., omlad.), met krogla (sen., omlad., jun. C in B), skok v višino (sen., omlad., jun. C in B), tek 1500 m (sen., omlad., jun. C), tek 100 m (sen., omlad., jun. C in B), met kopja 800 gr (sen., omlad., jun. C), met kopja 600 gr (jun. B), troskok (sen., omlad., jun. C) tek 10.000 m (sen.).

SK Ljubljana. Zaradi treninga naj bodo danes vsi aktivni igralci najkasneje do 16. na igrišču.

Ljubljanski zimskosportni podsavez. Se- ja odbora bo v petek 22. t. m. ob 20.30 v damski sobi kavarne Emone. Prosimo pol- noštevilne udeležbe.

Iz življenja na deželi

Iz Trbovelj

t—Trboveljski čebelarji so se v nede- ljo dopoldne sestali pri čebelnjaku g. Mir- ka Sušnika. Pozorno so sledili zanimivim izjavam predsednika g. Hauca Jožeta st., ki je predaval o prezimovanju čebel ter z raznimi praktičnimi nasveti podučil prisotne, kako je treba ravnati umnemu čebelarju, da njegov roj pridelava čimveč dobrega medu. Po predavanju so se naši čebelarji porazgovorili o raznih strokov- nih zadevah, med drugim tudi o organiza- ciji društev, društvenem delu, članarini itd. Na sestanku so odločili, da se tudi trboveljska podružnica udeleži tečaja, ki ga to zimo priredi slovensko čebelarstvo društvo v Ljubljani za bolezenske stro- kovnjake za čebele. Za trboveljske čeba- larje se bosta tečaja udeležila gg. pred- sednik Hauk J. in tajnik g. Lunder Du- šan. Letošnja čebelarska letina je bila tu- di na trboveljskem področju precej slaba, ker jo je kvarila deloma suša, deloma de- ževje. Edino dobra ajda je nekoliko iz- zvenala ta nedostatek ter prizanesla čebelarjem, da niso bili primorani k večjim izdatkom za preskrbo umetnega sladkorja. Sicer pa je čebelarsko društvo v Tr- bovljah, ki šteje že okrog 40 članov v stalnem napredku ter je za to lepo in ko- ristno gospodarstvo stroko vedno več za- nimanja. Medtem ko so bili čebelnjaki pri- nas svojač redkost, vidi se sedaj po naši dolini in kmetijah že celo vrsto kličnih in moderno urejenih čebelarskih hiš. Naj- več zaslug za lepi razvoj čebelarstva pri- nas ima brez dvoma društveni vsakokrat- ni odbor, ki je v teku zadnjih let podru- žnico opremil s popolnim tehničnim oro- djem, katero v tehničnem oziru stavlja tr- boveljske čebelarje med najboljše opremlje- ne v dravski banovini. Produkcija medu je v splošnem tudi zadovoljiva ter ima le- tošnje podružnica kljub razmeroma slabi le- tini še dokaj medu za prodajo!

t—Šolske vesti. Trboveljske ljudske šole so z letošnjim šolskim letom dobile več novih šolskih moči. Na ljudsko šolo Tr- bovlje sta bila premeščena gđ. M. Jugovic iz Velenja (na deklislo) in g. Tič, dosedaj honorarni nastavljenec na meščanski šoli v Zagorju, pa na deško šolo. Ljudski šoli Trbovlje Vode pa so bili dodeljeni gđ. Spilhal Judita iz Griz v Celju, Rak Milko dosedanj šolski upravitelj na sv. Katari- ni, šuc Eleonora iz Reke nad Laškimi. Učiteljski zbor je postal s tem po dolgih letih zopet enkrat kompleten. Sicer pa je bil za to že skrajni čas, saj tisočera tr- boveljske deca zahteva številnega učitel- skega zbora, če hoče zadostiti sodobnim zahtevam vzgoje. Te zahteve so pa pri- naših industrijskih razmerah in deloma zapuščenosti delavski deci še dvakrat potre- be, če upoštevamo da le dobra šolska vzgoja lahko koristno vpliva na otroke, ki izven šole pač ne najdejo pravih življenjs- kih vzgledov ter se starši v mnogih pri- merih malo brigajo za izvenšolsko delo svoje dece. Najboljša ilustracija izvenšol- skega obnašanja naše mladine so naše ce- ste s podvajano deco, ki se vrača domov po šolskem pouku. Človek bi mislil da so otroci v trenutku, ko so zapustili šolsko klop, pozabili vse dobre nauke svojih učiteljev! Pretepi in psovanje so na dnevnem

Razpis

propagandnega atletskega mitinga po dolžnosti, ki bo v nedeljo 24. t. m. ob 9. na Glaziji v Celju v prireditvi SK Celje.

Discipline teki: 80 m, jun. B in C. 100 m, jun. B, C, omladinci in seniorji. 400 m, omladinci in seniorji. 1500 m, jun. B, C, omladinci in seniorji. Skoki: v daljino, B, C, omladinci in seniorji, s palico, jun. C, oml. in seniorji, v višino, jun. B, C, omladinci in seniorji. Meti: krogla, jun. B, C, omladinci in seniorji, diska, jun. B, C, omladinci in seniorji, kopja, jun. C, omladinci in seniorji, kladiva, omladinci in se- niorji.

Pravico nastopa imajo vsi verificirani in neverificirani atleti klubov, članov JAS. Tekališče je dolgo 380 m, pokrito z uga- ski in ima štiri nedvignjene zavoje. Pri- javnine ni. Prijave je treba poslati do 23. t. m. na naslov: SK Celje, Celje.

Razpis

lahkotiletskega mitinga po dolžnosti, ki ga priredi SK Planina v Ljubljani, dne 23. t. m. s pričetkom ob 15. in 24. t. m. s pri- četkom ob 9.30 na Stadionu ob Tyrševi cesti (vhod z Vodovodne c.). Tekmuje se po pravilih in pravilnikih JAS. Tekališče je dolgo 400 m, pokrito z ugaški in ima 2 nedvignjene zavoje. Pravico nastopa imajo vsi verificirani in neverificirani atleti

redu! Naša šolska oblast naj tudi v tej smeri vpliva s strogimi vzgojnimi mera- mi! Vsekakor je naporno delo naših ljud- skošolskih vzgojiteljev oteženo tudi s tem, da mora poučevati v pretesnih po- slopih, ki so neobhodno potrebna razširi- te in modernizacije. Že šola Trbovlje 2, ki je na videz sicer lepa in prostorna, ni- ma pri sedanjem učnem sistemu dovolj učnih sob ter se mora že več let vršiti poldnevni pouk. Šola nima skupne šolske dvorane niti telodavnice, kar ne ustreza smernicam o telesnem odgoju mladine, na drugi strani pa tudi onemogoča skupne šolske prireditve ob priliki raznih skupnih šolskih in državnih proslav! Razmere na šoli Trbovlje-Vode pa so »ploj pod vsako kritiko! Dovolj žalostno je, da vse dolgo- letne šolske in oblastvene intervencije ni- so uspeli izboljšati nevzdržnih nedostat- kov higijenskega, zdravstvenega in šolskega tehničnega značaja. Za danes opozarjamo le na reverz industrijskega podjetja, po katerem je podjetje obvezano graditi v primeru potrebe novo moderno šolsko po- slopije! Mislimo da je čas za to že davno tu ter je menda poslednja oblastvena an- keta ugotovila potrebo po nujnih repara- cijah teh velikih nedostatkov na vodenjski šoli!

Naše gledališče

D R A M A

Sobota, 23.: Kacijanar. Premierski abon- ma. Otvoritvena predstava.

Nedelja, 24.: Neopravičena ura. Izven. Zni- žane cene.

D R A M A

»Kacijanar« je naslov Medvedove trage- dije, s katero bo Drama 23. t. m. otvorila letošnjo sezono. To domače delo nam pre- doči naše zgodovine in pokaže v zanimih prizorih zaroto plemenitašev, katere cilj je bil osvoboditi Hrvaško. Delo je režiral prof. Šest. Otvoritvena predstava bo za premierski abonma.

Diplomatski slovar

V večeršnjem sestavku sem se pri raz- lagi dolžnosti vojskujočih se strank na- pram nevtralnimi državam v pomorski vojni posredno dotaknil tudi nekaterih omejitev, naloženih nevtralcem. V pogle- du teh navajam tu najprej splošno pr- avilo, ki bi se dalo označiti: Nevtral- ne države lahko pomagajo ladjam vojsku- jočih se strank samo v vsem, kar se ne- posredno ne nanaša na vojne operacije, v vsakem primeru pa le v skrajni nujnosti, v mejah resničnih potreb ter samo v pri- merih časovnih razdobjih.

Opozoril sem že, da se smejo vojne ladje vojskujočih se strank ustaviti v nevtralni luki največ 24 ur, toda z nadaljnjo ome- jitvijo, da se smejo istočasno ustaviti v isti luki največ tri vojne ladje iste vojsku- joče se stranke. Ta omejitev je povsem na mestu, ker bi se sicer, četudi le za 24 ur, lahko zateklo v nevtralno luko celo brodogve ene izmed vojskujočih se strank, kar bi pomenilo posredno pomoč nevtral- ne države tej vojskujoči se stranki na škodo druge.

Stroga nepristranost nevtralnih držav

Nevtralni državi so v pomorski vojni prepovedane kakršnokoli pobude na korist ene izmed vojskujočih se strank in na škodo druge. To prepoved vsebujeja čl. 6 in 8 haške konvencije. Prvi prepo- veduje nevtralnimi državam sleherni do- bavljanje orožja in streliva vojskujočim se strankam, drugi pa gradnjo ladij, ki bi bile namenjene eni izmed vojskujočih se strank. Do te druge prepovedi je prišlo v ameriški secesijski vojni (1862—65), ko so se severne Zedinjene države pritožile proti gradnji vojnih ladij v angleških ladjedelnicah za južne države. Tedaj je bilo na splošno sprejeto pravilo o odgo- vornosti nevtralne države, ako ne ve ali se dela, da ne ve, odnosno nima sredstev, da bi izvedela za gradnjo vojnih ladij na svojem teritoriju na račun ene izmed vojskujočih se strank in tega ne prepreči. Zato je bila v 13. haški konvenciji vne- šena naslednja splošna določba:

»Nevtralna država mora nasproti obema vojskujočima se strankama nepri- stransko uveljavljati pogoje, omejitve ali prepovedi, podvzete v pogledu prista- janja vojnih ladij vojskujočih se strank in njihovega plena v svojih lukah ali teritorialnih vodah.«

Čl. 25 iste konvencije pa še posebej nalaga nevtralni državi posebno dolžnost nadzorstva (»nadzorstva«, ki ji ga dopu- ščajo vsa njena sredstva, da lahko pre- preči sleherni kršitev).

Položaj nevtralnih trgovskih ladij

Ze pri razlagi pravic in dolžnosti ne- vtralnih držav v suhozemni vojni sem opozoril na pravilo, da nevtralna država ni dolžna preprečiti izvoza in prevoza orožja ali streliva na račun vojskujočih se strank. To pravilo ni strogo v skladu z nevtralnostjo, toda v suhozemni vojni je razumljivo zaradi tega, ker ne more biti vojskujočim se strankam priznana pravica, da bi vršile kakršnokoli nadzor- stvo nad ozemljem nevtralne države. V pomorski vojni pa je ta neodgovornost nevtralnih držav za trgovino svojih držav- ljanov z vojskujočimi se strankami v to- liko omiljena, ker ima vsaka izmed njih pravico, da na odprtem morju sama izvrši preiskavo trgovskih ladij nevtralnih dr- žav. Zato pa je tembolj razumljivo splošno pravilo, da nevtralna država ne prevzema nobene odgovornosti v pogle- du zasebnih pobud v vsem, kar se nanaša na trgovino izven nevtralne zemlje, ker prevzemajo za te pobude »govornost posamezniki sami, ki se — razen v utemeljenih primerih — ne mo- gjo sklicevati na zaščito nevtralnih dr- žav. Preiskava trgovskih ladij nevtralnih držav po vojnih ladjah vojskujočih se strank ima lahko za posledico zajetje eh ladij in tudi njih morebitno za- jembo, ne da bi se zaradi tega ne- vtralna država smela pritožiti, razen se- veda v primeru, ko sta bila zajeta ali »aplamba ladij protipostavno izvršena.

Od zajetja in zaplembe so izzete vse vojne ladje, ki opravljajo znanstvene ali filantropske (dobrodne) naloge. Ne le bolniške ladje, temveč tudi vse one ladje vojskujočih se strank ki opravljajo na- vedene znanstvene ali dobrodelne naloge, se zato smejo svobodno ustavljati in svobodno zalazati s potrebnim materialom v teritorialnih vodah nevtralnih držav. V tem pogledu ne zadene nevtralne države nobena odgovornost.

Scrutator

Šest zlatih angelov

Roman

M. BRAND

»Tukaj ostanem«, je kratko odločil Ryder. »Ah, dragi gospod Ryder«, je Woody začel, toda Martin mu je segel v besedo. »Kar pusti, Frank«, je vzkliknil, »saj sem ti naprej povedal, da ne bo hotel nič slišati o tem.«

Ko se je Ryder vrnil h kosilu, mu je Gains predal skrinjico, ki jo je bila Eliza Durante prinesla zanj. Ker je bil v skrinjici zlati angel, jo je poklical po telefonu — doma je sicer ni bilo, a povedali so mu da jo dobi pri gospodu Ravenni.

»Prav nikakega smisla ni v tem, da jo kličete na telefon«, je Italijan smejel se odgovoril na njegovo vprašanje, »dekletu je veliko več od tega, da vas vidi, kakor da bi slišalo vaš glas. — Kaj je, Eliza? Bi mu mar rada sama povedala, kar si mi pravkar priznala, da si vanj na smrt za — ? Zdaj pleše in skače in me roti, naj molčim, bom tiho — a to, kar sem rekel, je vendarle res.«

»Recite ji, da šal, ki jih zbija tak rejen človek, kakor ste vi, nikoli napačen ne razumem«, je odvrnil Ryder in se takisto zasmejal. »A zdaj bi vas vprašal še nekaj resnega, gospod Ravenna! Ali je po vaši sodbi med ženskami, ki so bile ondan povab-

ljene pri mojem stricu, vsaj ena, ki bi ji bilo moči zaupati?«

»Na Elizo Durante se vsekako lahko zanesete.«

»Ta vendar ni ženska, temveč ljubezniv otrok ali nedolžen angel z gladkim otroškim obrazkom.«

»Upajva, da se ne motite«, je smejel se odvrnil Ravenna, »pri takšnih mladih stvarcah človek nikoli ne ve, koliko je ura. Zgrbančenih lic res da nimajo, a tisto, kar imamo mi za izraz nedolžnosti, je morda le učinek tolišnih blazinic od kože. — Toda brez šale, morali bi priti semkaj — zaradi Elize. Zdajle je namreč stekla iz sobe, in tako vam lahko povem: vsa zmožana je radi vas — zakaj? Meni tudi ne«, je Charles odvrnil, »a vsekako naj jo Gospod blagoslovi.«

»Kličejo me — uganete, kdo je prišel k meni... Nikoli ne uganete — Porter Brant! — Kaj, vraga, mi neki hoče?«

»Lahko si mislim. Prepričan sem namreč, da je tistega nesrečnega večera ukradel stričevo oporo; najbrž prihaja terjat delež od vaših štiri-desetih odstotkov, da jo uniči.«

»Moj Bog, s kakšnimi nepridipravi ima človek opravka!« je v grozi vzkliknil Ravenna. »Prav za-res, še malo se postaram pa pojdem k trapistom.«

Ryder se je glasno zasmejal. »Ne morete si me misliti kot meniha, kaj? — Še bospetnik bi postal, da nimam takšnih stranskih kurjih očes. — Torej kako — ali se kmalu vidiva pri meni?«

»Prav kmalu«, je odvrnil Ryder in obesil slušalo.

Po jedi je Charles Ryder obiskal Marleno Sutherland, ki je stanovala v zahodnem koncu mesta. Sprejela ga je v dnevni sobi, ki je bila vsa zelena — rumene cvetlice v modrih vazah so bile v nji edine barvne lise. Njena visoko zapeta obleka, ki so jo delale čipke nekoliko manj strogo, je bila malce staromodna, a vendar ni bila podobna spominu na dni naših babic, marveč vse bolj čudni muhi pariških krojaških možganov.

Odvleda ga je v majhno knjižnico, kjer so stale na policah skoraj same francoske knjige v različnih rumenih ovitkih. Dva velika, zložna naslanjača sta izpolnjevala skoraj ves ostali prostor.

»Moram se razgovoriti z vami o tem in onem«, je Ryder začel, »prej bi vas pa še rad vprašal za stran tistega zlatega angela — ali ga imate slučajno pri rokah?«

»Tamle zraven vas leži«, je rekla Marlena. Res se je umetnica lesketala na nizki kadilni mizici v sončnih žarkih. Ryder se je sklonil in si jo natančneje ogledal.

»Vidim, da ste hoteli vedeti, ali jo še imam?«

»O ne, se je Ryder zlagal, »samo videti sem hotel, ali je vseh šest angelov povsem enakih.«

Menda je res tako. Nasmehnila se je, toda njene oči so kar prerazločno pričale, da mu ne verjame.

»Moje strica ste dobro poznali — kaj ne?«

»Zelo dobro — tako dobro, da je vse, kar tukaj vidite, od njega«, je odgovorila.

»Tadaj ste gotovo tudi bolje od vsakogar drugega poučeni o tem, kaj je mislil in kaj ga je zanimalo«, je Charles nadaljeval.

Vzdignila je glavo ter mu nekaj časa mirno, pazljivo gledala v oči — v tej drži je bila resnično lepa.

»Samo dva človeka vesta o tem še več — tako vsaj mislim«, je odgovorila.

»In kdo sta ta dva?«

»Najprej Luigi Ravenna — «

»Seveda.«

»In potem Martin. — Martin gotovo največ ve.«

»To utegne biti pravilno — čeprav mislim, da ženska slutnja in tenkočutnost — «

Obmolnil je, in Marlena je nekaj trenutkov čakala, ali bo nadaljeval; ko je pa molčal je rekla:

»Med vašim stricem in menoj ni bilo nikoli tega, kar imenuje svet razmerje — morda je časih mislil na to, da bi se oženil z menoj — «

»Torej bi bilo še bolj razumljivo, če bi vam bil razodel svojo notranjost.«

»Tega ni delal skoraj nikoli«, je odgovorila. Charles je zmajal z glavo, v zadregi pogledal skozi okno, nato pa obnovil naskok z druge strani.

»Ali je imel stric mnogo sovražnikov?« je vprašal.

»O da. — Saj ste menda poznali njegovo nepriljubljenost — zmožen je bil zabrusiti človeku največjo robatost v oči.«

»Mislite, da ga je kdo izmed njegovih takratnih gostov res varal, ali so bile njegove besede samo šala?«

»Kaj ste jih vi imeli za šalo?«

Prej je pobežala oči, a zdaj jih je vzdignila in ga široko pogledala.

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM

Po 50 par za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 3.— za šifro ali dajanje naslovov plačajo oni, ki iščejo službo. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 12.—. Dopisi in živitve se zaračunajo po Din 2.— za vsako besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 20.—. Vsi ostali oglasi se zaračunajo po Din 1.— za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 17.—.

Službo dobi

Dobrega čevljarja za popravila sprejemam takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 25934-1

Mesarskega

pomočnika mladega, sprejemam takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 25938-1

Krojaškega

pomočnika prvostopnega, za večje komade sprejme Franc Avšič, Komenskega ulica 36. 25939-1

Postrežnico

starejšo, čisto in zanesljivo, sprejemam, ki bi ob enem bila hišnica. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 25967-1

Brivski pomočnik

samo dober delavec, dobi stalno službo. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 25944-1

Pekovskega

pomočnika mladega, ki bi raznašal tudi kruh, sprejemam. Urbančič, Črnača. 25949-1

Trg. sodružnico

starejšo, dobro izučeno v vseh poslovalnicah, sprejemam, če možno tudi v usnjem, sprejemam. Zanimar & sin, Sv. Peter, Savinjska dolina. 25942-1

Frizerko

dobro odnulerko sprejemam v stalno službo damski salon »Mara«, Ptuj. 25610-1

Službe išče

Starejša oseba išče mesto k staremu gospodu ali gospici za gospodinjstvo ali hišnico. Plača postranska stvar. Večna pot šteje 25. 25968-2

Trg. pomočnica

20 letna izučena v trgovini z mešanim blagom želi mesto v Spečiji, delikatesi ali podobno. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod znakom »Delavna in poštena«. 25933-2

Trgov. pomočnica

pridna in poštena, izučena v trgovini mešanega blaga z dve in polletno prakso, želi premeniti mesto kjerkoli. Žalostna Stajerska. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Zanesljiva 241«. 25945-2

Mlad trgovski

pomočnik ki je tudi ekonom, vojaščin prost, želi primerne službe na deželi. Ceni, ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Zelim delat«. 25486-2

Gospodična

z večjo prakso, gre živet na dom, tudi izven Ljubljane. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Dober kraj«. 25923-2

Vajenci(ke)

Mehaniškega vajenca sprejemam takoj iz Ljubljane ali okolice. Pismene ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Mehanike«. 25974-44

INSERIRAJ

V »JUTRU«

Zasluzek

Vsako prepisovanje na stroj prevzamam na dom. Naslov pustiti v ogl. odd. Jutra. 25933-3

Pouk

Sedmošolec instruiira nižješolca za stanovanje. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Realna«. 25449-4

Pridelki

Kislo zelje, repo in celo glave za samno, novo, prvostopno dobavlja po brezkonkurenčni ceni Gustav Eklavac, Ljubljana Povšetova ul. 47. Telefon 25-91. 25931-1

Prodaj

Uniformo peš. oficirja skoraj novo, sabo s šarpo, prodam. Pikel, Masarykova cesta 66. 25946-6

Parkete in

parketne odpadke ugodno prodaja Ivan Šiška, tovarna parketov, Metelkova ul. 4, telefon 22-44. 249-6

Kupim

Rabljeni I nosilke 8 kom. 145 cm dolžina X 47, 50 ali 55 cm višine, kupi — Avtobus Rojina, Ljubljana. 25977-7

Auto, moto

Motorno kolo 350—500 ccm novejših tipov, kupim. Ponudbe na Franc Rozman, Kranj. 25965-10

100 ccm Sachs

Wanderer, skoro nov za 2.800.— napredaj Gmajner, Stari trg 24. 25973-10

Kolesa

Novo damsko kolo prvostopne znamke napredaj za 850 din. Mlekarna, Stari trg 24. 25950-11

Les

Deske smreka, jelka 38,32 in 18 mm, šir. od 18 cm naprej, kval. II/IIIa kupim večjo količino in takoj plačam. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Deske«. 25943-15

Drva za kurjavo

kupujemo, cepanice, večje in manjše količine, postavljeno vagon nakladalna postaja. Ponudbe s ceno na ogl. odd. Jutra pod šifro »Bačka«. 25477-15

Stroji

Stružnico (Drehbank) 1 m dolgo, moderno, za 7500 din prodam. Poizve se pri Gmajnerju na Starem trgu 24. 25847-29

Pohištvo

Omare in postelje dobro ohranjene, kupimo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Pohištvo«. 25957-12

Malo hišico

z nekoliko zemljišča kupi upokojenec. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Upokojenec«. 25959-20

Stanovanje

Dve dvosobni stanovanji v Domžalah, ali celo hišico z nekaj vrta oddam v najem. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 25966-21

Trisobno stanovanje

novi, mirni, s kabinom in modernim komfortom, oddam takoj. Trstenjakova 16, Bežigrad. 25963-21

Stanovanje

sobe, verande, kuhinje in predel, oddam za november v vseh poslovalnicah Jutra. 25952-21

Dijanske sobe

Sobo s hrano dobro, oddam dvema dijakoma. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 25956-22

Sobo odda

Opremljene sobe oddam s hrano za eno ali dve osebi. Cesta 29. oktobra 4 (Rimska c.) 25948-23

Sobo

za eno ali dve osebi, takoj oddam. Nebošič, V. n. 25898-23

Sobe išče

Sobo čisto, separirano, po možnosti s klavirjem, iščem blizu centra. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Tako 947«. 25947-23a

Izgubljeno

Kdo je našel modne slike »Schneider« mešter, — dobi nagrado. Odda naj jih v ogl. odd. Jutra. 25955-28

Dopisi

23. VII. na prebodu. Pridi prosim danes k zadnjemu brizlavku. Važno in neodložljivo. 25960-24

Dragocenost

Vsakovrstno zlato drage kamne, srebrno, vsakovrstne antikvitete kupuje po najvišji ceni. A. Božič Ljubljana, Franciškanska 3. 2594-36

Vsakovrstno zlato

cupuje po najvišjih cenah CERNE — juvelir, Ljubljana — Wolfova

Razno

Ideal steklenica domači izdelek prvostopne izdelave. Trgovci zahtevajte cenik! C. Dittich, Izdelava pločevinastih, kovinskih in lakiranih izdelkov.

MURSKA SOBOTA

Kupujemo posušeno cvetje anarke, korenine preobčje, bezgovo cvetje, baldrijaneve korenine in sviščevce (encianove) korenine. Ponudbe na APEF, Vite Declani 15 — Udine.

INSERIRAJ

V »JUTRU«

OKASA

tablete

pri sporni slabosti

lahko poskusite

OKASA

TABLETE

za moške

100 komadov din 220.—

proti povzetju

Zastopnik: Lekarna

Mr. Rožman Miroslav,

Beograd — Terazije 6.

Ogl. št. 6. s. 1046-35

OKASA

tablete

pri sporni slabosti

lahko poskusite

OKASA

TABLETE

za moške

100 komadov din 220.—

proti povzetju

Zastopnik: Lekarna

Mr. Rožman Miroslav,

Beograd — Terazije 6.

Ogl. št. 6. s. 1046-35

OKASA

tablete

pri sporni slabosti

lahko poskusite

OKASA

TABLETE

za moške

100 komadov din 220.—

proti povzetju

Zastopnik: Lekarna

Mr. Rožman Miroslav,

Beograd — Terazije 6.

Ogl. št. 6. s. 1046-35

OKASA

tablete

pri sporni slabosti

lahko poskusite

OKASA

TABLETE

za moške

100 komadov din 220.—

proti povzetju

Zastopnik: Lekarna

Mr. Rožman Miroslav,

Beograd — Terazije 6.

Ogl. št. 6. s. 1046-35

OKASA

tablete

pri sporni slabosti

lahko poskusite

OKASA

TABLETE

za moške

100 komadov din 220.—

proti povzetju

Zastopnik: Lekarna

Mr. Rožman Miroslav,

Beograd — Terazije 6.

Ogl. št. 6. s. 1046-35

Sokol

Za spominski kamen Bogumila Kajzelja v bodočem domu Ljubljanskega Sokola so, namesto venca na krsto pokojnika, darovali br. Hanuš Krofta 200 din, br. Tomo Mihelič 100 din in br. Ljubič Zupan 500 din za kar jim izreka uprava najtoplejšo zahvalo.

Zbor župnih načelnikov in načelnice bo sklican v Beogradu na dan 30. septembra, torej pred izredno skupščino sokolske zve-

ze, ki bo, kakor smo že poročali 30. septembra popoldne in 1. oktobra. Zbor načelnikov in načelnice se bo ob priliki svojega zasedanja posvetoval o izvolitvi novega zveznega načelnika, ki mora biti nanovo izvoljen po izredni skupščini.

Kakor čujemo, bodo tudi v zveznem načelniku večje spremembe, ki imajo svoj delni izvor v demisijskih nekaterih vodilnih činiteljev zvezne uprave in načelnika.

Sokol Ljubljana II. je zaključil redno telovadbo na letnem telovadišču in prično v ponedeljek 18. t. m. vsi oddelki telovaditi v telovadnici I. državne realne gimnazije v Vegovi ulici po temle redu: Članice v ponedeljek, sredo, petek od 20.15 do 21.30, moški naraščaj v ponedeljek in petek od 19. do 20., moška deca v ponedeljek in petek od 18.10 do 19. Članice v torek in četrtek od 20. do 21., ženski naraščaj v torek in četrtek od 19. do 20. In ženska deca iste dni od 18.10 do 19. Novodošle vpisujejo vodniki pred vsako telovadno uro. Bratje in sestre, v telovadnico!

IGRALNI AVTOMATI

V KAVARNAH IN GOSTILNAH Z VMETOM DENARJA.

Za postavitev in inkaso potrebujem takoj krajevnega zastopnika z vlogo udeleženika, ki govori

u. Premiera izredno aktualnega filma »Zakaj sem postala vohunka?« v kinu Union. Od danes naprej predvaja kino Union film, ki bo brezdvomno vzbudil veliko zanimanja v najširših krogih občinstva, ne samo takih, ki redno posejajo kino, temveč takih, ki si gredo pogledati najaktualnejša filmska dela. Film »Zakaj sem postala vohunka?« nas postavi nazaj v leto 1914, ko se je začela svetovna vojna. Francozi izgubljajo bitko za bitko, kajti vojna jih je zatekla nepripravljene. Nemci zmagojevo v vseh panogah, tako tudi v špijonaži. Tedaj šele so se Francozi odločili organizirati in ustanoviti svoj danes že vsepovsod slaven in znan vohunski urad »Deuxième bureau«. In ravno ta film, sijajno delo francoske filmske produkcije nam podaja vlezanimivo sliko v organizacijo in delovanje francoskega vohunškega urada ter mu predčuje s kasnim sredstvi se bori špijonaža in protišpijonaža v dnevnih vojnih. Predčuje nam delo in uspehe ene najnevarnejših žena, Francozinje, ki je bila takorekoc voditeljica francoskega vohunškega urada. Z vsemi sredstvi se je borila ta žena na življenje in smrt s šefom nemške protišpijonaže, dokler se ni osvetila za smrt svojega očeta in svojih najbližjih sorodnikov. Kakor rečeno prikazuje ta film najnepe-

tejšo senzacijo, snov, ki bo vsakega človeka zanimala. (—)

Iz Kočevja

kč— Nenadna smrt. V Beogradu, kjer je zadnja leta živel, je nenadno umrl znan kočevski Slovenec prokurist g. Joško Ilc. Zapuščila soprogo in sina gimnazista. N. v m. p.

kč— Premestitev in slovo. Staro cerkev zapusti učitelj in pisatelj Ljotić Zupanc. Premješčen je v Spodnji Log na Kočevskem. dočim ostane njegova soproga še tu v službi. Tako se uničuje pri nas rodbinsko življenje. Tik pred svojim odhodom na novo službeno mesto je dobil poziv na orožne vaje. Njegovega poslovnega večera so se udeležili Slovenci raznih smeri, ki mu žele mnogo sreče v bodočnosti.

Iz Ljutomeri

lj— Sobolna predstava v Sokolskem kinu, dne 23. t. m. je delno namenjena v korist sreskemu odboru društva Rdečega križa. Predvajala se bo znamenita igra iz Napoleonovega življenja »Grafica Veleškane«. Sreski odbor R. K. vabi vse Ljutomercane in okoličane, da se udeležijo predstave in tako podpro njegova človekoljubna stremena.

Gospodarstvo

Narodna banka in normalizacija poslovanja denarnih zavodov

Ze prejšnji teden smo poudarili, da so se morali denarni zavodi v zvezi z zopetno vzpostavitev normalnega poslovanja v znatnem obsegu založiti z gotovinskimi sredstvi, ki jih je dala na razpolago Narodna banka. V zadnjem tednu avgusta in prvem tednu septembra so se zaradi tega posojila pri Narodni banki povečala za 421 milijonov din. Iz najnovejšega izkaza Narodne banke od 15. t. m. pa je razvidno, da so se ta posojila v drugi četrtini septembra ponovno povečala za 137.6 milijona din in so dosegla 2393.6 milijona din (lani ob tem času 1653.5). V treh tednih je dala torej Narodna banka denarnim zavodom na razpolago 559 milijonov din samo v obliki posojil.

Kakor je znano, se je začelo normalno poslovanje denarnih zavodov 9. septembra in se torej najnovejši izkaz Narodne banke od 15. t. m. nanaša prav na razdobje prvih dni po vzpostavitvi rednega poslovanja. Znano je, da so bili dvignili po vzpostavitvi normalnega poslovanja razmera majhni in da bi lastna gotovinska sredstva denarnih zavodov prav za prav zadostovala. To potrjujejo sedaj tudi spremembe v stanju Narodne banke, kjer vidimo, da denarni zavodi najetega denarja niso porabili, temveč so ga pustili kar na žirovni račun pri Narodni banki. Privatne žirovne naložbe, ki so se v zadnjem tednu avgusta zmanjšale zaradi dispoziacij denarnih zavodov za 217.5 milijona din, so znašale ob koncu avgusta le še 605.5 milijona din. Ze v prvi četrtini septembra pa so se zopet dvignile na 639 milijonov din in po najnovejšem izkazu od 15. t. m. kar na 905.5 milijona din. V 14 dneh so torej narasle žirovne naložbe pri Narodni banki za 300 milijonov din. Iz tega razvoja se da sklepati, da bodo denarni zavodi nati denar v kratkem zopet lahko vrnili Narodni banki, ker ga ne potrebujejo. To pa bo povzročilo, da se bo v zadnjih tednih narasli obtok bankovcev prišel zopet krčiti.

V drugi četrtini septembra se je obtok bankovcev namreč znova povečal za 203.8 na 869.3 milijona din (lani je znašal ob istem času 632.0), v zadnjih treh tednih pa je znašalo povečanje obtoka bankovcev v celoti 1344 milijonov din. Kako so se v zadnjih tednih dvigale glavne postavke v izkazu Narodne banke nam kaže naslednja primerjava (v milijonih din):

		priv žir.	obtok
	posojila	naložbe	bankovcev
22. VIII. 39	1834.8	822.7	7346.1
31. VIII. "	2132.0	605.5	7986.2
8. IX. "	2256.0	639.0	8486.5
15. IX. "	2393.6	905.5	8690.3

Povečanje obtoka bankovcev je v zadnjih tednih prišlo deloma tudi zaradi nekaterih drugih sprememb. Tako se je v drugi četrtini septembra povečala postavka vrednostnih papirjev (ki se v zadnjem času ni spreminjala in je znašala 263.9 milijona din) za 91.2 na 355.1 milijona din. Na drugi strani pa je postavka raznih aktiv v prvem tednu septembra narasla za 247.2 milijona din in v drugem tednu pa za nadaljnjih 294 milijonov din, tako da znaša ta postavka sedaj 2835.3 milijona dinarjev.

Pri teh spremembah gre gotovo za izvajanje uredbe o posebnih državnih blagajniških zapisih za 600 milijonov din. Kakor je znano, je v začetku septembra izšla uredba ministrskega sveta, ki potrebo oblašča Narodno banko da sme, za potrebe obdrabe izjemno od predpisov člena 11. zakona o Narodni banki eskontirati blagajniške zapise finančnega ministrstva do zneska 600 milijonov din in se ti blagajniški zapisi ne oštejejo v zneske zapisov, ki so izdani na osnovi uredbe o izdaji državnih blagajniških zapisov. Uredba daje Narodni banki polno jamstvo za izplačilo teh blagajniških zapisov, in sicer v tem, da določa za izplačilo teh zapisov prvenstveno uporabo državnega dohodka od valorizacije zlate podlage Narodne banke, kadar bo ta valorizacija izvedena.

Med važnejšimi spremembami v izkazu Narodne banke je nadalje omeniti povečanje obveznosti z rokom. Te obveznosti so v prvi polovici septembra narasle od 30 na 300.8 milijona din. V tej postavki se knjižijo med drugim blagajniški zapisi, ki jih izdaja Narodna banka. Očitno je Narodna banka zopet pričela izdajati svoje blagajniške zapise, da ne bi obtoka bankovcev prekomerno povečala.

Ob koncu je še omeniti, da se je zlati zaklad Narodne banke v prvi četrtini septembra povečal za 61.8 na 1974.5 milijona din, v drugi četrtini septembra pa se je ponovno dvignil za 11.9 na 1986.4 milijona din (lani 1845.8). Tudi devize, ki se ne vstejejo v podlago so v prvi polovici septembra narasle za 23.4 na 532.0 milijona din. Tako so v 14 dneh izkazane zlate in

devizne rezerve narasle za preko 86 milijonov. Iz izkaza ni razvidno, ali gre tu za pravi dotok zlata in deviz ali pa za prenos neizkazanih zlatih in deviznih rezerv.

Gospodarske vesti

— Naša trgovina v Italijo. Včeraj smo poročali, da se v Rimu mudi viceguverner Narodne banke dr. Ivo Belin zaradi ureditve nekaterih vprašanj plačilnega in trgovinskega prometa. Sedaj poročajo iz Beograda, da obstoji obojestranska želja, da se trgovina med našo državo in Italijo ne zmanjša. Obe državi sta preko svojih uradnih ustanov napravili ukrepe, da se medsebojna trgovinska izmenjava čim bolj intenzivira. Vprašanje prometa je že docela urejeno.

— Konferenca industrijecev. V prostorih Industrijske zbornice v Beogradu se je včeraj pričela konferenca industrijecev. Na prvi seji so razpravljali o stanju našega gospodarstva, posebno naše industrije v zvezi z novim položajem. Podrobneje so razpravljali o vprašanju domačih in tujih surovin, o možnosti normalnega dela v industrijskih podjetjih in o industrijskih kreditih. Sklenjeno je bilo, da se ustanove posebni odbori, ki bodo do podrobnosti proučili vse aktualne probleme. Odbori bodo do petka dovršili svoje delo, nakar bo plenum konference meritorno sklepal o vseh predlogih.

— Lombardiranje državnih vrednostnih papirjev. Zaradi najnovejših svetovnih dogodkov, ki so povzročili motnje v gospodarskem življenju, je čpažati tudi odmev na domačih borzah, kjer se je zmanjšalo povpraševanje in se je povečala ponudba vrednostnih papirjev, kar neizogibno povzroča popuščanje tečajev. Zaradi tega opozarjajo državni denarni zavodi lastnike državnih vrednostnih papirjev, naj ne prodajajo svojih papirjev za vsako ceno, ker imajo možnost lombarda, in sicer pri naslednjih državnih ustanovah: pri Narodni banki, Državni hipotekarni banki, Poštni hranilnici in Privilegirani agrarni banki. Anuitetna služba se pri vseh državnih posojilih izvršuje v popolnem redu, o čemer so se lastniki državnih papirjev lahko sami prepričali. Lastniki državnih vrednostnih papirjev so v zadnjih letih že večkrat prišli v sličen položaj in so storiili prav vsi tisti, ki so se poslužili kredita in niso prodajali papirjev.

— Ugodnost za prevoz svežih sliv. Z odlokom generalne direkcije državnih železnic je odobrena ugodnost za veljavnostjo od 15. septembra do 30. oktobra za prevoz svežih sliv, pakiranih in nepakiranih, v notranjem prometu, tako da se bo v bodoče

računal razred 13. namesto razredov 6 in 8.

— Omejitve konsuma čokolade v Nemčiji. V Nemčiji so do 24. t. m. prepovedali vsako nadrobno prodajo čokolade in kakevaja, obenem so izdane omejitve glede prodaje slaščic. Po 24. septembru bo prodaja čokolade in slaščic na novo urejena.

— Hmelj, žalec, 20. sept. Nakupovanje postaja živahniješe pri neizpremenjenih cenvah po 35 do 38 din za kg.

— V trgovinski register so se vpisale nastopne tvrdke: »Vineas« trgovina z vinom, alkoholnimi pijačami in deželimi pridelki, družba z o. z. na Jesenicah (osnovna glavnica 200.000 din, na to vplačano v gotovini 100.000 din; poslovaljce: Franc Aichholzer, trgovec in Alojzij Rožman, zasebnik, oba z Jesenic); »Biorama« družba z o. z. v Ljubljani, podružnica v Beogradu (trgovska zastopstva, nakup in prodaja pisarniških potrebščin, pisarnih, računskih, raznoževalnih in sličnih strojev; osnovna glavnica 200.000 din, poslovaljce: Miroslav Pogorelec, trgovec v Beogradu); »Idealteks« izdelovanje ovojnega materiala in vate, družba z o. z. v Domžalah (družba prevzame obstoječo tvrdko Idealteks Nyvit — šimek; osnovna glavnica 200.000 din, na to vplačano v gotovini 100.000 din; poslovaljce: inž. Boris Hribar, inženjer in pooblaščen inženjer v Ljubljani, Adolf Nyvit, tekstilni podjetnik in Josip šimek tekstilni uradnik, oba v Domžalah). — Pri Cinkarni d. d. v Celju so bili izbrisani izstopni člani upravnega sveta: Djoko Marković, inž. Veljko Jovanović in Bedrih Drucker, vpisani pa so bili novozvoljeni člani inž. Branko Budimir, ministrski svetnik v Beogradu, Vinko Prelog, tajnik Ljudske posojilnice v Celju, in Nikica Badovinac, odv. v Karlovcu. Namesto izstopivšega inž. Velja Jovanovića je sedaj podpredsednik družbe dr. Vladimir Nikolić, ministrski svetnik v Beogradu. Eksekutivni odbor pa tvorijo: predsednik Todor Lazarević, inženjer v Celju, ter člana Vladimir Nikolić, ministrski svetnik v Beogradu in dr. Hugo Roth, inženjer v Pragi. — Pri družbi Donava—Sava—Jadransko morje, železniška družba (prej Južna železnica), reprezentanca za kraljevino Jugoslavijo, sta bila izbrisana člana upravnega sveta inž. Dimitrije Naumović in Avgusto Biancheri, vpisana pa sta bila člana upravnega sveta inž. Mate Schneller, pomočnik prometnega ministra, in Angelo Toscani, italijanski minister v p. v Rimu.

— Gradbena dela. Banska uprava dravske banovine je razpisala licitacijo za regulacijska dela na Dravi v odseku št. Janž — Loka med km 39.30 in km 41.49 (proračun 796.000 din) in tretjo licitacijo za tlakovanje ceste do železniške postaje v Gornji Radgoni do carinarnice odnosno državnega mostu čez Muro (proračun 900.000 din).

— Licitacije. Dne 23. t. m. bo pri zavodu Kruševac—Obilježje licitacija za dobavo usnja, 26. t. m. za dobavo strojnega in turbinskega olja ter olja za Dieslove motorje in sredstva za odstranjevanje kotlovskega kamna, 27. t. m. pa za dobavo dušikove kisline, merčev za paro ter plinskih in vodovodnih cevi.

Borze

20. septembra

Na jugoslovenskih borzah notirajo nemški klirinški čeki nespremenjeno 14.30. Grški boni so se v Zagrebu trgovali po 28.75, v Beogradu pa po 28.74. Tečaji na svobodnem trgu se ravno po tečaju 55 din za dolar.

Na inozemskih borzah se je funt danes ponovno popravil. V Curihu se je deviza London od najnižjega tečaja 16.40 že v tokrek dvignila na 16.95, danes pa na 17.10. Deviza Pariz se je včeraj okrepila od 9.35 na 9.60, pa se je nadalje popravila na 9.65.

Na zagrebškem efektne tržišču je bila vojna škoda pri mlačni tendenci zaključena po 410 (v Beogradu je bil najprej promet po 406, pozneje pa je tečaj popustil do 395). Nadalje je bil promet v 4% agrarnih obveznicah po 56.75, v 6% begluških obveznicah po 76.25 (v Beogradu po 73—75), v 6% dalmatinskih agrarnih obveznicah po 72.75 (v Beogradu po 70—71), v 6% šumskih obveznicah po 71.25 (v Beogradu po 69—71.50) v 7% Blairovem posojilu po 83 in v 8% Blairovem posojilu po 90.

DEVIZE

Ljubljana. Oficialni tečaji: London 170.90 —174.10, Pariz 96.85—99.15, New York

4355.50—4415.50, Curih 995—1005, Amsterdam 2326—2364, Bruselj 746.50—758.50. — Tečaji na svobodnem trgu: London 213.65 —216.85, Pariz 121.14—123.44, New York 5480—5520, Curih 1242.87—1252.87, Amsterdam 2907.25—2945.25, Bruselj 933.02—945.02.

Curih. Pariz 9.65, London 17.10, New York 440.75, Bruselj 75.50, Milan 23, Amsterdam 234.75.

EFEKTI

Zagreb. Državne vrednote: Vojna škoda — (410), 4% agrarne — (56.75), 6% begluške — (76.25), 6% dalm. agrarne — (72.75), 6% šumske — (71.25), 7% Blair — (87), 8% Blair — (90); delnice: PAB 180 bl., Trboveljska 170 bl.,

Beograd. Vojna škoda 397—399 (395—406), 4% severne agrarne 52 bl., 6% begluške 73—74 (73—75), 6% dalm. agrarne 70.50—71.50 (70—71), 6% šumske 70—71.50 (69—71.50), 7% Blair 86.50 bl., 7% invest 91—92 (91—92), 8% Blair 90 bl.

Blagovna tržišča

21.90

+ Chicago, 20. septembra. Začetni tečaji: pšenica, za dec. 86.75, za maj 88; koruza: za dec. 55.625, za maj 58.25.

+ Novosadska blagovna borza (20. t. m.). Tendence nespem. Pšenica: baška, okol. Novi Sad in Sombor 157; gornjebaška 159; slep Tisa I. 165; rž: baška 127 —129. Oves: baški, sremski in slavonski 130 —132.50. Ječmen: baški in sremski 64/65 kg 140 —142.50. Kuruza: baška 117 —119; banatska 114 —116; pariteta Indija 117 —119. Moka: baška in banatska »0g« in »0gg« 230 —240; »2« 210 —220; »5« 190 —200; »6« 170 do 180; »7« 145 —155; »8« 117.50 do 122.50. Ržoi: baški, sremski bl. brez vreč novi 300 —310. Otrubi: baški v jutastih vrečah 105 —107; sremski 102 —104;

R A D I O

Četrtek, 21. septembra

Ljubljana 12: Zborovske pesmi (plošče). — 12.45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13.20: Iz domačih logov (radijski orkester). — 14: Napovedi. — 18: Pester spo-

Naša poročila po polnoči

Amerika na straži na Daljnem vzhodu

Japonski list o angleško-francosko-ameriškem dogovoru, po katerem bo Amerika varovala interese demokracij na Daljnem vzhodu

Tokio, 20. sept. s. »Nitični Šinbun« izraža domnevo, da obstoja med Anglijo in Francijo ter Zedinjenimi državami dogovor, da bo Amerika varovala interese demokracij na Daljnem vzhodu, ker sta Anglija in Francija preobremenjeni z vojno proti Nemčiji. Ameriška vlada je poslala v Manilo nosilca letal »Wangrey« in večje število težkih bombnikov ter podmornic. Drugi znaki za take namene Amerike so: preložitve ameriških pomorskih manevrov v Tihem oceanu, ki se začne že v februarju 1940, več mesecev prej nego je bilo prvotno v programu; dalje takojšnja zgraditev letalskih baz na Aljaski, na Havajskem in Johnstonovem otočju. List tudi misli, da bo Amerika najbrže stopila v vojno na strani Anglije in Francije, ni pa sigurno, kdaj se bo to zgodilo. Eni so mnenja, da že v nekaj tednih, drugi pa, da najbrže šele po predsedniških volitvah leta 1940. Dejstvo je, da je Amerika po izbruhu vojne v Evropi, zlasti pa po sklenitvi japonsko-sovjetskega premirja in vkorakanju ruskih čet na Poljsko takoj začela z velikimi vojaškimi pripravami. Gradnja dveh velikih križark bo pospešena in bosta izgotovljeni še prihodnje leto namesto leta 1941. Večje število vojnih ladij bo še pred koncem leta iz rezerv pritegnjenih v aktivno službo. Med njimi je 110 rušilcev ter nad 100 drugih ladij. V južni Kaliforniji se že sedaj vršijo pomorski manevri, v katerih sodeluje 130 ladij.

★

Varšava se ne vda

London, 20. sept. j. Po najnovejšem poročilu iz Varšave je nemško obstrlevanje mesta povzročilo ogromne žrtve med prebivalstvom. Ker so postala pokopališča premajhna, morajo ljudi pokopavati med nasadi mestnih parkov.

Nocoj so angleške radijske postaje oddajale nov proglas na prebivalstvo Varšave in na ves južni poljski narod. Pri mikrofonu je govoril poljski poslanik v Londonu, ki je naglašal, da žrtve poljskega naroda in varšavskega prebivalstva ne bodo zaman. V Franciji se pravkar zbira nova poljska armada. Po zmagovito končani vojni ob strani Velike Britanije in Francije se bo poljska vojska vrnila v osvobodeno Poljsko in tako kronala žrtve, ki jih doprinese sedaj pokorno ljudstvo.

Poljska — vmesna država

London, 20. sept. j. Reuter poroča iz počenega vira, da bo Hitler skušal ustvariti vmesno poljsko državo, da na ta način loči Nemčijo od Rusije. Vmesna država bi obsegala bivšo kongresno Poljsko in bi se v glavnem opirala na Varšavo in Krakov. Vse vzhodne pokrajine sedanje Poljske bi pripadle Rusiji, vse poljski zapad z mejami, kakršne je imela bivša carska Rusija z Nemčijo, pa bi bil dodeljen sedanji Nemčiji. Vrh tega bi se tudi ta meja na nekaterih mestih korigirala v prid Nemčiji, in sicer povsod tam, kjer bi to zahtevali gospodarski interesi.

Moskva, 20. sept. j. Glasilo sovjetske vlade »Izvestja« priobčujejo uvodnik, ki je silno značilen za pravo razpoloženje ruske prestolnice. List izrecno poudarja, da bo ruska vojska prinesla tudi poljskemu narodu svobodo in samostojnost. Poljskemu ljudstvu bo Rusija omogočila mirno samostojno življenje, kakršno si bo samo žrlo in uredilo.

Tukajšnji diplomatski krogi tolačijo ta izvajanje sovjetskega uradnega glasila

red radijskega orkestra. — 18.40: Slovenščina za Slovence (dr. R. Kolarič). — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Deset minut zabave. — 19.40: Nac. ura: Predavanje min. za telesno vzgojo. — 20: Originalna švicarska godba (bratje Malenšek). — 20.45: Reproduciran simf. koncert. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Lahka godba radijskega orkestra. — 22.20: Jazz. — 22.30: Dramski večer. — 22.10: Lahka godba s plošč. — 23: Češka glasba. — 23.15: Program po napovedi. — 23.30: Petje. — 23.40: Simf. koncert. — 23.50: Lahka glasba. — 21.25: Lahka godba in ples. — 21.40: Lahka godba. — 18.30: Mali orkester. — 20: Koncertni večer. — 22.30: Pesmi in klavirske skladbe. — 22.40: Orkester, zbor in solisti. — 24: Nočni koncert. — München 20.15: Jesenske pesmi. — 21.15: Orkester in solisti. — 22: Lahka godba. — Pariz 19.40: Plošče. — 20: Radijska revija. — 21.20: Lahka godba. — 22.40: Plošče. — Rim 20.30: Lahka glasba. — 21: Prenos Wagnerjeve opere »Valkira«.

Naša poročila po polnoči

Amerika na straži na Daljnem vzhodu

Japonski list o angleško-francosko-ameriškem dogovoru, po katerem bo Amerika varovala interese demokracij na Daljnem vzhodu

tako, da je treba računati še s presenečenji ruske uradne politike že v bližnji bodočnosti.

Nemški volilni senat

Basel, 20. sept. p. Nocojšnji listi poročajo, da je Hitler že imenoval člane senata, ki bo izvolil novega narodno-socialističnega vodjo v primeru, da bi Hitler, Göring in Hess umrli. Senat bo štel 22 članov. Od teh bo 7 zastopnikov narodno-socialistične stranke, 7 zastopnikov vojske in 8 zastopnikov industrijskih in delavskih stanov. Imena članov senata bodo objavljena šele, ko se bo sestala.

★

Italijanski glas proti nadaljevanju vojne

Rim, 20. sept. A.A. (Stefani). »Giornale d'Italia« prinaša članek svojega ravnatelja Gayde. Pisec ugotavlja najprej vojaški in politični konec poljske države, ustvarjene z versajsko mirovno pogodbo, in pravi, da nastaja sedaj vprašanje: kakšna bo nova Poljska? Hitler je govoril o omejenih vojnih ciljih Nemčije, Moskva pa je utemeljila svojo intervencijo s tem, da mora vzeti v svoje varstvo ukrajinske in beloruske manjšine. To se pravi, da morajo tudi Rusi teritorialno zasedbo omejiti na pokrajine, kjer žive te manjšine. Med tema dvema predeloma Nemčije in Rusije bi ostala Poljska s poljskim prebivalstvom. Poljska se lahko reši, a le pod določenimi pogoji. V prvi vrsti mora priznati naravne in zgodovinske realnosti in odpovedati se želji, da bi igrala vlogo velike države, ker se je pokazalo, da za to ni sposobna; razen tega se mora odreči politični orientaciji, ki je doživela polom. Jasno je, da mora poljska vlada, ki je zdaj na begu, zaradi vsega tega odstopiti in prepustiti svoje mesto novi vladi.

Ker je vojna v vzhodni Evropi končana, nastane zdaj vprašanje, zakaj jo je treba nadaljevati na zapadu, kjer se je doslej izvijala samo v epizodah brez posebne važnosti? Zakaj naj se vojna nadaljuje? Zakaj naj pade toliko ljudi? Zakaj toliko ruševin, čeprav bi šlo pri tem za obrambo velikih narodnih interesov? Upravičenim francoskim in britanskim interesom ne grozi nobena dejanska nevarnost. Hitlerjev govor, čeprav je bil zelo odločen, dejansko potrjuje nemško voljo do miru. Vlade zapadnih držav lahko rečejo, kar jih je volja, toda neizpodbitna je resnica, da začenejo narodi, ki jih pošiljajo proti takšnim silovitim utrdbam, razmišljati o svoji usodi in o svojem življenju, ki ga po nepotrebnem izpostavlja nevarnosti. In ta kolektivni občutek utedne biti pojasnilo za zmedo, nastalo v Londonu in Parizu, ko sta zvedela za stališče Rusije. Kar se tiče zapadne fronte, se ni tu še nič zgodilo, kar se ne bi moglo popraviti. Vprašanje je le, kdo bo dal pobudo, da se popravi, kar je mogoče popraviti. To je vprašanje, ki zanima danes ves svet.

Francosko vojno poročilo

Pariz, 20. sept. br. Vrhovno poveljstvo francoske vojske je objavilo nocoj naslednje 34. vojno poročilo: Sovražno topništvo je nadaljevalo svojo akcijo na raznih točkah fronte. Med francoskimi in nemškimi lovskimi letali je prišlo danes do več spopadov. Eno nemško letalo je bilo sestreljeno nad francoskimi linijami.

Curih, 20. sept. j. Iz zanesljivega vira poročajo, da je znan nemški veleindustrijec Thyssen pobegnil iz Nemčije.

Varšava v ognju

Eksplodira nemška bomba v Varšavi

Kirurgi za bojiščem

Organizacija prve pomoči blizu fronte

Moderne vojske si ne moremo zamišljati brez dobro organizirane sanitetske službe, ki skrbi za to, da dobe ranjenci in bolniki že takoj za fronto potrebno pomoč. Bili so časi, ko so po bitkah ležali tisoči ranjenecov po bojnem polju in se ni nihče brigal zanje in tudi ni bilo na razpolago zdravnikov ter potrebnega osebja, ki bi se zanje brigali. Prava vojna sanitetska služba izvira prav za prav šele iz časa, ko je švicarski človekoljub Henri Dunat osnoval organizacijo Rdečega križa.

Borci, ki so bili ranjeni v boju ali so oboleli, se zbirajo najprej v zbirališčih za ranjence. V kolikor so za to sposobni, odhajajo sami tja ali pa s pomočjo lažje ranjenih tovarišev. Težje ranjence spravljajo do zbirališča na nosilnicah, od zbirališča pa jih prevažajo z bolniškimi vozovi do obvezovališča, ki leži nekoliko kilometrov za fronto. Tam jih prevzame v prvo oskrbo četni zdravnik.

Ranjenci, ki lahko sami hodijo, odidejo nato do obvezovališča za lažje ranjene, ostale pa prevažajo sanitetci z bolniškimi vozovi ali avtomobili do glavnega obvezovališča, ki ga vodi divizijski zdravnik. Temu je na razpolago vrsta kirurgov in internistov. Glavno obvezovališče mora biti pa opremljeno z zadostno množino kirurških orodij in s poljsko operacijsko mizo. Na glavnem obvezovališču zdravnik torej lahko takoj prične obravnavati težje rane in obolenja, ki zahtevajo hitre pomoči, n. pr. rane v trebuhu, v prsih itd.

Nemška vojska v Gdynji

Vojniki nemške vojske podirajo barikade in zasipavajo jarke v Gdynji

V vojnih dneh iz Luksemburga v Jugoslavijo

Dva dni po izbruhu vojne sem se odločil, da zapustim takrat še idilično mirni Luksemburg in odpotujem z mokega in hladnega severa kam na sončni jug. Lahko reči, a težko storiti! Čez Francijo ni šlo: niso mi dali vizuma, češ da je treba za to posebnega dovoljenja iz Pariza. »Koliko časa bi moral čakati?« — »Štiri do šest tednov, ali še več, naposled pa lahko dobite odklonilni odgovor, kar je najbolj verjetno,« so mi pojasnili. Mimo tega je bil promet čez Alzacijo - Loreno že ustavljen in bi bilo treba potovati čez Pariz, kar je velik ovinek in neprimerno dražje.

Kako naj se vendar le prebijem preko teh ovir? Samo preko Nemčije! Vizum sem imel, in tako sem se spustil na negotovo pot. Na kolodvoru sploh niso vedeli, ali je še kakšna zveza čez Nemčijo. Delal sem si: »Če prihaja pošta, tedaj vozijo tudi vlaki!« In res so vozili Slutil sem, da bo glede na slabe zveze trajalo to potovanje 2-3 dni in sem si aktivno nabavil za živili. Na luksemburški meji je čarlnik ošinil s strogim pogledom moj živež in rekel, da ga brez dovoljenja ne smem vzeti čez mejo. Moral sem mu dolgo dovedovati, da ne izvažam živil, marveč da sem se le preskrbel za dolgo pot. Naposled se je moč omehlal, zamahnil z roko in odšel. Vlak je kmalu odrinil čez mejo

v Nemčijo. Nemška kontrola je minila brez kakšnih preglavic, čeprav mi je vizum veljal samo še za tisti dan. Povsod je bilo videti mnogo vojaštva. Mostovi so bili podminirani, zato je vlak po polzevo vozil preko njih. Prispel smo v Trier. Tu je stal vlak, namenjen v Luksemburg. Na vseh vagonih so bili veliki beli napis: »Luxembourg - neutre,« »Neutral - Luxemburg«, menda v opomin, da jih ne bi sovražniki zamenjali in obstreljevali. Vprašal sem, ali vozi kakšen vlak in v katero smer. »V Saarbrücken je promet ustavljen, morate čez Koblenz - Frankfurt. Čez pol ure odhaja osební vlak.« Bil sem ves srečen, da sem ujel vsaj tako zvezo.

Levo obrežje Mosela je v daljavo nekaj kilometrov pokrito z barierami iz bodeče žice. Kakšno uro od Trierja je postaja »Pommern«. Čije ime spominja na poljsko Pomorjansko. Tu smo videli z vlaka množico kmečkih vozov, postavljenih na travniku ob progi. »Begunci iz Posaarja«, je pojasnil eden izmed sopotnikov. Vozili smo se po krasni, idilični krajini. Če ne bi videli vsepovsod vojaških jeklenih čelad, bi človek ne verjel, da je tu že vojna. Toda ko pogledaš nekoliko ostreje, vidiš zasilna letališča in bombarderje, maskirane z drevjem in grmovjem.

Vojna zahteva denarja

Vojne stanejo mnogo denarja. Tako je bilo v preteklosti in velja še v povečani meri za današnji čas. Država, ki se spusti v vojno, mora računati, da bo stanje zahtevalo od nje velika denarna bremena. Svetovna vojna je obremenila Nemčijo za 150 milijard mark. Prvi dve leti so Nemci potrosili okoli 50 milijard mark, tretje in četrto leto pa 100 milijard mark. Z davki so dobili samo 20 milijard mark. Vojna posojila so vrgla 90 milijard mark.

Danes je denarno gospodarstvo v Nemčiji predrugačeno. Kakor je nedavno povedal sam državni podtajnik v nemškem finančnem ministrstvu, upa nemška vlada, da bo s povišanimi davki zdaj boljše izhajala kakor v svetovni vojni. Davki, ki so l. 1933 znašali v Nemčiji sedem milijard mark, bodo v novem proračunskem letu znašali že 24 milijard mark. S temi finančnimi računajo, da bo Nemčija lahko kos nalogi, ki si jo je zastavila.

Nov italijanski poslanik v Londonu

Italijanska vlada je imenovala za svojega novega poslanika v Londonu bivšega poslanika v Varšavi Bastianinija, ki velja za enega najspodobnejših italijanskih diplomatov

Proti tuji propagandi

Harold W. Dodds, rektor vseučilišča v Princetownu, država New York, je imel nedavno inavguralno predavanje ob začetku novega šolskega leta. V svojem govoru je opozoril profesorje in dijake vseh fakultet, naj se varujejo propagandne tehnike, ki je postala običajna v Evropi. Amerika, je dejal, mora ohraniti svoja demokratska načela in odgajati v tem duhu nove rodove.

Nemški evakuacijski ukrepi

Berlinski dopisnik kodanjskega lista »Politiken« poroča, da je v Nemčiji vse pripravljeno za evakuacijo 18 milijonov prebivalstva. Gre za izpraznitev mest, ki ležijo v ogroženem ozemlju. Istočasno so bili podzvati tudi ukrepi za prenos umetnin iz muzejev in cerkva na deželo.

Sloni in kamele

pri poljskem delu

Slone in kamele iz Hagenbeckovega parka so takoj ob izbruhu vojne poslali na imenja v Schleswig-Holsteinu, kjer bodo živali zaposlili pri kmečkih delih. Sloni in kamele bodo nadomeščali traktorje. Kamele že zdaj vežbajo, da bodo lahko pomagale pri oranju.

Samo pet cigar dnevno

Švedski listi beležijo, da je Nemčija čisto neopazno racionalizirala tudi porabo tobaka. Zaenkrat velja ta omejitev samo za cigare. Kadilcem ne smejo prodati več nego pet cigar dnevno.

Sneg na Bavarskem

Na Bavarskem je te dni zapadel prvi letošnji sneg. Vršac Zugspitze je visoko zasnežen.

Ne kupujte mačka v vreči!
Ne pijte kisle vode, ne da bi pazili, katero pijete!

Vaše zdravje je toliko vredno — da zahtevate

Radensko

tisto z rdečimi srci,
našo najboljšo mineralno vodo.
izrecno
v originalnih steklenicah!

Zaklonišča proti bombam v Londonu

Angleški kralj Jurij VI. in kraljica Elizabeta pregledujeta zaklonišča proti bombnim napadom v Londonu

Mirna Anglija

Alarmi s sirenam — Omejitve — Velemposto v temi Poročevalci in cenzura — Zračna zaščita

Vsi nevtralni opazovalci so si edini v tem, da je Anglija ob vstopu v vojno kazala uporen, skoraj nepojmljiv mir, ki ga ni motila nobena panika.

Neposredno po govoru ministrskega predsednika v nedeljo 3. septembra, ko so se ljudje zavedli, da je Anglija v vojnem stanju, se je oglašil prvi letalski alarm. Tuljenje siren je bilo slišati povsem širnem ozemlju Londona. Ljudje so se presenečeni pogledovali in so komaj verjeli, da bi se bila sovražna letala že tako hitro mogla približati britskemu otokom. Toda vsak je vedel, kaj mu je storiti. Vsak, celo državnik kakor Lloyd George, je pihel s plinsko masko v roki do najbližjega zaklonišča.

Že tedne prej je bilo za primer nevarnosti vse pripravljeno. Po dvasetih minutah se je oglašil znak, da je nevarnost mimo. Prvi pretres je minil. Ljudje so si prižgali cigarete in strmeli v nebo, kjer ni bilo videti letala, pač pa nešteto zaporovnih balonov, ki se jim je še nekoliko dni prej vse smejalo, a so sedaj postali prijatelji in uteha vseh. Ljudje jim zaupajo...

V vsakdanjem življenju so se pojavile seveda takoj razne omejitve. Noben inostrani časnik ni prišel več v državo, telefonske zveze s tujino so bile prekinjene, živili pa ne manjka nikjer in zasebnik lahko dobi zadostne količine bencina. Sicer so uradno sporočili, da bo od srede meseca dalje veljala omejitev te dobave, vendar so zagotavljali, da bo mogel zasebnik, ki potrebuje svoj voz za poslovne namene, dobiti zadostne količine goriva. Zasebnih motornih vozil sprva niso zasegali za vojne namene, ker jih je bila dežela že prej dobila iz proste volje nešteti lastnikov takšnih vozil dovolj na razpolago. Naznanili so tudi omejitve za porabo električnega toka in plina, vendar pa ne v takšni meri, da bi zavoljo tega trpelo normalno gospodinjstvo in delo v obratih.

Počasi se ljudje privajajo popolni temi, v katero se London zavija ponoči. Skozi okna ne prodre noben žarek, avtomobilni vozijo skoraj brez luči z brzino največ 10 km. Promet je po izbruhu vojne sploh takoj trpel, kar je umljivo. Število avtomobilov se je skrčilo. Razne postaje podzemne železnice so zaprli in jih preuredili v zaklonišča. Drugače je vsakdanje življenje normalno. Mleko prinašajo redno na dom, prav tako liste, ki so sicer skrčili svoj obseg.

Umljivo je, da je že prvi dan vojne stopila v veljavo cenzura. Poročevalci inostranih listov pa poudarjajo, da posluje z največjim redom in kulantnostjo. Poročevalci lahko dobe v novem informacijskem ministrstvu podatke, ki si jih želijo, kadar hočejo. V ministrstvu so jim pripravili prostor, kjer lahko mirno delajo. Uredili so jim celo čajni prostor in na razpolago jim je 60 telefonov. Svoje članke in brzojavke lahko na mestu predložijo cenzuri, da jih ta takoj pregleda.

Vsi angleški listi so zrcalo zedinjenega naroda. Vsakdo opravlja delo, ki mu je namenjeno. Sosedje, ki se prej niti po imenu niso poznali, pomagajo drug drugemu pri vsakdanjih opravilih.

Služba za zračno zaščito posluje podnevi in ponoči, mnogi njeni člani nosijo gumasta oblačila za primer plinskih napadov. Uniforme, ki jih v Londonu prej skoraj ni bilo videti, dajejo cestni podobni sedaj posebno obeležje. Gledališča in kinematografe so sploščali sicer zaprili, v ostalem pa je šlo londonsko življenje svojo pot. Le ponoči se ljudje bolj neposredno zavedajo, da je država v vojni. Večkrat se oglašajo tedaj letalski alarm. Tedaj je treba hitro zapustiti posteljo, vzeti plinsko masko v roke in steči, za silo oblečen, v najbližje zaklonišče. Do zdaj pa takšne resne nevarnosti še ni bilo.

Naskok pod sovražnim ognjem

Poljska pehota pri napadu v ognju nemškega topništva

Prof. Burekhardt v Kodanju

Zadnji komisar DN v Gdanskju prof. Burekhardt je na svojem potovanju dospel v Kodanj. Pravi, da se bo od ondot odpeljal v Svico.

75 tisoč avtomobilov počiva

Vojni ukrepi na Danskem so prizadeli posebno hudo avtomobilski promet. Nad 75 tisoč avtomobilov mora počivati zaradi omejitev v porabi bencina.

A NEK DOTE

V neki šlezki vojni je pridiral težko ranjen častnik k Frideriku Velikemu, da bi mu izročil važno sporočilo. V enem dušku je povedal oznanilo. Kralj ga je po njegovih besedah vprašal:

»Kaj ste ranjeni?«
»Ne, mrtev sem,« je odvrnil častnik in se zgrudil brez diha na tla.

VSAK DAN ENA

Jockey: »Vidiš, tovariš, to je valovita linija, s katero prekosiš dandanes vsakega nasprotnika«
(»Everybody weekly«)